

**T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**KAMU POLİTİKASI AÇISINDAN TÜRKİYE’DE ÖZEL
OKULLAR**

ORHAN İNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. ERHAN ÖRSELLİ**

KONYA-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Orhan İnal		
	Numarası	168104011020		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
Tezin Adı	Kamu Politikası Açısından Türkiye’de Özel Okullar			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığımı bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

Orhan İNAL

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Orhan İnal
	Numarası	168104011020
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Erhan Örselli
	Tezin Adı	Kamu Politikası Açısından Türkiye’de Özel Okullar

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Kamu Politikası Açısından Türkiye’de Özel Okullar” başlıklı bu çalışma 04/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç. Dr.	Handan Ertaş	
2	Doç. Dr.	İsmail Sevinç	
3	Doç. Dr.	Erhan Örselli	

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Orhan İNAL		
	Numarası	168104011020		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	x	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Erhan ÖRSELLİ		
Tezin Adı	KAMU POLİTİKASI AÇISINDAN ÖZEL OKULLAR			

Kamu politikaları, yaşanan toplumsal sorunlarla ilişkili olarak hükümet tarafından alınan kararlara rehber niteliğindeki ölçüt, değer ve genel ilkelerdir. Bir başka ifadeyle kamu politikaları devletlerin yapmayı veya yapmamayı tercih ettikleri şeyler olarak tanımlanabilir. Kamu politikasının önemli çalışma alanlarından biri eğitim politikalarıdır. Eğitim politikaları üzerinde devletler oldukça fazla durmakta ve bu konuda çalışmalar yapmaktadırlar. Nitekim eğitim politikaları, eğitime yüklenen anlam ve toplumların eğitime bakışı zaman içerisinde değişiklik gösterdiğinden çağın gerekliliklerine göre değişerek yeniden şekillenmiştir. Artık günümüzde eğitim sorunları ve bu sorunlara aranan çözümler, eğitimin daha iyi hale gelmesi öğretimle bir bütün içerisinde ilerlemesi, eğitimin tüm yönlerinin ele alınması bir zorunluluktur. Türkiye’de dünyadaki çoğu ülkede olduğu gibi devlet okullarının yanında özel okulların varlığı söz konusudur. Devlet okullarının yetersiz kalması, ailelerin çocuklarına daha iyi bir eğitim aldırma isteği, tam gün eğitim ile sosyal aktivite olanakları gibi birçok imkanlar sunan özel okulların Türkiye’de kuruluşu Osmanlı Devleti’ne kadar uzanmakla birlikte, Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte başlamış ve özellikle 1980’li yıllardan sonra ivme kazanmıştır. Devlet okullarının yanında özel okulların kurulmuş olması eğitim konusunda ikili bir yapı doğurmuş gibi görünse de Türk eğitim sistemindeki bazı eksikliklerin giderilmesinde önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Literatür incelendiğinde Türkiye’deki özel okullar ve

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

özel okul politikaları kamu yönetimi disiplini açısından ele alınıp incelenmemiş olması çalışma konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı kamu politikası disiplini açısından Türkiye'deki özel okulları incelemek olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, özel okul, kamu politikası, Türkiye.

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Orhan İNAL		
	Student Number	168104011020		
	Department	Political Science And Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	x	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Assoc. Prof. Erhan ÖRSELLİ		
Title of the Thesis/Dissertation	IN TERMS OF PUBLIC POLICY PRIVATE SCHOOL IN TURKEY			

Public policies are criteria, values and general principles that guide government decisions in relation to social problems. In other words, public policies can be defined as what states prefer to do or not to do. One of the important fields of public policy is education policies. Governments are focusing on education policies quite a lot and working on this issue. As a matter of fact, education policies have been reshaped by changing according to the necessities of the age as the meaning and societies' attitudes towards education have changed over time. Nowadays, education problems and solutions sought for these problems, education to become better and progress in a whole with education, all aspects of education is an obligation. The existence of private schools alongside state schools, as in most countries in the world, Turkey is concerned. inadequate public schools, a better education ignore the request to families with children, establishment in Turkey of private schools offer many facilities, such as social activity opportunities with full-time education, but extends to the Ottoman Empire began with the founding of the Republic, and especially the 1980s then gained momentum. Although the establishment of private schools in addition to public schools seems to have led to a dual structure in education, it has fulfilled an important function in eliminating some deficiencies in

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

the Turkish education system. In the literature, private schools and private schools in Turkey have been influential in determining the policy of the study subjects have not been addressed and examined in terms of public management discipline. The main objective of the study to examine in this context is defined as private schools in Turkey in terms of public policy disciplines.

Keywords: Education, private schools, public policy, Turkey.

İÇİNDEKİLER

<u>GİRİŞ</u>	1
--------------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Kamu Politikası: Kavramı, Tanımı ve Özellikleri	4
1.2. Kamu Politikası Aktörleri.....	7
1.2.1. Resmi Aktörler.....	7
1.2.1.1. Yasama Organı ve Hükümet.....	8
1.2.1.2. Bürokratlar ve Kamu Yöneticileri.....	9
1.2.1.3. Yargı	10
1.2.2. Gayri Resmi Aktörler.....	11
1.2.2.1. Siyasi Partiler.....	12
1.2.2.2. Vatandaşlar/Seçmenler	12
1.2.2.3. Sivil Toplum Kuruluşları	13
1.2.2.4. Medya/Sosyal Medya	13
1.2.3. Uluslararası Aktörler.....	13
1.3. Kamu Politikası Analizi	14
1.3.1. Kamu Politikası Probleminin Tanımlanması	16
1.3.2. Kamu Politikasının Formüle Edilmesi	17
1.3.3. Kamu Politikasının Kanunlaşması.....	18
1.3.4. Kamu Politikasının Değerlendirilmesi.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ VE MİLLİ EĞİTİM POLİTİKALARI-2002 YILI SONRASI

2.1. Eğitim ve Öğretim Kavramının Tanımı	22
2.2. Cumhuriyet Öncesi Eğitim Sistemi	23
2.2.1. Osmanlı Döneminde Bazı Eğitim Kurumları	24

2.2.1.1. Medreseler	24
2.2.1.2. Sıbyan Mektepleri.....	24
2.2.1.3. İbtidailer, Rüştüyeler ve Sultaniyeler	24
2.2.1.4. İdadiler	25
2.2.1.5. Enderun Mektebi.....	25
2.2.2. Kurtuluş Savaşı - Milli Mücadele Dönemi (1918-1922)	25
2.3. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemi.....	26
2.3.1. Türk Milli Eğitim Sistemi Yapısı	27
2.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Günümüze Kadar Milli Eğitim Teşkilat Yapısı	28
2.4. 2002 Yılı Sonrası Eğitim Politikaları (2002-2019)	31
2.4.1. Eğitim Sisteminin Değişmesi	32
2.4.2. Farklı Diller ve Lehçelerde Eğitim Verilmesi	33
2.4.3. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması ve Kılık Kıyafet Serbestisi ...	33
2.4.4. “Andımız” Uygulamasının Kaldırılması	34
2.4.5. Kat Sayı Uygulaması Kaldırılması	34
2.4.6. Ücretsiz Ders Kitap Verilmesi.....	34
2.4.7. Evde Eğitim Hizmeti Verilmesi	35
2.4.8. Taşınmalı Okul Uygulaması.....	35
2.4.9. Eğitimde Teknolojinin Kullanılması (Fatih Projesi)	36
2.4.10. Haydi Kızlar Okula Projesi	36
2.4.11. E-okul Veri Tabanı	36
2.4.12. Burslar ve Eğitim Yardımları	36
2.4.13. Destekleme ve Yetiştirme Kursları	36
2.4.14. İmam Hatip Ortaokullarının Yeniden Açılması	37
2.4.15. Sınav Sisteminde ve Okullara Yerleşmede Değişiklik.....	37
2.4.16. Seçmeli Dersler Ve Müfredat Değişikliği	37
2.4.17. Dershanelerin Kapatılması	37
2.4.18. Özel Okul Teşikleri	38
2.5. Sayılarla Milli Eğitim Sisteminin Gelişmesi	39
2.5.1. Okul Sayıları (4+4+4 Eğitim Sistemi Sonrası)	43
2.6. Türk Eğitim Sistemindeki Güncel Sorunlar.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK TÜRKİYEDE ÖZEL OKULLAR

3.1. Özel Okul Kavramı.....	50
3.1.1. Özel Okul Bütçe Ve Harcamaları.....	51
3.1.2. Okul Binaları ve Fiziksel Durumlar	51
3.1.3. Eğitimci Farklılıkları	51
3.1.4. Sınıf Mevcutları ve Derslik Uygulamaları	52
3.1.5. Ders Uygulamaları, Müfredat ve Sınavlara Hazırlık	52
3.1.6. Okula Kayıt	52
3.2. Türkiye’de Özel Okul Sektörünün Tarihi Gelişimi	53
3.2.1. Cumhuriyetten Önce Özel Okullar	53
3.2.2. Cumhuriyetten Günümüze Özel Okullar	55
3.3. Özel Okullar İle İlgili Mevzuat	56
3.4. Türkiye’de Özel Okulların Gelişimi ve Mevcut Durumu	60
3.5. Özel Okulların Güncel Sorunları.....	63
3.6. Dünya’da Özel Okul Gelişimi	64
3.7. Kamu Politikası Süreci Analizi: Türkiye’de Özel Okullar	66
3.7.1. Özel Okulların Gündeme Gelişi.....	66
3.7.2. Özel Okullara Yönelik Kamu Politikaları Formülizasyonu.....	67
3.7.3. Özel Okullarla İlgili Güncel Mevzuat.....	73
3.7.4. Özel Okul Kamu Politikalarının Uygulanması.....	74
3.7.5. Politikaların Değerlendirilmesi	75
3.8. Özel Okula Velinin Yönelme Eğilimi ve Beklentileri.....	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
KAYNAKÇA	98
ÖZGEÇMİŞ.....	105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Ak Parti Hükümetleri ve Milli Eğitim Bakanları (2002-2019).....	31
Tablo 2.2. Tablo 2.2. 2002-2018 Yılı Okul ve Öğrenci Sayıları	33
Tablo 2.3. 2003-2017 Arası Ücretsiz Dağıtılan Kitap Adedi ve Tutarı.....	35
Tablo 2.4. Eğitime Ayrılan Bütçe (2002-2018)	38
Tablo 2.5. 1923-2018 Yılları arası İlkokul Kademesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları	40
Tablo 2.6.: Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	43
Tablo 2.7. İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	44
Tablo 2.8. İmam Hatip Ortaokul Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	44
Tablo 2.9. Lise Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	45
Tablo 2.10. İmam Hatip Liseleri (İHL) Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	46
Tablo 2.11. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları).....	47
Tablo 3.1. Özel Anaokulu, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları- (2006-2018)	60
Tablo 3.2. Özel İlkokul, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2004-2018).....	61
Tablo 3.3. Özel Ortaokul, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2012-2018).....	62
Tablo 3.4. Özel Lise, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2004-2018)	63

GİRİŞ

Toplumun günlük yaşamını ve geleceğini etkilemek ve onlara yön vermek amacıyla alınmış kararlar bütünü kamu politikalarını oluşturur. Kamu politikaları, yaşanan toplumsal sorunlarla ilişkili olarak hükümet tarafından alınan kararlara rehber niteliğindeki ölçüt, değer ve genel ilkelerdir. Bir başka ifadeyle kamu politikaları devletlerin yapmayı veya yapmamayı tercih ettikleri şeyler olarak tanımlanabilir. Kamu politikasının önemli çalışma alanlarından biri eğitim politikalarıdır.

Eğitim, tüm toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de önemli bir yere sahiptir. Ülkelerin gelecekteki bulunmak istedikleri yeri belirlemesi ve gelişmişlik düzeyleri açısından büyük öneme sahip olan eğitim öğretimle birlikte yürütülmektedir. Tüm toplumlar eğitim çağındaki nesillerinin hayatlarında karşılaşılabilecekleri zorluklar karşısındaki tutumları ve diğer dünya ülkeleri ile aynı seviyeye ulaşabilmeleri için eğitime önem vermeleri gerekliliğini bilmektedir. Bu sebeptir ki yatırımların en önemlisinin eğitime olan yatırımın olduğu anlaşılmış ve bununla ilgilide her dönem çağa uygun eğitim politikaları üretmeye çalışmışlardır.

Eğitime yüklenen anlam ve toplumların eğitime bakışı tarih içerisinde değişiklik göstermiş, çağın gerekliliklerine göre eğitim politikaları şekillenmiştir. Az gelişmiş toplumlarda eğitime verilen önem az iken gelişmiş toplumlarda eğitim çok önemli bir yere sahiptir. Ülkelerin bütçelerinde eğitime ayrılan pay o ülkenin eğitime verdiği önemi göstermektedir. Günümüzde, eğitim sorunları ve bu sorunlara aranan çözümler eğitimin daha iyi hale gelmesi öğretimle bir bütün içerisinde ilerlemesi, eğitimin tüm yönlerinin ele alınması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu açıdan eğitim bir bütün olarak değerlendirilmeli ve toplumu oluşturan tüm bileşenlerle birlikte eğitimle ilgili tedbir alınmalı, Türk gençliği tarihin birikimi ile geleceğe hazırlanmalıdır. Bu yönde çağa uygun kamu politikaları üretilip bu politikaların işlevsel hale gelmesi sağlanmalıdır.

Kamu politikasının önemli çalışma alanlarından biri eğitim politikalarıdır. Eğitim politikaları üzerinde devletler oldukça fazla durmakta ve bu konuda çalışmalar yapmaktadırlar. Nitekim eğitim politikaları, eğitime yüklenen anlam ve

toplumların eğitime bakışı zaman içerisinde değişiklik gösterdiğinden çağın gerekliliklerine göre değişerek yeniden şekillenmiştir.

Türkiye’de dünyadaki çoğu ülkede olduğu gibi devlet okullarının yanında özel okulların varlığı söz konusudur. Devlet okullarının yetersiz kalması, ailelerin çocuklarına daha iyi bir eğitim aldırma isteği, tam gün eğitim ile sosyal aktivite olanakları gibi birçok imkanlar sunan özel okulların Türkiye’de kuruluşu Osmanlı Devleti’ne kadar uzanmakla birlikte, Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte başlamış ve özellikle 1980’li yıllardan sonra ivme kazanmıştır. Devlet okullarının yanında özel okulların kurulmuş olması eğitim konusunda ikili bir yapı doğurmuş gibi görünse de Türk eğitim sistemindeki bazı eksikliklerin giderilmesinde önemli bir işlevi yerine getirmiştir.

Literatür incelendiğinde Türkiye’deki özel okullar ve özel okul politikaları kamu yönetimi disiplini açısından ele alınıp incelenmemiş olması çalışma konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı kamu politikası disiplini açısından Türkiye’deki özel okulları incelemek olarak belirlenmiştir.

Çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkiye’de kamu politikası ortaya çıkışı, oluşumu ele alınmıştır. Öncelikle politika kavramı ile kamu politikası kavramlarını inceleyerek kamu politikasının oluşturulmasında direk ya da dolaylı biçimde etkili olan aktörlere değinilmiştir. Daha sonra da kamu politikası analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde ise Türk milli eğitim sisteminin yapısı ve milli eğitim politikaları incelenmiştir. Eğitim ve öğretim kavramlarının tanımı yapılmış, cumhuriyet öncesi eğitim sistemi tarihsel olarak ele alınmıştır. Osmanlı dönemindeki eğitim kurumları incelenmiş ve Osmanlı döneminde eğitimin yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Cumhuriyet dönemi eğitim sistemi, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemi olarak iki dönem halinde ele alınmıştır. Cumhuriyetten günümüze kadar milli eğitim teşkilat yapısı hakkında bilgi verilmiştir. 2002 yılından 2019 yılına kadar Ak Parti hükümetleri eğitim politikaları üzerinde durulmuş ve sayılarla milli eğitimin gelişimi anlatılmıştır. Eğitim sistemindeki köklü değişiklikler ele alınmış ve Türk eğitim sisteminin güncel sorunları üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümü Kamu politikası açısından Türkiye’de özel okullar ele alınmıştır. Özel okul bütçeleri ve özel okul harcamaları hakkında bilgiler verilmiş, özel okul ile devlet okulu arasındaki farklara değinilmiştir. Özel okulların tarihi gelişimi kronolojik olarak ele alınmış, dünyada özel okulculuk ile ilgili bilgiler verilmiştir. Özel okulların tabi oldukları kanunlar ve yönetmelikler ve kamu politikası süreci ve analizi açısından özel okulların gündeme gelmesi ve bunlarla ilgili kamu politikaları hakkında bilgiler verilmiştir. Velilerin özel okula yönelme eğilimleri ve beklentileri de bu bölümde ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU POLİTİKASININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.Kamu Politikası: Kavramı, Tanımı ve Özellikleri

Kamu politikası kavramını açık bir şekilde netleştirmek için önce siyasetin etimolojik köklerine gitmek gerekmektedir. Etimolojik olarak politika terimi, (policy) Yunan, Sanskritçe ve Latin dillerinden gelmektedir. Eski Yunanca “polis” (şehir, devlet) ve Sanskritçede “pur, puram” (şehir) sözcüklerinden evrilen kavram önce Latince “politia” (devlet) ve daha sonra ise İngilizcede “policie” (sivil yönetim) kavramları kamusal ilişkileri ve kamunun yönetimini ifade eden sözcükler haline dönüşmüştür. Ayrıca politika etimolojik temelinde “poliçe” ve “politics” iki farklı terim olmakla birlikte aynı şeyi ifade ederler. Ancak Almanca ve Slav dillerinde politika ve siyaset için tek terim (politik, politika) kullanılmaktadır.¹

Türkçeye bakıldığında ise “siyaset”; "politika" ya da “siyasa” sözcükleri olarak ortaya çıkan ve İngilizcede de iki ayrı anlamı olan ifadedir. İngilizcede “politics” kavramı geniş anlamda Türkçede siyaseti anlatmak için kullanılan bir ifadeyken “policy” karşılığında ise “güdülen siyaset”, “yürütülen siyaset”, “tutulan yol”, “yöntem–program” terimlerinin kullanıldığı görülmektedir².

Ek olarak, eğitim politikası, tarım politikası ve sağlık politikası olarak sıkça kullanılan politika kelimesinde İngilizce policy kelimesinin anlamını ifade eden politika kavramı, kamu idaresinin hedefleri tarafından ifade edilen anlamı konumdadır.

Literatürde kamu politikası kavramı üzerinde bir fikir birliği bulunmamaktadır. Ancak, kamu politikasının tanımları farklı olmasına rağmen, tanımlarda birbirlerini anlam bakımından tamamlamışlardır. Yıldız ve Sobacı, kamu politikasını hükümetlerin belirli sorunları ele alma konusundaki tercihleri ve eylemleri olarak tanımlamaktadır. Onlara göre kamu politikası, birçok aktörün oluşum sürecindeki talepleri ve farklı bakış açıları arasındaki mücadeleden sonra

¹ Mete Yıldız, M. Zahid Sobacı, **Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi**, M. Yıldız-M. Z. Sobacı (Ed.), **Kamu Politikası**, Adres Yayınları, Ankara, 2013, s. 14.

² Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s. 36.

ortaya çıkmaktadır. Nitekim ana sonucun kamu politikası olduğunu belirtmişlerdir.³ Böylece iktidara gelenlerin öncelikli görevinin, halkın talep ve beklentilerini karşılayan politikalar oluşturmak olduğu da bu düşünceye dayanarak söylenebilir.

Anderson, kamu politikasını, idarenin günlük rutininden ziyade davranmanın bir yolu olarak, bir sorunu çözmek için aktörler (kamu idareleri ve yetkilileri, sivil kuruluşlar) tarafından yürütülen eylem şekli olarak tanımlamaktadır. Ayrıca kamu politikasını hükümetlerin eylemleri ve eylemsizliği olarak ifade eder. Kamu politikalarını, toplumdaki gelen ya da ortaya çıkan sorunlar karşısında kamu idarelerinin eylem içi davranışları olarak görmektedir.⁴

Bu bakımdan, kamu politikasının belirli unsurları şu şekildedir.⁵

- Kamu politikaları, rastgele davranışlardan ziyade belirli bir amaç ve hedeflere yöneliktir. Kamu politikaları, belirlenen amaçlarına ulaşmasalar dahi, belirli bir hedefe ulaşmak için tasarlanmışlardır.
- Kamu politikaları, kamu görevlileri tarafından alınan farklı veya bağımsız kararlar yerine, görevliler tarafından gerçekleştirilen eylemlerden oluşur. Politika sadece yasa veya kuralların oluşturulmasını değil aynı zamanda bu kararların uygulanmasını ve düzenlemelerini de kapsar.
- Kamu Politikası oluşumu, aktörlerin (çıkar grupları, vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları) kamusal sorunlara ve taleplere cevap olarak katkı sağlayabileceği gibi, oluşan bu problemler karşısında da herhangi bir faaliyet göstermeyebilir. Ancak kamu politikaları, aslında ne yapıldığını ve kamu yönetiminin ne yaptığını ve ne yapmadığını içerir.
- Kamu politikası taleplere karşı harekete geçerek varlık kazanılır.

Kamu politikası; siyaset bilimi, kamu yönetimi ve diğer birçok disiplinden istifade eden ve aynı zamanda bu bilimlere katkı sağlayan bir disiplin türüdür. Kamu

³ Özbudun, **a.g.e.**, s. 38.

⁴ Özgür Semiz, “Bir Kamu Politikası Analizi: Türkiye’de Korsanla Mücadele Odaklı Fikri Haklar Politikası”, **Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi**, Ankara, 2009, Cilt 9, Sayı, 2009/4, s.9

⁵ Cenay Babaoğlu, “Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2017, Cilt 15, Sayı 30, s.513

politikası kavramının kesin bir tanımının yapılmasındaki güçlükten dolayı genellikle sezgisel bir kavram olarak nitelendirilmektedir.⁶

Ancak en genel anlamda, Dye “*devletin yapmayı veya yapmamayı seçtiği şey*” olarak kamu politikasını tanımlamaktadır.⁷

Dennis ve Madisson, kamu politikasını iki şekilde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırmayı Dye ve Anderson’un kamu politikası tanımlarına dayandırmışlardır. Dennis ve Madisson, Dye’in kamu idarelerinin gündelik ve sıra gelmiş işleri olarak tanımladığı kamu politikası anlayışını “Klasik Kamu Politikası” olarak, Anderson’un kamu politikasını eylemli bir davranış biçimi olarak gören anlayışını ise “Etkileşimli Yapılandırılmış Politika” olarak tanımlanmaktadır.⁸

Klasik Kamu Politikası yaklaşımı politik yapının yansıması güç özelliklerini belirler cinstedir:

- Politik yapılar belirli bir hedef yolunda kurulu olarak meydana gelen ve hedeflenen arasındaki bağlantıyı meydana getirmek için sonuçları esas alır.
- Politik kararlar, süreçleri ve araçları düşünmeye iter.
- Politik yapı, eylemi ve eylemsizliği içerebilir.
- Politika rasyonel seçimlerden oluşur.

Etkileşimli Yapılandırılmış Politika yaklaşımı bağlamında politikanın yadsınamaz durumları şu şekildedir⁹; Politik etkileşim ve farklı bakış açılarının etkileşimi aracılığıyla oluşmaktadır. Politika yapımında hükümetler alandır ve bunun gereği olarak farklı bakış açılarını yansıtmaktadır.

Lech, kamu politikasını “*hükümetlerin yapmış olduğu faaliyetler olmakla birlikte idarelerin açık veya kapalı bir şekilde uygulama ve rutin uygulamaları*”

⁶ Hüseyin Erkul ve Levent Gökdemir (Ed.). **Türkiye’de Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Uygulanan Kamu Politikaları**, Ankara: Detay Yayıncılık, 2006, s. 32.

⁷ Yakup Bulut, v.d., “Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi”, **Strategic Public Management Journal**, 2017, Sayı 3, s.25

⁸ Önder Kutlu, **Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi Teorik Çerçeve Ve Ülke Uygulamaları**, Çizgi Kitapevi, 2006, s.3.

⁹ Filiz Kartal, **Türkiye’de Kamu Yönetimi Ve Kamu Politikaları** Türkiye ve orta doğu amme idaresi enstitüsü yayınları, 2011, s 17.

olarak tanımlamaktadır. Lech, kamu politikası kavramını çok belirgin olmayan bir süreç gibi görmektedir¹⁰.

1.2. Kamu Politikası Aktörleri

Kamu politikaları, kamu idaresindeki aktörler ile dışarıdaki aktörlerin arasında bir dizi etkileşim yoluyla oluşturulmaktadır. Bu bağlamda, politika sürecindeki aktörler ve süreçler, kamu politikalarının nasıl oluştuğunu anlamak için bir bütün olarak düşünülmelidir¹¹.

Kamu politikalarının oluşturulmasında rol oynayan aktörler, literatürde farklı şekillerde adlandırılmaktadırlar. Dye, politika içerisinde bulunan aktörler için, kurumlar ve aktörler diye bir ayırım yapmıştır. Dye, *“aktörler olarak politikacılar, bürokratlar, hukukçular, yargıçlar, vatandaşları görmekte iken kurumlar olarak ise baskı grupları, lobiler, think thank’ler (düşünce kuruluşları), çıkar grupları, yasama ve yürütme, yargı organlarını görmektedir.”*¹²

Kamu politikası inşasına katılan aktörler, resmi aktörler ve gayri resmi aktörler olarak ayırt edilebilir. Başka bir deyişle, küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık bağlamında devlet politikalarında etkili olan uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, politika oluşturma sürecinde biçimsel, gayri resmi oyuncular aracılığıyla politika oluşturmada rol oynayan aktörlerdir.¹³ Nitekim çalışmanın bu bölümünde kamu politikası aktörleri; resmi - gayri resmi ve uluslararası aktörler olarak ele alınıp incelenmektedir.

1.2.1. Resmi Aktörler

Resmi aktör kavramı, daha çok devletin içinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarını ve bu kuruluşlardaki kişileri kapsamaktadır. Bu aktörler yasama yani parlamento, yürütme ve yargı olarak sınıflandırılabilir.

¹⁰ Kartal, a.g.e., s.20.

¹¹ Veysel Babahanoğlu ve Erhan Örselli; **Kamu Politikası Türkiye’de Uyuşturucu İle Mücadelede Uygulanan Politikalar Ve Toplumsal Algı**, Çizgi Kitapevi, 2016, s.40.

¹² Kartal, a.g.e., s. 20-21.

¹³ Yıldız ve Sobacı., a.g.e., s. 28.

1.2.1.1. Yasama Organı ve Hükümet

Yasama organı (Parlamento) ve hükümetler doğrudan demokrasi anlayışının uygulanmasındaki zorluk nedeniyle günümüzde temsili demokrasi uygulanmaktadır¹⁴. Temsili demokrasilerde vatandaşlar, kendileri adına başka birilerinin politika yapmasını tercih etmektedir. Bu durum, politika yapımında en önemli sorumluluk ve yetkinliğin ifadesini yasama organına vermektedir.¹⁵ Bir başka deyişle, kamu politikaları oluşturma sürecinin merkezinde bulunan parlamento, halkın ve politika yapıcıların temsilcisi olarak belirlenen politika ve programlar çerçevesinde ortaya konan faaliyetler için yasal çerçeveyi belirlemektedir.

Gelişmiş ve modern toplumlarda, toplumsal sorunlar araçlar ve gruplar tarafından kamu idaresine iletilir, böylece talepler ve ihtiyaçlar gündeme getirilir ve hükümetler ihtiyaç duyduklarında uzmanlarla birlikte çalışmaya başlarlar. Böylece ortaya çıkan talep ve sorunlara ilişkin düzenlemeler yaparak parlamentonun gündeminde çeşitli konularda politikalar oluşturulması söz konusu olur.¹⁶

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye'nin kamu politikalarını şekillendirmesinde ve yasalaşmasında tek yetkili makamdır. 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan seçimlerle birlikte Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte yasa yapım süreci tamamen Meclisin yetkisine verilmiş, daha önce parlamenter sistemde söz konusu olan hükümetin yasa yapım sürecindeki aktif rolü kalmamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yasa yapım Meclis tarafından gerçekleştirilmektedir ve dolayısıyla kamu politikalarının oluşumunda Meclis yetkilendirilmiştir¹⁷.

Yürütmenin yetki ve görevleri idari bir yapı içinde gerçekleştirilir. Bu nedenle, idarenin yürütmenin tamamıyla bir parçası olmadığı söylenebilir. İdari işlevlerine ek olarak yürütme organı, hükümet etme, siyasi görevleri ve idari olarak kamu hizmeti yapma işlevine de sahiptir¹⁸.

¹⁴ Kartal, **a.g.e.**, s.23.

¹⁵Fatih Demir, **Kamu Politikası Sürecinde Müzakerenin Rolü ve Sürecin Demokratikleştirilmesi**, A. Kaptı (Editör), Kamu Politika Süreci, Seçkin yayınları, Ankara, 2011, s. 195.

¹⁶ Yıldız ve Sobacı, **a.g.e.**, s. 31.

¹⁷ Özbudun, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁸ Özbudun, **a.g.e.**, s. 37.

Yürütme organı, sahip olduğu düzenleme yetkisini yürütme ve idari işlevinden sağlamaktadır. *“Devlet hayatının pratik zorunlulukları, karmaşık yapısı, uzmanlaşmış ve geniş alanlara yayılmış modern devlet hayatı içerisinde bütün genel, objektif hukuk kurallarının yasama organı tarafından belirlenmesi ne çalışma zamanı ne de teknik uzmanlık nedeni ile mümkün değildir. Bu durum bürokrasinin (idari ve askeri), politika yapımında ve oluşturulan politikaların uygulanmasında önemli bir pozisyona getirmiştir¹⁹”*.

Yürütme organı devlet yapısı içinde yasama ve yargı fonksiyonları dışında kalan faaliyetleri organize etmekle yükümlü olan kurumdur. Türkiye Cumhuriyeti’nde ise yürütme organı, Cumhurbaşkanından, oluşmaktadır²⁰.

1.2.1.2. Bürokratlar ve Kamu Yöneticileri

Bürokrasi, tarihsel olarak en eski devlet ve hükümet sistemi kurumu bilinmektedir. Devlet yapısındaki bürokratik sistemin 20. yüzyılda ulus devletlerle birlikte büyüdüğü bilinmektedir. Bu genişleme, bürokrasinin politika yapımından uygulamaya kadar tüm süreçlerinde hizmetlerini yürüten ve kendi bakış açısı ve değerlendirmeleri çerçevesinde sosyal konulara rehberlik eden bir birim olarak siyasallaşmasına olanak sağlamıştır²¹.

Bürokratların kamu politikası yapım sürecinin her aşamasında, politikaların hazırlanmasından uygulamasına kadar oldukça fazla yetkileri bulunmaktadır. Bürokrasinin politika uygulanması üzerindeki etkisi, sınırların ve yetkilendirmelerin etkileri bürokrasinin gücünü arttırmada ve politika yapımında önemli bir aktör konumuna getirmektedir. Nitekim bürokrasinin kamu politikasını anayasal unsur haline getirme yetkisi olmasa da, modern toplumların vazgeçilmez bir parçası olmuş, politika inşasında ve uygulanmasında kapının arkasında büyük güce her daim sahip olmuştur. Ayrıca kamu bürokrasisinde idarecilerin belirlenmesi ve görevlendirilmesi seçilmiş politikacılarca seçilmesi bürokratların gücünü artmasına sağlamıştır²².

¹⁹ Özbudun, **a.g.e.**, s. 41.

²⁰ Fındıklı, **a.g.e.**, s. 11.

²¹ Remzi Fındıklı, **İdare Hukuku**, Selim Kitabevi, Ankara, 2009, s.9.

²² Mustafa Lamba, “Bürokrasinin Siyaset Karşısında Güç Kaybetmesine Yönelik Gelişmeler”, **Mehmet Akif Ersoy Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Dergisi**, 2014, Cilt 6, Sayı 11, s.52.

Kamu politikalarının oluşturulmasında farklı bir rol oynayan kamu bürokrasisi, politika yapıcılara politika sürecinin birçok aşamasında rehberlik edebilir, bürokratların yanı sıra hükümet tarafından seçilenler danışmanlık yapabilmektedir. Bu nedenle bürokratlara literatürde “küçük politikacılar” denir²³.

1.2.1.3.Yargı

Günümüz dünyasında modern ve demokratik toplumların yasama, yürütme ve yargı ayırımına dayanan güçler ayrılığı temelinde hareket ettiği görülmektedir. Literatürde, iktidarın ayrılması ile ilgili olarak yargının, yasama ve yürütme yetkisinden bağımsız olarak üçüncü bir güç ve kuvvet olarak yer aldığı görülmektedir. Temel olarak, adli idarenin diğer idarelerin velayetinden kaldırılmasına çalışılmıştır. Dolayısıyla, yargının işlevi yasal düzenin korunması iken, idarenin işlevi kamu yararının gerçekleşmesine yönelik faaliyetleri içermektedir²⁴. Bu çerçevede, tüm kamu kurumlarının hukuk kurallarına uygun hareket etmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla yasama organı, yürütme organı tarafından oluşturulan politika ve programların yasal düzenlemelere ve hak ihlallerine neden olması durumunda, demokratikleşmenin yürürlüğe girmesini ve kanunların gerektirdiği politikaların iptalini önlemektedir²⁵.

Yasama organları olarak Türkiye Cumhuriyeti’nde, Anayasa Mahkemesi (AYM), Danıştay, Yargıtay ile bağımsız mahkemeler kamu politikası sürecinde rol oynamaktadır. Kamu politikası açısından, AYM’nin işlevi çok önemlidir. Çünkü AYM, Parlamentoda kabul edilen yasaların anayasaya ters düşüp düşmediğini kontrol etme yetkisine sahip olan bir kurum olma konumuna sahiptir. Yine Danıştay ve İdare Mahkemeleri, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı açılan davalara bakabilmekte ve bazı idari kararları iptal edebilmektedir. Ek olarak, Danıştay, bir düzenlemenin iptali durumunda iptal kararı ve düzenlemelerin uygunluğunun kontrol

²³ Sebahattin Gültekin, “Kamu Yöneticileri Ve Kamu Politikası: Kamu Yönetimi Paradigmaları Çerçevesinde Teorik Bir Analiz”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2012, Cilt 26, Sayı 3-4, s.89.

²⁴ Özbudun, *a.g.e.*, s. 42.

²⁵ Yıldız ve Sobacı. *a.g.e.*, s. 20.

mekanizması olarak denetimin görevi gibi kamu politikalarının oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır²⁶.

1.2.2. Gayri Resmi Aktörler

Kamu politikası kavramı devlet ve o ülke sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlar arasındaki diyalog ve etkileşimle meydana gelen bir olgudur. Politika yapma işleminde karar verme ve otorite kullanılması yetkisi mevzuatta siyasi erke verilmiş olsa da düzenli bir demokraside vatandaşlara yani gayri resmi aktörlerin elinde olan yetkidir. Kısacası kamu politikası yapımı birden fazla aktörün konumlandığı bir süreçtir denilebilir ve bu süreci gayri resmi aktörler oluşturmaktadırlar²⁷.

Sivil toplumun ve kamusal alanların büyük değişikliklere sahne olduğu ve demokrasinin her türlü yönetim sorununa çözüm olarak görülüp tartışıldığı bir çağda yaşamaktayız. Bu nedenle vatandaşlar, daha önce olmadığı kadar kamu politikalarının oluşturulmasına ve değerlendirilmesine katkıda bulunabilmektedirler. Bu dönüşümle birlikte, kamu idaresindeki karar vericilerin daha sorumlu olmaları, hukukun üstünlüğü ilkelerine göre hareket etmeleri ve vatandaşların kamusal alanda daha görünür olmasını sağlamak için mekanizmalar oluşturmaları büyük önem taşımaktadır²⁸.

Kamu politikası yapıcıları, toplumun sorun ve taleplerine etkin çözümler getirebilmeleri için politika sürecinin her aşamasında bilgi ve raporlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgiler formel veya informel örgütlerden elde edilmektedir. Formel olarak kamu idaresi, politika yapıcılara ihtiyaç duyulan bilgi, belge, rapor sunmakla beraber danışmanlık ve teknik uzmanlık konusunda da yardımcı olmaktadır. Laswell'in (1972) "üçüncü ses" olarak tanımladığı informel yapılar ise baskı grupları, siyasal partiler, vatandaşlar, medyadır. Bunlar modern toplumlarda politikaların oluşturulmasında önemli katkılar sunmaktadırlar²⁹.

²⁶ Kartal, **a.g.e.**, s. 32.

²⁷ Bilal Eryılmaz, **Bürokrasi ve Siyaset: Bürokratik Devletten Etkin Yönetime**, 5. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul, 2013, s. 18.

²⁸ Demir, **a.g.e.**, s. 195.

²⁹ Yıldız, ve Sobacı. **a.g.e.**, s.46.

1.2.2.1. Siyasi Partiler

Siyasi partiler, bireyler ve gruplar tarafından kamu politikası yapımında önemli bir baskı unsuru olarak oluşturulmuş bir yapıdır. Siyasi partiler bazen toplumun çoğunu yasama üyesi olarak temsil edebilir ve bazı zamanlar gündemde oluşan problemlerde ya da taleplerin gündeme gelmesinde politikalara yol göstermektedir. Bu bağlamda, siyasi partilerin sosyal problemleri kamusal, politik, yasal ve ekonomik kabullere getirmede etkili olduğu söylenebilir. Aslına bakıldığında zaman zaman kamu politikaları, partilerin programları, fikirleri ve ideolojileri çerçevesinde, şekillendirilmektedir³⁰.

Kamu politikaları, devletlerin siyasal sistemlerine göre kapalı kapılar ardındaki hükümetlerin baskın rolü ile yapılabilirken, modern demokrasilerde kamu politikası süreçleri müzakere ve uzlaşımın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokratik toplumlarda siyasetin en önemli aktörlerinden biri olan siyasal partiler, ideolojileri, fikirleri, değerleri ve önerileri ile vatandaşlık arasındaki köprüyle demokrasilerin vazgeçilmez bir parçası olarak fikir birliği kültürünün yerleşmesinde büyük öneme sahiptir³¹.

1.2.2.2. Vatandaşlar/Seçmenler

Kamu politikaları bireylerin sorunlarına çözüm üretmek için var olmuşlardır. Bu sebepten dolayı modern demokrasilerde bireylerin fikir ve isteklerinin kamu politikalarının oluşumuna dahil edilmesi önemlidir. İletişim araçlarının rolü, bireylerin talep ve taleplerini halka arz etmede büyük öneme sahiptir. Ancak, vatandaşların kamu politikalarında rehberlik etmesi için çoğulcu demokratik yapılar gereklidir. Çünkü bireyler kamu politikaları üzerindeki etkilerini temsilcileri aracılığıyla yürütürler. Günümüzün temsili demokrasilerinde, bireyler seçimler yoluyla politika yapımında yer almaktadır. Bu bakımdan, temsili demokrasiler temel olarak kamuya dayalı görünse de, uygulamada seçmenlerin yalnızca belirli dönemlerde oylamanın etkinliği ile kamu politikalarının oluşumunda etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle modern toplumlarda, bu sorunun üstesinden gelme sorunu

³⁰ Kartal, a.g.e., s. 34.

³¹ Turkut Göksu ve Veysel Bilgiç, "Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmasına Etkileri", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 36, Sayı 2, 2003, s.51

ve bireylerin yönetim sisteminde etkili olma istekleri, bireyleri baskı gruplarının örgütlenmesi yoluyla politikalarda etkili olmalarına yönlendirmiştir³².

1.2.2.3.Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil Toplum Örgütleri, ülkelerin siyasi sistemlerine (temsil, çoğulcu ve korporatist) göre farklı anlamlarla ifade edilebilmektedirler. Çoğulcu sistemlerde sivil toplum kuruluşları, üyelerinin gönüllü olarak oluşturduğu bağımsız sosyal gruplar olarak düzenlenir. Korporatist sistemde, sivil toplum kuruluşları, hükümet tarafından kurulan ve yönlendirilen bakanlık tarafından düzenlenen ve devlet fonlarıyla finanse edilen kuruluşlar olarak adlandırılmaktadır³³.

Genel olarak değerlendirdiğimizde; sivil toplum kuruluşları, politikaların meydana getirilme sürecinde yerini alarak vatandaşların istek ve beklentileri hususunda bir baskı unsuru olarak alınacak kararların sorunların çözümünde etkili olmasını sağladıkları gibi vatandaşların, azınlıkların ve farklı etnik ve toplumsal kimliklere sahip olan grupların siyasi yaşama içerisinde yer almasına katkı sunarak demokratik kültürün gelişmesine katkı sağlamaktadırlar³⁴.

1.2.2.4.Medya/Sosyal Medya

Medya ile kamu yönetimi arasında çoğulcu demokrasiler için tartışmasız büyüyen bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü medya gündemin belirlenmesinden kamu politikalarının oluşturulmasına, politikaların geliştirilmesine ve uygulanmasına kadar vatandaşlar ile baskı grupları ve idare arasındaki iletişimi sağlar. Ayrıca medya, kamuoyunun gündeminden sonra işlevlerini vatandaşların talep ve düşüncelerinin kamuoyunun dikkatine sunarak devamlı bir iletişim sağlamaktadır³⁵.

1.2.3. Uluslararası Aktörler

Her ne kadar ulusal aktörler geleneksel olarak kamu politikalarının oluşumunda aktif olmuş olsalar da küreselleşme olgusunun sonuçlarından biri olarak

³² Açıkğündüz, **a.g.e.**, s. 32.

³³ Yıldız, ve Sobacı., s. 28.

³⁴ Göksu v.d. **a.g.e.**, s. 53.

³⁵ Erkul, v.d. **a.g.e.**, s. 38.

ortaya çıkan uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, günümüzde ülke politikalarında önemli bir aktör konumuna gelmişlerdir.

Evrensel bir fenomen haline gelen küreselleşme, devletleri birbirine bağımlı hale getiren bir olgudur. Bu gelişme, küresel denge ve rekabeti sağlayacak uluslararası organizasyonlara yol açmıştır. Ayrıca, sosyal problemler ve bu sorunlara global bir çözüm üretme zorunluluğu konusundaki küresel tartışma, devletlerin uluslararası örgütlere üye olmalarını da bir nevi zorunlu hale getirmiştir. Ancak, uluslararası kuruluşlar, üyeliğin gerektirdiği anlaşmalar yalnızca üye devletlerin eylem alanlarını sınırlandırmakta ve sosyal politikalardan ekonomik politikalara, dış politikalardan güvenlik ve eğitime kadar değişen politikaların oluşumunda önemli bir aktör halindedirler³⁶.

Uluslararası kuruluşlar, devletlerin politika ve politik kararlarında üye devletlere yönlendirmede rahatça etkili olsalar da zaman zaman kredi verme şartı üzerine belirli politikalar yapmadaki etkinliğini arttırmaktadırlar. Dünya Bankası ve Avrupa Birliği (AB) bu hususta aktif olan iki önemli uluslararası aktördür. Dünya Bankası, politikalarının yerine getirilmesi şartıyla geliştirmekte olan ülkelere hibe ve kredi vermekte, AB üyelerinden, üyeliğin gerektirdiği standartları sağlayarak politikalarını bu çerçevede uygulamalarını istemektedir. Ayrıca Dünya Bankası, çok uluslu şirketlere yatırım yapmak için devletlerin kamu politikalarını istekleri ve çıkarları çerçevesinde yönlendirdiği de bilinmektedir³⁷.

1.3. Kamu Politikası Analizi

Modern politik sistemlerdeki kamu politikası süreci genellikle karmaşık ve düzensiz bir süreç olmakla bilinmektedir. Birçok resmi veya gayri resmi aktörün politika yapım sürecine düzenli veya düzensiz katılımı söz konusudur. Politika süreci genel olarak, tarafların çıkarlarıyla çatışan aktörlerin mücadelesi biçiminde ortaya çıkar ve ortaklaşa kamu sorunlarına tarafsız, objektif çözümler bulma süreci değil, tam tersine çıkarları çatışan tarafların mücadelesi biçiminde ortaya çıkmaktadır. Politikayı hem biçim hem de içerik açısından şekillendiren birçok parametre

³⁶ Ayşegül Kaya, “Kamu Politikalarının Ulusal Etkinliğini Yönlendiren Küresel Yapılanmaların Yetki Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yöntemleri”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2017, Cilt 18, Sayı 40, s.33.

³⁷ Yıldız, v.d. a.g.e., s. 21.

bulunmaktadır. Politika süreci sürekli değişen bir ortamda da devam ettiğinden dolayı, değişen çevrede politikaya ilişkin pek çok parametre ile birlikte politikanın kendisinin de değişimi söz konusudur.³⁸

Aslına bakıldığında uygulanmakta olan birçok kamu politikası rutin yönetim süreçleri haline gelmiştir. Bu rutin süreçler, yeni bir kamu sorununun ortaya çıkması ya da tanınmasıyla kesintiye uğrayabilir ve yeni sorunun tanımlanmasıyla süreç kaldığı yerden işleme devam edilebilmektedir.³⁹

Genel olarak kamu politikası süreci, kamu politikalarının geliştirildiği, uygulandığı ve bir dizi tanımlanabilir faaliyetten oluşan toplam süreci ifade eder. Kamu politikası sürecini dört ayrı aşamaya ayrılabilir⁴⁰.

Son yıllarda, aşağıdaki bahsedilen çerçeve, politika araştırması için bir rehber olarak geniş kabul görmektedir:

- Kamu Politikası Probleminin Tanımlanması
- Kamu Politikasının Formüle Edilmesi
- Kamu Politikasının Kanunlaşması
- Kamu Politikasının Değerlendirilmesi

Politika sürecini yukarıdaki gibi incelemek araştırma amaçlı olarak faydalı olsa da gerçek dünyadaki politika sürecinin bu şekilde çalışmadığını bilmek önemlidir. Gerçekte, söz konusu aşamalar, genellikle bir arada ve iç içe yürümekte olup, sık sık geriye dönüşler söz konusudur.

Politika süreci, politika alanına veya sektörlerine göre değişmekte ve kamu politikalarındaki farklılıklar politika oluşturma sürecindeki tarz ve tekniklere yansıtılmaktadır. Ayrıca, ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik yapılarının kamu politikası sürecine de etkisi vardır⁴¹.

³⁸ Mete Yıldız, M. Zahid Sobacı, “Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi”, Ed. M. Yıldız-M. Z. Sobacı, **Kamu Politikası**, Adres Yayınları, Ankara, 2013, s. 14.

³⁹ Yıldız, v.d. **a.g.e.**, s.23.

⁴⁰ Yıldız ve v.d. **a.g.e.**, s.26

⁴¹ Emre Akçagündüz, “Kamu Tercih Teorisi ve Türkiye Üzerine Olan Etkisi Üzerine Bir İnceleme” [Elektronik Sürüm], **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2010, s.9.

1.3.1. Kamu Politikası Probleminin Tanımlanması

Sosyal problemleri belirlemek ve alternatif çözümler önermek politika sürecinin en önemli aşamalarından biridir. Toplumda politika sorunu olarak tanımlanmayan ve çözüm alternatifi olmayan konular hiçbir zaman politika yapım sürecine konu olamaz.

Politika probleminin tanımlanmasında, soruna neden olan faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Sorunun çevresel koşullarının, sorundan etkilenen kitlenin, sorunun çatışan hedeflerinin, kabul edilebilir bir çözüm olasılığının ve benzerinin varlığının araştırılması, sorunun araştırılması için gereklidir⁴².

Politika oluşturma süreci, problemin fark edilmesiyle başlamaktadır. Bununla birlikte, herhangi bir sorunun bir problem olduğu veya sorunun nasıl tanımlandığı büyük ölçüde politika yapıcılarının konuya yaklaşımına bağlıdır. Genel olarak, ana konunun ne olduğu konusunda fikir birliğine varmak zor değildir. Ancak, sorunun tam olarak ne olduğu ve hangi politikanın uygulanması gerektiği konusunda fikir birliğine ulaşmak her zaman kolay olmamaktadır. Parsons'a göre, belirli sınırlar dâhilinde tanımlama, yapılandırma, yerleştirme ve adlandırma süreci, sorun için bir kamu politikası oluşturmada büyük önem taşımaktadır. Sorunu tanımlarken, analiz ederken veya sınıflandırırken kullanılacak kelimeler veya kavramlar gerçeği, modellemek için uygulanacak politika oluşturma çerçevesini oluşturacaktır. Bu nedenle, gerçekliğin algılanmasında etkili olan problem tanımlama sürecinde; değer yargıları, inançlar, ideolojiler, çıkarlar ve önyargılar, bir yandan sorunun tanımlanmasında rol oynamaktadır. Diğer yandan da uygulanacak politikanın şekillenmesine katkıda bulunmaktadır⁴³.

Belirlenen sorunların politika gündemi haline gelmesi, bu konudaki talep ile ilgilidir. Belirli bir zaman diliminde vatandaşlar, çıkar grupları veya kamu görevlileri tarafından belirlenen sorunlara ilişkin politikalar oluşturmak için kamu idaresine çok sayıda talepte bulunmaktadır. Ancak, kamu sorunlarına ilişkin politika talepleri, zaman ve kaynak kısıtlamaları nedeniyle kamu makamlarının dikkatini çekmek için birbirleriyle rekabet etmektedir. Bu taleplerin sadece bir kısmı politika yapıcılar tarafından dikkate alınmaya değer görülmektedir. Bu nedenle, bir kamu politikası

⁴² Erkul, v.d. a.g.e., s.41.

⁴³ Eryılmaz, a.g.e., s. 36.

gündeminin oluşturulması, bir dizi politika sorununun rekabet halinde olduğu bir süreçtir⁴⁴.

Bir konunun gündemde olup olmadığı pek çok faktöre bağlıdır. En önemli faktörlerden biri de çıkar gruplarının etkinliğidir. Genel olarak, bir çıkar grubunun veya bir grup insanın mevcut durumlarını koruma veya iyileştirme talepleri, çıkar grubunun liderliği tarafından doğrudan kamu idaresine iletilir. Protesto hareketleri veya şiddet içeren eylemler, bazı sorunların politika yapıcıların gündemine taşınması için bir araç olarak hizmet etmektedir. Gündem oluşturma sürecindeki bir diğer etkili unsur kamu yönetimi birimleridir. Kamu idareleri herhangi bir soruna öncelik verilerek gündeme getirilebilir. Sorunları gündeme getirmek için en önemli araçlardan biri medyadır. Bu bağlamda, medyanın önemli ve olumsuz işlevleri söz konusudur⁴⁵.

Genel olarak, herhangi bir zamanda herhangi bir kamu sorununu politika gündemi haline getirmek çok zordur. Genel olarak, kamu idareleri, kamu görevlileri için daha erişilebilir olan, kamu görevlileri ile iletişim kurma imkânı sınırlı, daha düşük organizasyon düzeyleriyle veya daha az sınırlı araçlarla daha resmi ve daha zengin olan çıkar gruplarına daha olumlu tepkiler vermektedir⁴⁶.

Konuyu bir politika sorunu olarak gündeme getirmenin yanı sıra, sorunu gündemden uzak tutmak kamu politikası sürecinin önemli bir unsurudur. Bu bağlamda, sabit kalmama seçeneği veya kendi başına bir politika olarak tanımlanan bir kamu sorunu, örneğin baskın değerlere yönelik herhangi bir tehdit söz konusu olduğunda, kamu yönetimi veya çıkar gruplarının tercihi olarak ortaya çıkabilir⁴⁷.

1.3.2. Kamu Politikasının Formüle Edilmesi

Politikanın oluşturulması, kamu gündeminin sorunlarına ilişkin olarak genellikle alternatifler, teklifler veya seçenekler olarak adlandırılan kabul edilebilir eylem modları geliştirme sürecidir. Tanımlanan sorunla başa çıkmak için politika önerileri ortaya konulur ve bunlardan biri uygulanacak politika olarak seçilir.

⁴⁴ Kartal, **a.g.e.**, s. 52.

⁴⁵ Fındıklı, **a.g.e.**, s., s.37.

⁴⁶ Ayhan Yalçınkaya, "Siyasal ve 'Siyasal'", **Eğitim Bilim Toplum Dergisi**, Güz 2006, s.9.

⁴⁷ Erkul, v.d. **a.g.e.**, s. 55.

Politikanın tanımlanması ve tanımlanması sürecine katılan taraflar politika önerilerinin geliştirilmesinde de etkindir⁴⁸.

Politika formülasyonu iki aşamalı bir faaliyet gerektirir. İlk durumda, sorunla ilgili ne yapılması gerektiğine karar verilir ve bu sorun çözüldüğünde politikaya ilişkin yasal veya idari kurallar belirlenir. Genel olarak teknik bir konu olan kuralların oluşturulması süreci, uygulamada kamu politikasının gerçek içeriğinin belirlenmesi açısından son derece önemlidir⁴⁹.

Politikanın kabulü, seçeneklerin incelenmesi ve bunlardan birinin seçilmesi sürecidir. Bir politika alternatifinin uygun bir politika olarak benimsenmesi, politikanın değiştirilmesi veya reddedilmesi kamu görevlileri veya kamu kurumları tarafından belirlenir. Politika alternatifinin uygun politika olarak benimsenmesinin ardından, politikanın meşruiyeti sağlanmalıdır. Meşruiyet her zaman yasallık anlamına gelmez, bunun yerine vatandaşların gözünde kamu yönetimi eylemlerinin doğruluğu veya uygunluğunu ifade eder. Herhangi bir kamu yönetimi kanuna uygun davranışı, kamuoyunda meşru sayılmaz⁵⁰.

Bu aşamada belirlenen politikanın uygulanması için gerekli yasal düzenlemeler yapılır. Söz konusu düzenlemeler, yasa, tüzük, yönetmelik ya da idari emirler şeklinde olabilmektedir. Ayrıca, politikanın uygulanması için gerekli planların, programların ve projelerin geliştirilmesi gerekli kaynaklar, araçlar, ekipman ve tesislerin yanı sıra kurumlar ve kişiler arasında görevlerin, yetkilerin ve sorumlulukların dağılımı da bu aşamada yer almaktadır⁵¹.

1.3.3. Kamu Politikasının Kanunlaşması

Çağdaş siyasal sistemlerde, kamu politikası temel olarak kamu idaresi veya bürokrasi tarafından yürütülse de bu süreçte yasama, yargı ve çıkar grupları gibi çeşitli partiler de rol oynayabilmektedir. Bu taraflar doğrudan politika uygulamasına katılabilir, aynı zamanda kamu yönetimini etkileme anlamında da faaliyette bulunurlar⁵².

⁴⁸ Babahanoğlu ve Örselli, **a.g.e.**, s. 49.

⁴⁹ Akçagündüz, **a.g.e.**, s. 21.

⁵⁰ Kutlu, v.d. **a.g.e.**, s. 19.

⁵¹ Korel Göymen, "Yerel Siyaset Üzerine", **Yerel Siyaset Dergisi**, Ocak 2006, s. 10.

⁵² Akçagündüz, **a.g.e.**, s. 22.

Politika uygulaması, yasama organı tarafından kabul edilen politikaları uygulamak için tasarlanmış tüm faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler arasında yeni kuruluşların kurulması veya mevcut kuruluşlara yeni sorumlulukların atanması bulunmaktadır. Politikaların uygulanmasını sağlamak için kuruluşlar yasaları işlevsel kural ve düzenlemelere dönüştürür. İşe alma, sözleşme yapma ve harcama gibi çeşitli idari görevleri de yerine getirirler⁵³.

1.3.4. Kamu Politikasının Değerlendirilmesi

Genel olarak, kamu politikalarının değerinin belirlenmesi olarak tanımlanan politika değerlendirmesi, politika sürecinin en önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır. Politika değerlendirme, “kamu politikasının sonuçları hakkında bilgi edinmek” şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre, politika değerlendirmesi kamu politikasının sonuçları hakkında bir öğretici bilgi içermektedir. Genel olarak, ortaya konulan kamu politikasının, amaçlarıyla buluşmadaki etkinliğinin değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Politika değerlendirmesinde; Mevcut politikaların nesnel, sistematik ve veya deneysel yöntemleri incelenmektedir. Bununla birlikte, politikanın başlangıç hedeflerini tam olarak bilmek her zaman mümkün olmayabilir. Bu nedenle, değerlendirmenin amaçlarla sınırlı kalmayıp, tüm sonuçlarıyla bir “etki değerlendirmesi” biçiminde olması daha doğru sonuçları verecektir. Dolayısıyla, kapsamlı politika etkisi sadece amaçlanan üzerindeki etkiyi değil, aynı zamanda genel politika ortamını da kapsamaktadır⁵⁴.

Politikanın etkisinin ölçülmesi, politika sonuçlarının genel değerlendirmesinden farklıdır. Örneğin, bir hedef grubun üyelerine harcanan belirli bir miktar para, aslında politika üzerindeki bir ölçüt değil, grup üzerindeki politik etkinin bir ölçüsüdür. Bir kamu politikasının net etkisini hesaplamak çok kolay bir işlem değildir. Net etki, bugünün ve gelecekteki sembolik ve maddi maliyetlerin önceden çıkarılmasıdır. Politika faydaları ve maliyetleri söz konusu olduğunda, genellikle parasal boyut akla gelmektedir ancak kamu politikalarının dolaylı veya sembolik yararları ve maliyetleri çok büyük önem taşımaktadır⁵⁵.

⁵³ Örselli, v.d. a.g.e., s.52.

⁵⁴ Kartal, a.g.e., s. 53.

⁵⁵ Erkul, v.d. a.g.e., s.49.

Politika değerlendirme kavramı, politika çıktıları ve politika sonuçları arasındaki farka dikkat çekmektedir. Buna göre politika çıktıları, yıllık elektrik üretimi veya toplam santral kurulu gücü gibi politika uygulamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan somut ve çoğu zaman ölçülebilir konulardan meydana gelmektedir. Politika sonuçları, kamu idaresinin toplum üzerindeki belirli bir politikanın uygulanması veya uygulanmamasının bir sonucu olarak tasarlanan veya beklenmeyen etkilerini ifade etmektedir. Örneğin enerji arz güvenliği bu kapsamın içine girmektedir⁵⁶.

Değerlendirmede dikkate alınması gereken bir unsur, politikanın yararları ve maliyetleridir. Örneğin parasal gelir veya giderler söz konusu olduğunda politika faydalarını ve maliyetlerini belirlemek nispeten kolaydır. Bununla birlikte, faydalar ve maliyetler çoğu zaman parasal değer belirlenmesinin zor olduğu dolaylı faydalar ve maliyetler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Politika değerlendirmesinde bir diğer sorun alanı, sebep-sonuç ilişkilerinin kesin olarak belirlenmesidir. Sonuçların tamamen politika uygulamasından kaynaklandığını tespit etmek her zaman mümkün değildir. Sonuç olarak, politika dışındaki diğer birçok parametre etkili olabilir⁵⁷.

Politika değerlendirme, politika sürecinin sıralı aşamalarının sonuncusu olarak düşünülmemelidir. Başka bir deyişle, değerlendirme kamu politikası sürecinde gerçekleştirilebilecek sürekli bir faaliyettir. Bu faaliyet aynı zamanda politikanın içeriğini, uygulanmasını ve etkilerini de içermektedir⁵⁸.

Politika sürecinin değerlendirilmesinde en belirgin kriter girdi eksi çıktı olarak temel tanımlanan net çıktılarıdır. Kaliteyi değerlendirmede kullanılan standartlar ise yedi ana grupta toplanmaktadır⁵⁹:

- Politika uygulama sonuçlarının benzer kuruluşların uygulama sonuçlarıyla karşılaştırılması.
- Elde edilen sonuçların izleyicinin taleplerini karşılayıp karşılamadığını belirlemek.

⁵⁶ Kutlu, **a.g.e.**, s. 38.

⁵⁷ Yıldız, .v.d. **a.g.e.**, s.67.

⁵⁸ Eryılmaz, **a.g.e.**, s.64.

⁵⁹ Kartal, **a.g.e.**, s. 60.

- Elde edilen sonuçların tanınmış standartları karşılayıp karşılamadığını belirlemek.
- Elde edilen sonuçların asgari standartları karşılayıp karşılamadığını belirlemek.
- Elde edilen sonuçlar için planlanan sonuç kadar iyi olup olmadığını belirlemek.
- Optimal bir model tarafından elde edilen sonuçların seviyesini belirlemek.

Politika değerlendirmesi sonucunda, politikanın sonuçları veya maliyetleri üzerinde olumsuz bir etkisi varsa veya politikaya karşı muhalefet artarsa, politikanın değişmesi veya tamamen sona ermesi gündeme getirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE MİLLİ EĞİTİM POLİTİKALARI-2002 YILI

SONRASI

2.1. Eğitim Ve Öğretim Kavramının Tanımı

İnsanoğlunun yaratılışından bu yana eğitim hep gündemde olmuştur. Dünya'ya gelen her birey eğitime muhtaçtır. Bu nedendir ki her yüzyılda o dönemin özelliklerine göre eğitim anlayışları da şekillenmiş ve buna göre eğitim vermeye çalışılmıştır. Eğitimin dönem ve mekâna göre farklılık göstermesiyle bireyi ve toplumu ön plana çıkararak farklı tanımlar yapılmıştır.

Eğitim, *“bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen değişme meydana getirme sürecidir.”* şeklinde tanımlanabilir. Davranışın farklılaşması ancak bireyin kendi yaşantısı yoluyla olabilir. Bireyin davranışları planlanmış ve isteğe bağlı olarak değiştirilebilirse buna eğitim denebilir. Eğitim, bütün bunların bir zaman diliminde yer aldığı bir değişimle oluşur⁶⁰.

Başka bir tanıma göre eğitim; kişinin zihni, bedeni duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür⁶¹.

Toplumların gelişmişlik düzeyi ve kalkınmasında etkili olan faktörler sermaye, teknoloji, nüfus ve doğal kaynaklar olarak belirlenmiştir. Bu faktörler birbirini etkiler birinin gelişimi diğerinin gelişimini de sağlar, ama bunların hepsi insan ögesine bağlıdır. İnsanı şekillendiren ve sosyoekonomik gelişimini sağlayan hiç şüphesiz eğitimidir.⁶² Bir toplumun sosyolojik davranışları, insan ilişkilerindeki tutumları eğitim seviyesi ile bağlantılıdır.

Öğretim ise eğitimde belirli bir plan ve program çerçevesinde okullarda verilen kısım olarak tanımlanabilir. Öğretim, bireye istenen davranışları kazandırmak ve genellikle bir belge ile sonuçlanacak şekilde düzenlenen planlı, programlı ve

⁶⁰ Mahmut Adem, **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 172, Ankara, 1993, s.15

⁶¹ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi M.Ö 1000- M.S. 2016**, 29.Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2016, s.2

⁶² Saliha Koday, Cemal Sevindi, Ferdi Akbaş, “Manisa İlinin Eğitim Coğrafyası”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:21,Sayı:1,Manisa, s.360

denetimli eğitim etkinlikleridir. Eğitimin bir parçası olan öğretimin eğitimden farkı, belirli bir süreçte, örgün amaçlar ve eğitimin resmi değerlendirmesi için yürütülen program olmasıdır⁶³.

Öğretimde ancak öğretilen şeyler kişinin davranışlarında olumlu yönde değişiklikler meydana getirmişse eğitim haline dönüşür.⁶⁴ Eğitimin temeli de öğrenmeyle ilgili olduğu için eğitim ve öğretim birbirinden ayrı düşünülemez.⁶⁵ Bir yerde eğitimden söz ediliyorsa orda öğretim de var demektir. Sonuç olarak eğitim-öğretim bir bütündür.

2.2. Cumhuriyet Öncesi Eğitim Sistemi

Osmanlı devleti kuruluşundan Cumhuriyet dönemine kadar 600 yıllık uzun süre diyebileceğimiz bir devlet idaresi ve yüzölçümü olarak çok büyük bir alana nüfuz etmesinden kaynaklı eğitim ve öğretim de dönemsel farklılıklar göstermiştir. Osmanlı Devletinde ana eğitim kurumu medreselerdi. Osmanlı devlet adamları bilime ve bilim insanlarına değer vermiştir. Ülkede yeni bilim insanlarının yetişmesi için yeni medreseler kurmuşlardır. Bu medreselerde eğitim resmi ya da gayri resmi vakıflar aracılığı ile yürütülmüştür⁶⁶.

Osmanlı dönemi eğitim sistemini kronolojik olarak incelendiğinde;

- Kuruluştan eğitimde ilk yenileşme hareketlerine kadar (1299-1776)
- İlk yenileşme hareketleri dönemi (1776-1839)
- Tanzimat dönemi (1839-1876)
- Meşrutiyet dönemi (1876-1918)
- Kurtuluş savaşı dönemi (1918-1922)

şeklinde beş farklı temel başlık altında toplandığı söylenebilir.

Osmanlı'nın tüm dönemlerinde eğitim Medreseler, sıbyan mektepleri, ibtidailer, ana mektepleri, rüştiyeler, idadiler, sultaniler, darü'l fünun, acemi oğlanlar ocağı, yeniçeri ocakları, Enderun mektebi gibi kurumlarda yapılmaktaydı. Bu kurumlar dışında halkın eğitimi, camiler, tekkeler, saraylar, darü'l hikmet, İslamiye, darul

⁶³ Adem, **a.g.e.**, s. s.16

⁶⁴ Akyüz, **a.g.e.**, s. s.2

⁶⁵ İbrahim Ethem Başaran, **Eğitim Psikolojisi**, 6.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, s.332

⁶⁶ Ziya Kazıcı, **Osmanlı da Eğitim – Öğretim**, 1.baskı, İstanbul Bilge Yayınları, İstanbul 2004, s.38

mesnevi, kütüphaneler, sahaflar, loncalar, ulema evleri ve kıraathaneler aracılığı ile de yapılıyordu⁶⁷.

2.2.1. Osmanlı Döneminde Bazı Eğitim Kurumları

Çalışmanın bu bölümünde Osmanlı dönemi eğitim sisteminde yer alan bazı eğitim kurumları incelenmektedir.

2.2.1.1. Medreseler

Arapça ders kökünden türeyen medrese kavramı ders işlenen yer olarak tanımlanmaktadır. Medreseler İslami eğitim sisteminin genel olarak adlandırdığı okullardır. Osmanlı döneminde medreseler çok yaygın ve güçlü örgün eğitim kurumları haline gelmiş, toplumu derinden etkilemiştir. Osmanlı dönemine tüm den medrese dönemi denilebilir. Osmanlı medreseleri en büyük teşkilat yapısına Fatih Sultan Mehmet döneminde kavuşmuştur.⁶⁸

2.2.1.2. Sıbyan Mektepleri

Sıbyan mektepleri günümüzde ilkokul diye adlandırdığımız mekteplere karşılık gelen eğitim kurumlarıdır. Sıbyan mekteplerinde çocuklar 5-7 yaş aralığında eğitime başlardı. Bu mektepler medrese eğitim sistemine uygun eğitim verir, Kur'an ve tecvit bilgileri okutulurdu. Hemen hemen her mahallede bulunan sıbyan mektepleri taştan inşa edildiği için adına "*Taş Mektep*" de denilirdi.⁶⁹ Aileler bu mekteplere kız ve erkek çocuklarını gönderir eğitim ayrı ayrı sınıflarda yapılırdı. Eğitim dört veya beş yıl sürerdi.

2.2.1.3. İbtidailer, Rüştüyeler ve Sultaniyeler

19.Yüzyıl ile Osmanlı da eğitim anlayışı değişmeye başladı. Sıbyan mektepleri yeniden düzenlenmiş, İbtidai, Rüştüye ve Sultaniye adında yeni eğitim kurumları kurulmuştur. İbtidailer ve Sultaniyeler, Sıbyan mekteplerinden farklı

⁶⁷ Necdet Sakaoğlu, **Osmanlı Eğitim Tarihi**, İletişim Yayıncılık, 1.Baskı, 1991,s.24

⁶⁸ Recai Doğan, "Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili", **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:37, Sayı:1,Ankara, s.408

⁶⁹ Abbas Çelik, "Hatıralarla Sıbyan Mektepleri", **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 27, Erzurum, s.134

İslami eğitime ilave olarak yeni programların verilmesi amacı ile açıldı. Bu programlarda çocuklara dört işlem, okuma yazma gibi eğitimler verildi. Rüştüyeler ilk dönemlerinde ilkokul üstü eğitim vermekte iken daha sonra Ortaokul statüsüne dönüştü⁷⁰.

2.2.1.4. İdadiler

Sözlükteki anlamı bakımından hazırlamak olan idadi kelimesi kendisinden bir üst okula öğrenci hazırlamak maksadı ile kurulmuştu. Daha sonra idadiler yükseköğretime öğrenci hazırlayan kurumlar olarak şekillendi. Günümüz Orta Öğretim Kurumları yani liselere karşılık gelen idadilerin eğitim süresi üç yıldır. İdadide okutulan dersler, Türkçe, kitabet, Fransızca, mantık, coğrafya, hendese gibi alanlardan oluşmaktaydı⁷¹.

2.2.1.5. Enderun Mektebi

Saray mektebi de denilen Enderun Mektepleri I. Murad zamanında açılmıştır. Osmanlı döneminde özel yetenekli çocuklara ayrı bir eğitim vermek amacıyla kurulmuştur. Enderun Mektebi'nin günümüzdeki karşılığı BİLSEM'ler olarak değerlendirilebilir. Enderun mekteplerine öğrenciler yetenek ve kabiliyetlerine göre seçilerek alınıyordu⁷².

2.2.2 Kurtuluş Savaşı – Milli Mücadele Dönemi (1918-1922)

Kurtuluş mücadelesi, eğitimi derinden etkilemiştir. Anadolu'da halk savaşın zor şartları altında mücadele etmekteydi. Mücadelenin en yoğun olduğu bir zamanda Ankara'da bir eğitim kongresi toplanmış ve bu toplantıda Mustafa Kemal Atatürk çok önemli bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında yeni bir insan tipi yetiştirilmesi gereği üzerinde durmuştur. Bu milli bir eğitim almış, öncelikle milli varlığını koruması kendisine en temel değer olarak öğretilmiş bir insan tipidir⁷³.

⁷⁰ Kürşat Çelik, "Cumhuriyet Dönemine Kadar Palu Eğitim Kurumları", **Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi** Cilt:5, Sayı:2, Elazığ, s.62

⁷¹ Mithat Aydın, "Modernleşme Çağının Bir Eğitim Kurumu, Denizli İdadisi", **Erdem dergisi**, Sayı:61, Ankara, 2011 s.33

⁷² Abdülcelik Işık, Engün Güneş, "Türk Tarihinde Özel Yeteneklilerin Eğitimi: Osmanlı Enderun Mektebi", **Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi**, Cilt:4, Sayı:3, 2017, s.4

⁷³ Akyüz, **a.g.e.**, s.317

Kurtuluş savaşı yıllarında iki Eğitim bakanlığı bulunmaktaydı. Ankara’da TBMM hükümetine bağlı Maarif Vekâleti, İstanbul’da Osmanlı Hükümetine bağlı Maarif Nezareti.

Ankara hükümetinin Maarif vekâleti Anadolu’daki öğretmenleri Ankara’ya yönlendiriyordu. Temmuz 1920 de kurulan “*Muallime ve Muallimler Cemiyeti*” 1921’de bir kongre düzenlemiştir. Maarif Kongresi adı verilen toplantıda yurdun her bölgesinden 250’den fazla erkek ve kadın öğretmen bir araya gelmiştir. Kongrenin önemine binaen Mustafa Kemal cepheden gelerek kongreyi açmış ve bir açılış konuşması yapmıştır. Bu konuşmada Mustafa Kemal öğretmenleri “*gelecekteki kurtuluşumuzun saygıdeğer öncüleri*” olarak tanımlamıştır. Kongrede ele alınan başlıca iki konu şu şekildedir: İlkokul ve ortaokul programları, köy öğretmeni yetiştirilmesi⁷⁴.

Kongre savaştan dolayı çalışmalarını tamamlayamadan erken bitmiştir. Bu dönemde Maarif vekilliği yapan kişiler şunlardır: Dr. Rıza Nur (Mayıs-Aralık 1920), Hamdullah Suphi (Aralık 1920- Kasım 1921), Mehmet Vehbi (Kasım 1921 – Kasım 1922), İsmail Safa (Kasım 1922- Mart 1924)⁷⁵. Bu kısa dönemde eğitim Osmanlı medrese sistemi ile devam ediyordu.

2.3. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemi

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin kurulması ile birlikte her alanda olduğu gibi eğitim alanında da ciddi değişiklikler yapıldı. Osmanlı son dönemleri ve batılılaşma çabaları eğitim sistemine de yansımaya başlamış, batıdaki eğitim modelleri değerlendirilerek Türk Eğitim Sistemi yeniden şekillenmiştir.

3 Mart 1924 tarihinde çıkan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile ayrı ayrı faaliyetine devam eden tüm eğitim kurumları birleştirilmiş, medreseler kapatılmış ve bütün okullar Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanmıştır. Cumhuriyetin hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve ilkokuldan yüksekokula kadar eğitimde bütünlüğü sağlamak amacıyla çıkarılan kanun aynı zamanda ülkedeki yabancı okulları denetlenmesi amacına hizmet edecektir⁷⁶.

⁷⁴ Akyüz, a.g.e. , s.318

⁷⁵ Akyüz, a.g.e., s.320

⁷⁶ Savaş Büyükkaragöz, v.d., **Eğitime Giriş**, Günay Ofset, Konya, 1997, s.39

Okur-yazar oranını yükseltmek, öğretimi kolaylaştırmak ve Türkçeyi ortak bir dil yapmak amacıyla 1 Kasım 1928'de 1353 sayılı yasayla, Latin temelli yeni bir alfabe kabul edilmiştir. Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarmak, bilimin gereğine göre geliştirmek ve Türkçenin yanlış kullanımını önlemek amacıyla 1931 yılında Türk Tarih Kurumu, 1932 yılında Türk Dil Kurumu kurulmuştur. Yazı, dil ve tarih devrimlerinin eğitime başlıca etkileri şöyledir:

- Yeni alfabenin halka öğretilmesi için geniş bir okuma-yazma faaliyeti başlatılmıştır.
- Ders kitapları, sözlükler, tüm basılı resmi yayımlar yeniden hazırlanmıştır.
- Birçok öğretmen, Türk Dil ve Tarih Kurumu'nda görev almıştır.
- Günlük dilde olduğu gibi, bilimsel terimlerde de çok geniş bir Türkçeleştirme faaliyetine girişilmiş, okullarda öğretim bu yeni terimlerle yapılmıştır⁷⁷.

2.3.1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bu yana Milli Eğitim sistemi temel çerçeveye konulmuş ve ilerleyen süreçte geliştirilmiştir. Her bireyin okuma yazma bilmesi temelinden hareketle tüm bireylerin eğitime ulaşabilmesi açısından örgün ve yaygın eğitime ağırlık verilmiştir. Halen Türk Milli Eğitim Sistemi örgün ve yaygın eğitim sistemi şeklinde devam etmektedir.

Örgün eğitim sistemi içerisinde, temel eğitim kapsamında Anaokulu, İlkokul ve ortaokullar bulunmaktadır. Ortaöğretim kapsamında ise liseler yer almaktadır. Yükseköğretim faaliyetleri Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) tarafından sürdürülmektedir.

Yaygın eğitim faaliyetleri ise Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir⁷⁸.

⁷⁷ Hüsnü. Erkan, **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, 3. Baskı, Türkiye İş bankası Kültür Yayınları, İzmir, 1994, s.33.

⁷⁸ <http://meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852>, (Erişim Tarihi: 26.04.2019)

2.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Günümüze Kadar Milli Eğitim Bakanlığı ve Teşkilat Yapısı

İstanbul'da bulunan Maarif Nezareti 1923 yılında kaldırılmış, Ankara'da TBMM tarafından kurulan Maarif Vekaleti ise aynı yıl; Orta Tedrisat Müdürlüğü, Hars (Kültür) Müdürlüğü, Sicil ve İstatistik Müdürlüğü birimlerine Müsteşarlık, Yüksek Öğretim Dairesi, Teftiş Heyeti, Telif ve Tercüme Dairesi, Özel Kalem ve Evrak Dairesi birimleri eklenmiştir. Taşra teşkilatı da Maarif Müdürlükleri (İl Milli Eğitim Müdürlükleri) ve Maarif memurlukları olarak düzenlenmiştir⁷⁹.

Cumhuriyet döneminde MEB teşkilatı giderek gelişmiş 1933 senesinde çıkarılan 2287 sayılı Yasa'yla tekrardan yapılandırılmıştır. 1935 de 2773 sayılı, 1937 yılında 3225 sayılı ve 1941 yılında 4113 sayılı kanunlarla MEB teşkilatına yeni bölümler ilave edilerek örgütün kapsamı oldukça genişletilmiş ve iki müsteşarlık haline getirilmiştir.

1983 yılına gelindiğinde eğitim hizmetlerinin gençlik ve spor hizmetleriyle beraber ele alınmasıyla teşkilatın “Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı olarak yeniden düzenlenmesine sebep olmuştur. Fakat 2 Mart 1989 yılında 356 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile gençlik ve spor hizmetleri, millî eğitim hizmetlerinden ayrılmıştır. Teşkilat 3797 sayılı ve 4359 sayılı Yasalar ile günümüzdeki yapısına kavuşmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı;

- 1923'ten 27 Aralık 1935 tarihine kadar “Maarif Vekâleti”,
- 28 Aralık 1935'ten 21 Eylül 1941'e kadar “Kültür Bakanlığı”,
- 22 Eylül 1941'den 9 Ekim 1946'ya kadar “Maarif Vekilliği”,
- 10 Ekim 1946 tarihinden sonra “Millî Eğitim Bakanlığı”,
- 1950'den sonra “Maarif Vekâleti”,
- 27 Mayıs 1960 tarihinden sonra “Millî Eğitim Bakanlığı” ,
- 1983 – 1989 yılları arası “Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı”,
- 1989'dan sonra “Millî Eğitim Bakanlığı”⁸⁰ olarak hizmetine devam etmiştir.

⁷⁹ <http://meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852> erişim tarihi: 16.04.2019

⁸⁰ Mustafa Aydın, **Eğitim Yönetimi**, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 1991, s.35.

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı Yasa'ya göre MEB bugün;

- Merkez Örgütü
- Taşra Örgütü
- Yurt Dışı Örgütü
- Bağlı Kuruluşlar olmak üzere dört kısımdan meydana gelmektedir.⁸¹

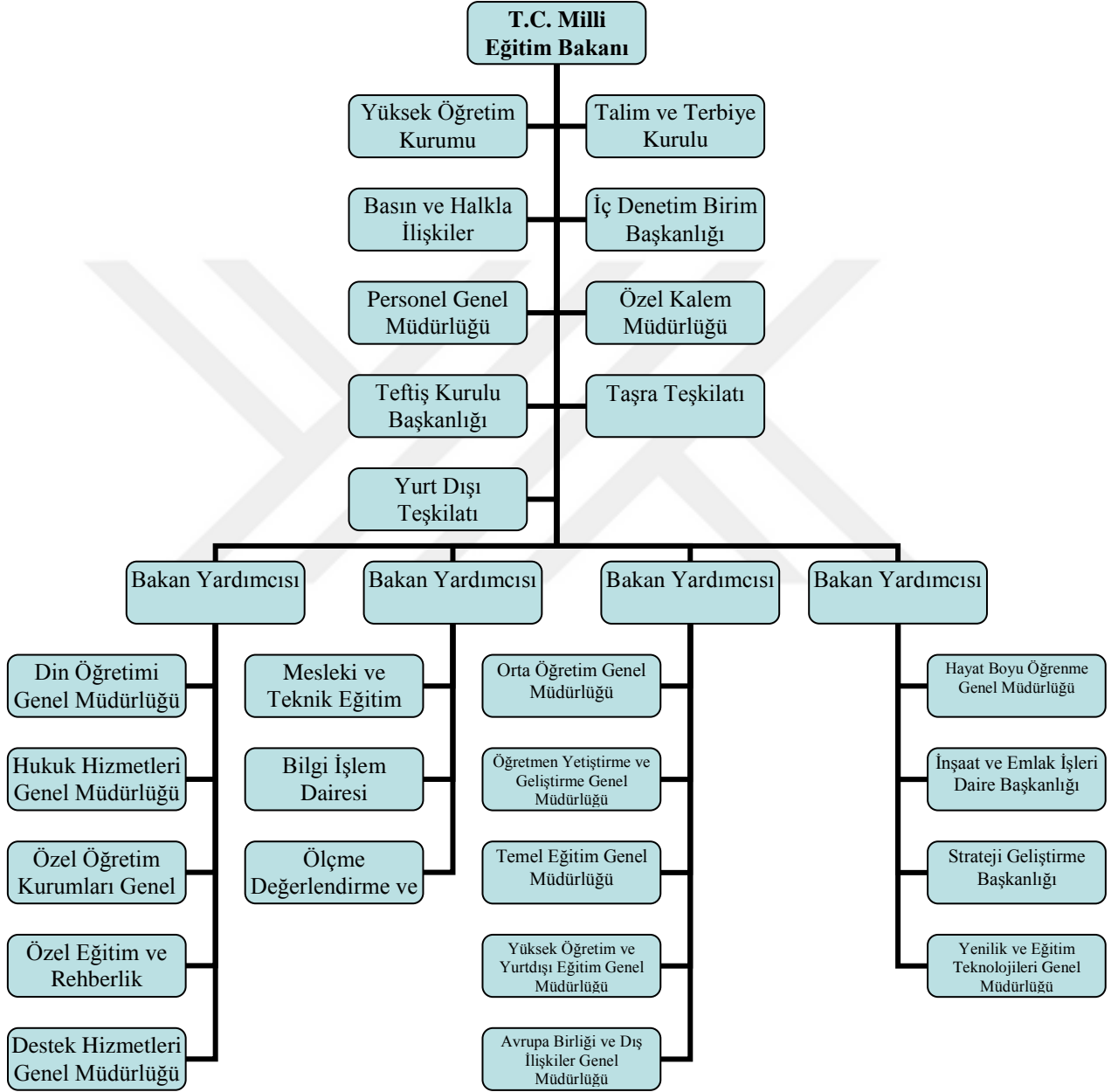
MEB taşrada 81 il 922 ilçede teşkilatlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21 eğitim müşavirliği ve 17 eğitim ataşeliğiyle 22 ülkede temsilciliği yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Ülkemizin yönetim modeli değişikliği yapılana kadar Başbakan'a bağlı çalışmakta iken 16 Nisan 2017 tarihindeki Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemine geçilmiştir. Yeni yönetim sistemi ile de Milli Eğitim Bakanlığı Cumhurbaşkanına bağlanmıştır. 2018 yılına kadar 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yürütülen bakanlık teşkilatında müsteşar ve müsteşar yardımcıları görev alırken 09.07.2018 tarihinde 703 nolu Kanun Hükmünde Kararname ile Müsteşar ve müsteşar yardımcıları görevleri kaldırılmış yerine Bakan Yardımcılığı görevi getirilmiştir.

---

⁸¹ Zekai Baloğlu, **Türkiye'de Eğitim**, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, Türkiye'nin Sorunları Dizisi-1, İstanbul, 1995, s.36.

Şema 1: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı -2019

Kaynak:<http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.php> (Erişim Tarihi: 24.04.2019)

2.4. 2002 Sonrası Eğitim Politikaları (2002-2019)

2002 sonrası kurulan hükümetlerde Cumhurbaşkanlığı kabinesine kadar sürede toplam 6 bakan görev yapmıştır.

Tablo 2.1. 2002 Sonrası Milli Eğitim Bakanları-Bakanın Görev Süresi

2002 SONRASI M.E.B. GÖREV SÜRESİ	MİLLİ EĞİTİM BAKANI
18 Kasım 2002 – 14 Mart 2003	ERKAN MUMCU
14 Mart 2003 – 29 Ağustos 2007	HÜSEYİN ÇELİK
29 Ağustos 2007 – 6 Temmuz 2011	HÜSEYİN ÇELİK NİMET ÇUBUKÇU
6 Temmuz 2011 – 29 Ağustos 2014	ÖMER DİNÇER NABİ AVCI
29 Ağustos 2014 – 28 Ağustos 2015	NABİ AVCI
28 Ağustos 2015 – 24 Kasım 2015	NABİ AVCI
24 Kasım 2015 – 24 Mayıs 2016	NABİ AVCI İSMET YILMAZ
24 Mayıs 2016 – 9 Temmuz 2018	İSMET YILMAZ
9 Temmuz 2018 - Görevde	ZİYA SELÇUK

2002 yılından itibaren hükümet yetkisi aynı parti de olmasından dolayı Milli Eğitim Bakanlığı hükümet programlarında yer alan Milli Eğitim ile ilgili reformları yerine getirmede zorlanmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim sistemindeki 17 yıl içerisinde köklü değişiklikler yapmıştır.

Ak Parti, parti ve hükümet programlarında büyüme ve gelişmeyi ön planda tutarak, insan kaynaklarının en verimli şekilde kullanılması doğrultusunda eğitim politikalarını hazırlamıştır. Eğitimde ideolojik yaklaşımlardan ziyade daha sade ve güvenilir bir eğitim yönetimi benimseyeceklerini belirtmiştir. Eğitimdeki gördüğü kötü durumların yeni reformlarla önlenebileceği görüşünü benimsemiştir.⁸² 2002 sonrası eğitim sistemimde gerçekleştirilen değişiklikler başlıklar halinde şu şekilde sıralanabilir.⁸³

⁸² https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/hukümetler/hukümetler_cilt_5.pdf, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

⁸³ Milli Eğitim Bakanlığı Faaliyet Raporları, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_07/31123903_meb_faaliyet_raporu_2012.pdf (Erişim Tarihi:20.04.2019)

2.4.1.1. Eğitim Sisteminin Değişmesi

8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim sisteminden 30 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6287 sayılı Kanun” ile 4+4+4 diye tanımlanan 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim sistemine geçilmiştir. 8 yıllık eğitim sistemi ile ilkokul ve ortaokul zorunlu iken yeni sistemle liseler de zorunlu hale gelmiştir. Okula başlama yaşı ay bazlı değerlendirilerek 66 aya indirilmiştir. Bu değişiklik ile birlikte ülke genelinde okullaşma oranlarında artışlar olmuştur. Yeni sisteme geçişle, daha çok okul binası ihtiyacı hasıl olmuştur. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında örgün eğitimde 343.194 olan derslik sayısı 2016-2017 eğitim döneminde 554.405'e ulaşmıştır. 2003 yılında 128 olan Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) sayısı 105 adet ilave ile 233'e çıkartılmıştır. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezi sayısı 9 iken, Ocak 2017 tarihi itibari ile 106'ya ulaşmış olup öğrenci sayısı ise 24.291'dir. 2002-2003 eğitim-öğretim yılında 2.791 spor salonu mevcut iken, 2016-2017 eğitim öğretim yılında 7.742'ye ulaşmıştır.

İlköğretim ve ortaöğretimde biyoloji, fen bilgisi, fizik, kimya, mesleki uygulama, ortak kullanılan laboratuvar ve yabancı dil laboratuvar sayısı 2002-2003 eğitim-öğretim yılında 18.853 iken, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 39.776'ya ulaşmıştır. İlköğretim ve ortaöğretimde kütüphane sayısı (sınıf kitaplıkları hariç) 2002-2003 eğitim öğretim yılında 14.478 iken, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 23.294'e ulaşmıştır.

Tablo 2.2. 2002-2018 Yılı Okul ve Öğrenci Sayıları

Okul Kurum Türü	2002 -2003 Eğitim ve Öğretim Yılı		2017-2018 Eğitim ve Öğretim Yılı	
	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Bağımsız Anaokulu	418	35.739	4.855	1.264.733
İlkokul	34.524	9.956.022	23.349	4.870.859
Ortaokul	-	-	16.875	5.077.153
Yatılı Bölge Ortaokulu	538	279.791	325	89.979
İmam Hatip Ortaokulu	-	-	2.859	6411.593
Anadolu Lisesi	425	218.163	2.552	1.350.124
Güzel Sanatlar Lisesi	48	6.503	82	14.659
Fen Lisesi	58	12.022	310	118.584

Anadolu Öğretmen Lisesi	102	31.358	-	-
Sosyal Bilimler Lisesi	-	-	92	34.908
İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi	536	64.503	1.604	514.806
Mesleki Teknik Ortaöğretim	3.649	885.704	4.077	1.686.075
Halk Eğitim Merkezi	922	995.347	991	6 623 197
TOPLAM	41.073	12.215.152	57.971	16.350.620

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, (Erişim Tarihi: 24.04.2019)

2.4.1.2. Farklı Diller ve Lehçeler de Eğitim Verilmesi

2012-2013 Eğitim ve Öğretim dönemi ile birlikte, 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Ülke genelinde kullanılan geleneksel dil ve lehçeler ile eğitim verilebilmesi amacıyla özel okul açma izni verilmiştir. Ayrıca okullarda ikinci yabancı dil seçmeli hale gelmiş, bu gelişme ile farklı dil ve lehçeler okullarda seçmeli ders olarak okutulabilmiştir.⁸⁴

2.4.1.3. Okullarda Serbest Kıyafet Uygulaması ve Kılık Kıyafet Serbestisi

Kamuda ve Üniversiteler de süren başörtüsü yasağı 08.10.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren kanunla kaldırılarak 2013-2014 Eğitim ve Öğretim dönemi ile birlikte yeni kılık kıyafet uygulaması başlamıştır. Böylece kamu da öğrenci ve öğretmenlerin başörtüsü ile derse girmesi ve çalışması da serbest hale gelmiştir.

Okullarda uygulanan üniforma giyme zorunluluğu kaldırılarak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğrenciler üniforma giymeye zorlanamaz şeklinde değiştirilmiştir. Okul üniforma zorunluluğu Okul Aile Birliği ile velilerin yüzde ellisinden fazlasının muvafaklığı ile belirlenebilir şeklinde düzenlenmiştir.

2.4.1.5. “Andımız” Uygulaması Kaldırıldı

⁸⁴ Milli Eğitim Bakanlığı Faaliyet Raporları, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_04/30032306_meb_2013_idare_faaliyet_raporu.pdf

1933 yılından bu yana uygulamada olan ve her sabah esas duruşta okunan “Andımız”ın okunması 2013 yılında 28789 sayılı resmi gazete yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelikle iptal edilmiştir.

2.4.1.6. Kat Sayı Uygulaması Kaldırıldı

Üniversiteye giriş sınavında öğrencilerin yerleştirme puanları hesaplanırken kendi alanıyla ilgili program tercihinde Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanları (AOBP) 0,15 katsayısıyla, alan dışı tercihte ise 0,12 katsayısıyla çarpılıyordu. Meslek Liseleri ve İmam Hatip Lisesi öğrencileri için uygulanan alan dışı tercihlerindeki kat sayı uygulamasına tüm öğrencilerin puanlarının 0,12 ile çarpılması kararı ile son verildi.

2.4.1.7. Ücretsiz Ders Kitap Verilmesi

Tüm öğrencilerin ders kitaplarına ücretsiz erişmesi amacıyla tüm eğitim kademelerindeki öğrencilere ücretsiz ders kitabı dağıtılması uygulamasına başlandı. 2003 yılından 2017 yılına kadar toplam 2 milyar 680 milyon 30 bin 389 adet ders kitabı ücretsiz dağıtım yapılmıştır. Bu dağıtılan kitapların toplam maliyeti 4 milyar 626 milyon 470 bin 672 TL dir.

İlk defa 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” kapsamına alınan özel okulların ders kitapları da ücretsiz olarak verilmeye başlanmış ve bu uygulamaya 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında da devam edilmiştir. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılının 1. ve 2. Dönemi için açık öğretim lisesi öğrencileri için 17.133.361, açık öğretim ortaokulu öğrencileri için 1.106.047 adet ders kitabı dağıtılmıştır⁸⁵.

⁸⁵ <https://dhgm.meb.gov.tr/www/Duyurular/kategori/2>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

Tablo 2.3. 2003-2017 Arası Ücretsiz Dağıtılan Kitap Adedi ve Tutarı

Yıllar	İlköğretim		Ortaöğretim		Toplam Kitap Adedi	Toplam Tutar
	Toplam Kitap Adedi	Toplam tutar	Toplam Kitap Adedi	Toplam tutar		
2003	81.834.281	157.523.013	-	-	81.834.281	157.523.013
2004	83.858.320	154.442.289	-	-	83.858.320	154.442.289
2005	106.510.090	174.997.782	-	-	106.510.090	174.997.782
2006	104.892.620	180.041.463	37.414.989	87.542.479	142.307.609	267.583.942
2007	122.070.013	201.989.666	35.062.367	66.292.656	157.132.380	268.282.322
2008	128.233.848	211.128.104	39.341.906	72.570.757	167.575.754	283.698.861
2009	129.004.189	186.466.684	58.428.930	99.542.475	187.433.119	286.009.159
2010	133.472.874	210.161.602	63.121.837	115.085.003	196.594.711	325.246.605
2011	129.364.298	226.656.047	85.993.271	149.477.788	215.357.569	376.133.835
2012	143.024.804	213.143.528	62.625.912	111.901.589	205.650.716	325.045.117
2013	133.586.334	204.389.156	76.167.232	125.564.566	209.753.566	329.953.722
2014	133.809.961	201.014.046	82.888.410	155.579.215	216.698.371	356.593.261
2015	156.377.910	215.388.408	80.321.981	179.697.764	236.699.891	395.086.172
2016	172.389.571	255.308.007	90.446.715	191.144.061	262.836.286	446.452.068
2017	133.181.131	253.584.775	76.606.595	225.837.749	209.787.726	479.422.524
TOPLAM	1.891.610.244	3.046.234.570	788.420.145	1.580.236.102	2.680.030.389	4.626.470.672

Kaynak: <https://dhgm.meb.gov.tr/www/Duyurular/kategori/2>

2.4.1.8. Evde Eğitim Hizmeti

Sağlık sorunlarından dolayı eğitimine devam edemeyen öğrenciler için evde eğitim hizmeti verilmeye başladı. Böylelikle eğitimine sağlık sorunlarından dolayı ara vermek zorunda kalan öğrenciler eğitimlerine devam etme imkânı bulmuştur⁸⁶.

2.4.1.9. Taşınmalı Okul Uygulaması

11 Eylül 2014 tarihli 29116 sayılı yönetmelik ile 2014 yılından itibaren İlköğretim Okulu bulunmayan köy ve beldelerdeki öğrenciler birleştirilmiş sınıflarda ders görmekteyken eğitim kalitesini artırmak amacıyla her öğrencinin kendi yaş grubu ve sınıf ile eğitim görmesi için taşınmalı İlköğretim uygulaması başlatıldı. Taşıma yapılan öğrencilerin taşıma ücretleri devlet tarafından karşılanmaktadır.⁸⁷

⁸⁶

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/02031840_evde_hastanede_egitim_hiz_yonergesi.pdf, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

⁸⁷ http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/12024357_tasimayonetmeligi.pdf, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

2.4.1.10. Eğitimde Teknolojinin Kullanılması (Fatih Projesi)

Eğitimde eşitlik ilkesi ve teknolojinin daha yaygın kullanılması amacı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm okullara etkileşimli tahta uygulaması yapılmıştır. Kademeli olarak öğrencilere ders materyallerinin yüklü olduğu tablet dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

2.4.1.11. Haydi Kızlar Okula Projesi

Kız çocuklarının okullaşmasına destek vermek için 10 ilde pilot başlayan proje okula devam etmeyen kız çocuklarının bulunduğu bölgelerde uygulamaya devam etmektedir.

2.4.1.12. E-okul Veri Tabanı

E-Okul uygulaması ile tüm çocuklarının eğitim ve öğretim dönemlerindeki akademik, sosyal ve kültürel gelişmeleri takip edilmesi sağlanmış. Öğrencilerin okul nakilleri gibi birçok bürokratik işlem hızlanmıştır.

2.4.1.13. Burslar ve Eğitim Yardımları

Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) programı kapsamında ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli okula göndermek kaydı ile her ay eğitim yardımı verilmektedir. Devlet parasız yatılılık ve bursluluk miktarları ve yararlanan öğrenci sayıları artırılmıştır.

2.4.1.14. Destekleme ve Yetiştirme Kursları

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında başlayan uygulama ile hafta sonları ve yaz aylarında isteyen öğrencilerin dönem içerisinde elde ettikleri kazanımları artırmaya yönelik ücretsiz kurslar açılmıştır.⁸⁸

2.4.1.15. İmam Hatip Ortaokullarının Yeniden Açılması

8 yıllık kesintisiz eğitim sistemi ile kapatılan İmam Hatip Ortaokulları 26 Temmuz 2014 tarih ve 29072 sayılı yönetmelik ile yeniden açılmıştır.⁸⁹

⁸⁸ <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1714.pdf>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

⁸⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

2.4.1.16. Sınav Sisteminde ve Okullara Yerleşmede Değişiklik

2002 yılından itibaren Liselere yerleştirme için birçok sistem denendi. 2002 yılından itibaren Liselere giriş için uygulanan sistemleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- LGS (Liselere giriş sınavı)
- OKS (Orta Öğretim Kurumlarına Geçiş Sınavı)
- SBS (Seviye Belirleme Sınavı)
- TEOG (Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş)
- 2018-2019 Eğitim ve Öğretim yılı itibari ile LGS (Liselere giriş sınavı) uygulanmaktadır. Bu değişiklikte birlikte tüm liseler Anadolu Lisesine dönüştürüldü ve Proje Ortaokulları ve Proje Liseleri açıldı.

2.4.1.17. Seçmeli Dersler ve Müfredat Değişiklikleri

2002 – 2018 yılları arasında önemli müfredat değişiklikleri olmuştur. Bunlardan başlıcası, Arapça ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatının seçmeli ders olarak okutulmasıdır. Haftalık ders saatleri düzenlenerek İlkokul ve Ortaokullarda 35-40 saat, Liselerde 40 saat olan zorunlu ders saatleri, İlkokul ve ortaokullarda 30-35'e Liselerde ise 35'e indirilmiştir. Böylelikle öğrenciler üzerindeki ders yükü azaltılmış, serbest etkinlik zamanları getirilmiştir. Teknoloji alanında yeni dersler ilave edilmiştir. Dünya üzerinde yeni bir eğitim uygulaması olan S.T.E.M yani Science, Technology, Engineering ve Math (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) uygulaması başlamıştır.

2.4.1.18. Dershanelerin Kapatılması

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden ve sınav kaygısını azaltma ilkesinden hareketle veliler için ciddi bir yük oluşturan, öğrenciler için de okulda almaları gereken eğitimi nasıl olsa dışarda alırım düşüncesi oluşturan Dershanelere 14 Mart 2014 tarih ve 28941 sayılı kanun ile özel okula dönüşüm izni verilmiş, özel okula dönüşemeyen dershaneler ise kapatılmıştır⁹⁰.

2.4.1.19. Özel Okul Teşvikleri

⁹⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

Devletin üzerindeki eğitim faaliyetlerine destek olması ve özel sektörün de işin içine girmesini sağlamak amacı ile 2012-2013 yılından 2012-2020 yılına kadar ilkökul, ortaokul ve lise çağında özel okulda eğitim görmek isteyen ve belirli kriterleri sağlayan öğrencilere Devlet desteği adıyla teşvik verilmiştir. Bir diğer teşvik alanı da Özel okul yapmak isteyen müteşebbislere sağlanan vergi indirimi, yatırım teşviki gibi alanlardır. Organize sanayi bölgelerinde Özel Mesleki ve Teknik Okul açmak isteyen müteşebbisler de desteklenmiş ve böylelikle Mesleki eğitim gelişmesi sağlanmıştır⁹¹.

Tablo 2.4. Eğitime Ayrılan Bütçe (2002-2018)

YILLAR	GSYH (TL)	TOPLAM BÜTÇE YÜKSEKÖĞRETİM DAHİL (TL)	EĞİTİM BÜTÇESİNİN GSYH'YE ORANI
2002	350.476.089.498	10.450.958.700	2,98
2003	454.780.659.396	14.308.305.008	3,15
2004	559.033.025.861	17.796.624.954	3,18
2005	648.931.711.812	21.764.994.159	3,35
2006	758.390.785.210	24.163.889.261	3,18
2007	843.178.421.420	29.963.217.000	3,54
2008	950.534.250.715	32.410.298.650	3,40
2009	952.558.578.826	38.770.363.320	4,06
2010	1.098.799.348.446	40.490.585.600	3,68
2011	1.297.713.210.117	49.144.719.500	3,79
2012	1.415.786.010.349	56.595.419.190	3,99
2013	1.559.000.000.000	68.344.693.150	4,36
2014	1.719.000.000.000	78.866.391.610	4,51
2015	1.945.000.000.000	87.910.414.000	4,50
2016	2.148.000.000.000	109.768.136.000	5,11
2017	2.404.000.000.000	122.414.001.000	5,09
2018	3.446.000.000.000	134.726.827.000	3,91

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>

Tablo incelendiğinde 2002 yılından 2018 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na ayrılan bütçenin 10.450.958 TL'den 134.726.827'ye yükseldiği görülmektedir. 2002 yılından 2018 yılına kadar artış yaklaşık 12,4 katına çıkmıştır.

2.5. Sayılarla Milli Eğitim Sisteminin Gelişimi

⁹¹

https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_08/16180149_2018-2019_egitim_ogretim_destegi_kilavuzu.pdf, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

Cumhuriyet kurulduğundan bu yana eğitim sisteminin her kademesinde okul, öğrenci ve öğretmen sayısında büyük artış olmuş ve eğitim imkânlarının dağılımında ülke genelinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Nüfusa göre okullaşma oranları artmış, beraberinde de eğitim yatırımları artarak devam etmiştir. Her dönem Milli Eğitim siyasilerin en önemli gündemlerinden olmuş, hükümetlerin siyasi görüşlerine göre şekillenmiştir. Ama Cumhuriyetin kuruluşunda prensip olarak belirlenen eğitimin millileşmesi, her bireyin eğitim hakkından yararlanması gibi temel hususlar değişmemiştir.

1 Kasım 1928 tarihinde Latin alfabesinin kabulü ile okuma yazma bilmeyen nüfus artmış, daha önce çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreselerin de kapatılması ile de halkın yeniden eğitilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

1928 yazında 15-45 yaş halkın okuma yazma zorunluluğu için kurslar açılmış, 5500'e yakın açılan kurs sayısında öğrenci sayısı 220.000'lere ulaşmıştır. 1928-1942 yılları arasında bu kurslarda 1.200.000 kişi okuma yazma öğrenmiştir⁹².

1923 yılında 5.134 okul bulunurken, 2018 yılında okul sayısı 12,7 kat artarak 65.568'e çıkmıştır. 1923 yılında yaygın eğitim kurumu bulunmaz iken 2018 yılında yaygın eğitim kurum sayısı 15.032, yine 1923 yılında 1 yükseköğretim bulunurken 2018 yılında 179'a yükselerek 179 kat artmıştır.⁹³

1942-47 yılları arası beş yılda köylere 10.000 okul yapılmış fakat köylerden şehirlere göç eden nüfus şehir merkezlerinde de okul ihtiyacını artırmıştır. Artan okul ihtiyacına karşılık 1982-1983 eğitim ve öğretim döneminde bazı şehirlerde eğitim ikili hatta üçlü şekilde yapılmaya başlamıştır⁹⁴.

Tablo 2.5. 1923-2018 Yılları arası İlkokul Kademesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Dönem	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923	1.764		3061
1923-1924	5.010	351.835	11.292
1927-1928	6.043	461.985	15.194

⁹² Rifat Önsoy, "Cumhuriyetten Bugüne İlk ve Orta Öğretimimiz ve Bazı Meseleleri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:6,1991,s.5

⁹³ Akyüz a.g.e., s. s.350

⁹⁴ Meral Taner, Handan Asude Başal, "Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye'de İlköğretimde ve İlköğretime Öğretmen Yetiştirmede Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler", **e-Journal of New World Sciences Academy Dergisi**,Cilt:4, Sayı:1,2009,s.147

1932-1933	6.773		
1933-1934	6.544	570.780	13.262
1935-1936	6.028	692.169	14.031
1936-1937	6.099	667.091	13.841
1937-1938	6.700	764.691	15.775
1938-1939	7.862	813.636	17.120
1940-1941	10.059	955.957	20.564
1941-1942	10.082	925.779	21.419
1942-1943	11.055	957.639	21.561
1943-1944	11.078	996.642	21.894
1944-1945	12.019	1.240.200	23.614
1945-1946	14.000	1.359.000	25.626
1946-1947	15.080		
1949-1950	17.010	1.591.000	34.822
1958-1959			50.905
1959-1960	22.04	2.548.900	
1960-1961	24.39	2.866.500	62.526
1961-1962		3.160.000	67.900
1963-1964	27.077	3.562.100	76.544
1965-1966	30.069	3.921.000	76.100
1967-1968	33.066	4.492.000	84.700
1970-1971	38.029	5.399.000	86.400
1971-1972		5.783.000	86.900
1972-1973		5.849.000	89.600
1973-1974	40.061	5.377.000	92.300
1974-1975		5.377.700	91.500
1975-1976		5.320.000	91.200
1976-1977	41.006	5.499.400	90.000
1977-1978	43.052	5.454.500	87.400
1979-1980		5.618.600	88.500
1980-1981		5.691.000	87.300
1981-1982		5.860.100	87.600
1982-1983		6.038.100	88.300
1983-1984	47.035	6.500.500	208.88
1984-1985		5.602.600	90.500
1985-1986		5.735.500	92.500
1986-1987		5.792.100	91.500
1987-1988		6.880.300	104.000
1988-1989		7.059.100	105.000
1989-1990		6.848.000	102.000

1990-1991	51.005	6.862.000	225.850
1991-1992	50.070	6.879.000	234.690
1992-1993	49.097	6.708.000	235.720
1993-1994	49.059	6.526.000	237.940
1994-1995	48.042	6.467.000	233.070
1995-1996	49.024	6.403.300	231.900
1996-1997	46.029	6.853.200	216.540
1997-1998	45.046	9.512.000	316.990
1998-1999	44.052	9.581.100	89.200
1999-2000	43.032	10.053.000	324.920
2000-2001	36.007	10.480.000	345.000
2001-2002	35.005	10.477.000	372.680
2002-2003	35.013	10.331.000	373.300
2003-2004	36.011	10.479.000	384.170
2004-2005	35.061	10.565.000	401.280
2005-2006	34.099	10.673.000	389.950
2006-2007	34.065	10.846.000	402.820
2007-2008	34.009	10.870.000	409.310
2008-2009	33.769	10.709.920	419.340
2009-2010	33.310	10.916.643	427.479
2010-2011	32.797	10.981.100	443.828
2011-2012	32.108	10.979.301	238.854
2012-2013	27.833	5.415.696	258.237
2013-2014	27.461	5.391.491	267.171
2014-2015	25.985	5.220.854	270.576
2015-2016	25.133	5.128.664	277.053
2016-2017	24.155	4.759.317	269.770
2017-2018	24.887	5.104.599	285.860

Kaynak: Rifat Önsoy, “Cumhuriyetten bugüne İlk ve Orta Öğretimimiz ve Bazı Meseleleri”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:6, 1991, <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, Meral Taner, Handan Asude Başal, “Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de İlköğretimde ve İlköğretime Öğretmen Yetiştirmede Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler”, e-Journal of New World Sciences Academy Dergisi,Cilt:4, Sayı:1, 2009

Tablo incelediğinde, ilköğretim kademesinde 1923 yılında 351.835 öğrenci öğrenim görürken 2018 yılında 14 kat artarak 5.104.599 olmuştur. Devletin eğitim sistemindeki yaptığı değişikliklere göre sayılar değişmiştir. 8 yıllık kesintisiz eğitim

başladığı dönemde öğrenci, okul ve öğretmen sayılarında artış göstermiş, daha sonra uygulanan 4+4+4 sistemi ile de ilkokullar iki kademeye ayrıldığı için öğrenci, öğretmen ve okul sayıları ilköğretim kademesinde azalmış, ortaokul kademesi ile birlikte sayılar yine artış göstermiştir.

1923 yılında 12,573 öğretmen görev yapmakta iken sistem değişiklikleri ile öğretmen sayısı 81,93 kat artarak 2017-2018 yılında 1.030.130'a yükselmiştir. 20017-20018 öğretim yılında ülkemizde, yükseköğretim hariç okul öncesi eğitimden yaygın eğitime kadar geniş bir yelpazede, 27 milyon öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler 80.600 okulda 1.106.139 öğretmen tarafından eğitilmektedir.

2017-2018 öğretim yılında ilköğretimde 33 öğrenciye bir derslik, ortaöğretimde ise 20 öğrenciye bir derslik düşmektedir.

Türkiye genelinde ilköğretimde her öğretmene 24 öğrenci düşerken, bu oran belirli illerimizde 40'dan fazla olmaktadır. Eğitim kalitesinin yükseltilmesi bakımından gereksinim duyulan alanlarda yeterli sayıda öğretmene görev verilerek bu sayılar aşağıya çekilebilir.

2017-2018 eğitim öğretim yılında yaklaşık 74.000 okulun 40.000'i illerde, 30.000'ü ise köyde yer almaktadır. Yerleşim yerine göre okulların % 54'ü şehirde, % 46'sı köyde yer almaktadır. Buna karşılık yaklaşık 18 milyon ilk ortaöğretim öğrencinin 14,8 milyonu şehirde, 3,2 milyonu köyde bulunmaktadır. Yerleşim yerine göre öğrencilerin durumuna bakıldığında % 82,18'inin şehirde, % 17,82'sinin köyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin de % 82,19'u şehirde % 17,81'i köyde yer almaktadır.

Ülkelerin nüfuslarının eğitim öğretim ile ilgili sayısal verileri o ülkenin kalkınma göstergeleri içinde bulunmaktadır⁹⁵.

2.5.1. Okul Sayıları (4+4+4 Eğitim Sistemi Sonrası)

Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, 4 + 4 + 4 uygulamaya geçmeden önce, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 25 bin 172 okul öncesi eğitim kurumu ve 1 milyon 59 bin öğrenci vardı. 4 + 4 + 4 uygulamasının birinci yılında okula başlama yaşının 66 aya kadar düşürülmesi sebebiyle, okul sayısı 23 bin 556'ya öğrenci sayısı ise 953

⁹⁵ Taner v.d., a.g.e., s. s.143, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=327, (Erişim Tarihi: 18.04.2019)

bin 209'a düşmüştür. Her ne kadar altı yıl geçmiş ve MEB okul öncesi eğitimin tamamının zorunlu olacağını söylese de, 2017-2018 öğretim yılında okul öncesi kurum sayısı 22 bin 666, bu kurumlarda okuyan öğrenci sayısı ise 1 milyon 181 bin 146'dır. Aynı dönemde öğrenci sayısında önemli bir değişiklik olmamıştır ve beş yıl önce 1 milyon 58 bin 904 olan öğrenci sayısında altı yıl geçmesine rağmen sadece 1 milyon 181 bin 146'ya ulaşmıştır.

Tablo 2.6.: Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
2011-2012	25.172	1.058.904	40.919
2012-2013	23.556	953.209	47.712
2013-2014	22.771	923.590	48.333
2014-2015	22.600	985.013	51.319
2015-2016	23.135	1.017.436	54.145
2016-2017	23.820	1.124.727	57.957
2017-2018	22.666	1.181.146	54.960

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2011-2012/icerik/68>, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2012-2013/icerik/79>, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95>, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2014-2015/icerik/153>, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=232, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=270, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=327

(Erişim Tarihi: 18.04.2019)

Tablo 2.7. İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	İlköğretim Okul sayısı	İlköğretim Öğrenci Sayısı	İlköğretim Öğretmen Sayısı
-------------	------------------------	---------------------------	----------------------------

	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul
2011-2012 (8 yıllık eğitim)	32.108		10.979.301		515.852	
2012-2013	28.177	16.083	5.426.529	5.402.692	261.497	269.759
2013-2014	27.461	16.047	5.390.591	5.296.380	267.171	280.804
2014-2015	26.339	15.857	5.230.878	4.754.540	273.058	273.049
2015-2016	25.133	15.787	5.128.664	4.595.342	277.053	291.392
2016-2017	24.155	16.397	4.759.317	5.066.780	269.770	295.575
2017-2018	23.349	16.875	4.870.859	5.077.153	268.210	302.257

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>

Tablo 2.8. İmam Hatip Ortaokul Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2011-2012	-	-	-
2012-2013	1.099	94.467	5.484
2013-2014	1.361	120.884	5.825
2014-2015	1.597	385.830	17.325
2015-2016	1.881	524.295	23.834
2016-2017	2.671	651.954	35.184
2017-2018	3.286	723.108	39.356

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> (Erişim Tarihi: 18.04.2019)

Tablo 2.7. ve 2.8. incelediğimizde, 8 yıllık eğitim sistemi sonrası 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte, okul binalarının ayrıldığını ve bu sebeple okul sayılarının arttığını fakat öğrenci sayılarında çok fazla değişikliğin olmadığını görülmektedir. İmam Hatip Ortaokullarının açılması sonrası bu okullara her yıl artan bir eğilimin

olduğu görülmektedir. İlkokul çağındaki öğrenciler ile ortaokul çağındaki yani 7 yaşındaki bir öğrenci ile 14 yaşındaki bir öğrencinin aynı ortamda eğitim hayatını sürdürmesinin pedagojik açıdan da uygun olmayacağı düşünüldüğünde okulların ayrılması iyi bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 2.9. Lise Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
2011-2012	3.330	1.852.111	103.330
2012-2013	3.304	1.816.159	99.066
2013-2014	3.744	2.906.291	117.353
2014-2015	2.780	1.601.563	99.707
2015-2016	2.806	1.461.117	101.560
2016-2017	2.978	1.537.036	102.254
2017-2018	3.110	1.533.087	105.001

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, (Erişim Tarihi: 18.04.2019)

Tablo 2.10. İmam Hatip Liseleri (İHL) Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002-2003	450	71.100	
2003-2004	452	90.606	
2004-2005	452	96.851	
2005-2006	453	108.064	
2006-2007	455	120.668	
2007-2008	456	129.274	
2008-2009	458	143.637	
2009-2010	465	198.581	

2010-2011	493	235.639	
2011-2012	537	268.245	9.498
2012-2013	708	380.771	12.570
2013-2014	854	474.096	29.556
2014-2015	1.017	546.443	19.609
2015-2016	1.149	555.870	39.091
2016-2017	1.452	506.516	40.891
2017-2018	1.604	514.806	42.879

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, (Erişim

Tarihi:18.04.2019)

Tablo 2.9. ve Tablo 2.10.' u incelendiğinde, lise öğrenimin zorunlu olmadığı 8 yıllık eğitim sisteminden sonra lise eğitiminin zorunlu hale geldiği 4+4+4 eğitim sistemi okullaşma oranlarının arttığı ve kat sayı uygulamasının kaldırılması sonrası İmam Hatip Lisesi'ne yönelen öğrenci sayısında artış olduğunu görülmektedir. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 537 İmam Hatip Lisesinde 268.245 öğrenci varken 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İmam Hatip Lisesi sayısı 1604'e, bu okullarda okuyan öğrenci sayısı ise 514.806'ya yükselmiştir. Açık öğretim İmam Hatip Liselerinde okuyan 138.802 öğrencide eklendiğinde, Türkiye'de İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrenci sayısı toplamda 784.120'ye ulaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve devletin destekleri ile tüm İmam Hatip okullarındaki toplam öğrenci sayısı 1.436,074'e yükselmiştir.

Tablo 2.11. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Devlet Okulları)

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2011-2012	5.456	1.825.743	65.272
2012-2013	6.078	2.007.128	75.325
2013-2014	6.785	2.163.189	85.032
2014-2015	3.660	1.832.460	70.654
2015-2016	3.671	1.781.910	72.191
2016-2017	4.027	1.956.492	71.252
2017-2018	4.078	1.878.169	70.364

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, (Erişim Tarihi:18.04.2019)

Tablo 2.11. incelendiğinde, yıllar arasında meslek liselerine yönelimde sayısal çok değişimin olmadığı görülmektedir. Meslek lisesine öğrencilerin yöneliminde 12 yıllık zorunlu eğitim ve merkezi sistemle öğrenci yerleştirme politikasının etkili olduğu gözlenmektedir.

2.6. Türk Eğitim Sistemindeki Güncel Sorunlar

İktidara gelen her hükümet ülkenin başlıca sorunları içerisinde eğitimi üst sıralara yazmıştır. Türkiye’de eğitim sistemi her dönemde sorun olarak görülmüş ve bu soruna çözüm üretmek için seçmenden oy istenmiştir. Her hükümet programında eğitim ile ilgili önemli politikalar olmuştur. Hızla büyüyen nüfusta eğitim çağındaki genç nüfus da göz önüne alındığında aslında eğitim bir sorundan ziyade geliştirilmesi gereken bir olgudur. Hızla gelişen dünyada teknolojinin çok ilerlediği bir ortamda eğitimin de sınırları ortadan kalkmıştır. Eğitimin; sistemsiz sorunu; eğitim tarihimizde de olduğu gibi günümüzde de eğitimi uzun vadeli olarak, bir sistem ve bütünlük içinde ele alıp geliştirme çalışmalarının yapılmadığı, bunlara başlansa da sürdürülüp sonuçlandırılmadığı rahatlıkla ifade edilebilir.

Eğitim politikaları değerlendirildiğinde genellikle siyasi gerekçelerle ar-ge çalışmaları yapılmadan hızlıca verilen kararlar pek çok aksaklıklara yol açıp, kaynakların verimsiz kullanılması gibi sonuçlar doğurmuştur. Yönetimsel olarak da aynı siyasi hükümet döneminde bile bakanların değişmesi başlanan bir politikanın sonuçlanmadan sonlandırılması gibi durumlarla karşılaşılmıştır.⁹⁶

Eğitimci yetiştirmede niteliğe dikkat edilmeden yapılan politikalar sonrası ortaya çıkan öğretmen açığını kapatabilmek için atamalar yapılması diğer bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mezuniyet sonrası iş imkânı öğrenciler için önemli bir sorundur. Bir üst öğrenime devam edemeyen veya etmeyen her birey çalışma hayatını atıldığında aldığı eğitimle ilgili bir iş yapmak istemektedir, fakat yanlış uygulanan politikalar veya yanlış yapılan politikalar sonucu bu çok mümkün olmamaktadır⁹⁷.

Cumhuriyetin ilk yıllarında halkın büyük çoğunluğu okuma yazma bilmezken, eğitimin sorun olma şekli farklıyken, 2019 yılında bir milyon öğretmen, on dokuz milyona yakın öğrenci, elli yedi bin okul binasından bahsettiğimiz bir dönemde eğitimin sorunları farklıdır.

Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının 2023 Eğitim Vizyon alışmaları ve 2010 Milli Eğitim şuralarının da cevap aradığı sorunlara bakılacak olursa, eğitimde nicelik ve nitelik yönünden var olan ve özöme kavuşturulması gereken sorunları şu şekilde sıralanabilir⁹⁸:

- Okulların fiziki sorunları
- İçerik ve uygulama (Müfredat)
- Ölçme ve değerlendirme (sınavlar)
- Sportif eksiklikler
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi (Eğitici eğitimleri)
- Okulların finansal sorunları
- Rehberlik ve psikolojik danışmanlık sorunları
- Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi

⁹⁶ Ziya Bursalıoğlu, **Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi özömlmek**, Pegem A.Yayınevi, Ankara, 2000,1.Baskı,s.164

⁹⁷ Akyüz, **a.g.e.**, s.,s.437

⁹⁸ M.E.B. **2023 Eğitim Vizyonu Kitabı**, s.28, 18.Milli Eğitim şurası Kararları

- Özel yetenekli çocukların eğitimi
- Yabancı dil eğitimi
- Dijital öğrenme sorunları
- 5 yaş erken çocukluk eğitimi
- Temel eğitimdeki sorunlar (ders saatleri, sınavla ölçme)
- Ortaöğretimdeki sorunlar (alan yönlendirmeleri, ders çeşitliliği fazlalığı)
- Okullar arası başarı farklılıkları
- Yükseköğretimle, ortaöğretimin etkileşim zayıflığı
- Din eğitimi ile ilgili sorunlar (İ.H.O, İ.H.L)
- Mesleki ve teknik liselerin sorunları
- Özel öğretim (özel okul) sorunları
- Hayat boyu öğrenme sorunları
- Girişimcilik
- Sosyalleşme
- Mülteci vatandaşların sorunları
- Eğitimde İnovasyon
- Dünyadaki eğitim sistemlerin eş zamanlı takibi
- Kaynak eserlerin okullarda verimli kullanılması
- Öğrencilerin Kitap okuma alışkanlık kazanmaları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK TÜRKİYE'DE ÖZEL OKULLAR

3.1. Özel Okul Kavramı

Özel okul, devletin bütçesi kullanılmadan giderleri şahıs veya özel bir şirket tarafından karşılanan eğitim öğretim kurumları olarak tanımlanmaktadır⁹⁹.

Anaokulundan, üniversiteye kadar eğitimin her kademesinde bulunan özel okullar, gerçek kişiler veya tüzel kişiler tarafından açılabilir ve yönetilir. Özel okullar ticari bir kurum olmakla birlikte faaliyetleri sadece kar amaçlı değildir. Özel okullar eğitim öğretim faaliyetlerini Türk milli eğitimin amaçları doğrultusunda eğitimin niteliğini yükseltmek için devam ettirebilirler.¹⁰⁰ Devletin okullaşma oranlarını artırmak için yaptığı reformlarla birlikte ailelerin de eğitimdeki ihtiyaçları değişim göstermektedir. Ortaöğretimin zorunlu hale gelmesi ile birlikte lise okumak zorunda kalan öğrenciler için özel okullar bir alternatiftir. Daha fazla okula ihtiyaç duyulan reformlarda devletin eğitim yükünü birazda olsa özel okullar hafifletebilmektedir.

Aileler, çocuklarını daha iyi bir eğitim alması için özel okula yönlendirir. Velilerin özel okula yönelme eğilimleri şu başlıklarda sıralanabilir¹⁰¹:

- Akademik başarı
- İyi bir yabancı dil eğitimi
- Sosyal ve kültürel beceri kazanması
- Güvenlik kaygıları
- Sportif alanda iyi bir eğitim almaları
- Tam gün eğitim hizmeti
- Manevi eğitim çalışmaları
- Özel uygulanan eğitim programları

Devlet okulları ile özel okullar arasında asgari eğitimde farklılık yoktur. Fakat özel okullar, rekabetçi bir yapı ile birbirleri ile yarışmak zorundadır. Veli'nin özel okul seçme hakkı özel okulların birbirleri arasındaki rekabeti kızıştırılmaktadır. Doğal

⁹⁹ Türk Dil Kurumu, 2019

¹⁰⁰ Akyüz, a.g.e., s.375

¹⁰¹ Zühal Yüzüak Özdemir, "Velilerin Özel İlkokul Tercihlerinin Nedenlerinin Değerlendirilmesi: (Çanakkale ili Örneği)", **Yüksek Lisans Tezi**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, , 2016, s.25

olarak bu rekabet ortamı da özel okullar ile devlet okulları arasında farklılıkları oluşturur. Devlet okulları ile özel okullar arasındaki farklılıklar incelendiğinde şu farklılıklardan bahsedilebilir¹⁰².

3.1.1. Bütçe Ve Harcama

Özel okullar kendi bütçelerini velilerden aldıkları ücret ve varsa bağışçılardan aldığı bağışlardan oluşturur, buna karşılık devlet eğitim için yıllık yaptığı bütçe 'den bir pay ayırmak zorundadır. Yapılan bütçenin dışına çıkmak mümkün değildir fakat özel okullar ihtiyaç duymaları halinde şirket sahiplerinden sermaye artırımını veya borçlanma yolu ile harcamaları için bütçe ayırabilirler¹⁰³.

3.1.2. Okul Binaları Ve Fiziksel Durumlar

Özel okullar fiziksel anlamda harcama ve yatırım kararları kendi yetkilerinde olmasından dolayı ihtiyaçlara daha hızlı cevap verebilir, oluşacak eksiklikler hızlıca giderilebilir.¹⁰⁴ Özel okullarda teknolojik altyapı sınıf donanımları ve eğitim alanları (spor salonları, kantin, yemekhane, ibadethane, lavabo, bahçe) devlet okuluna göre daha modern ve gelişmiştir. Devlet okullarında oluşan çözümler bürokrasi yoluyla çözülebileceği için zaman alabilir, fakat özel okullarda yönetim daha hızlı işler ve çözüme kavuşur.

3.1.3. Eğitimci Farklılıkları

Özel okullar norm kadro ihtiyaç duydukları eğitimcileri belirli bir seviye ve tecrübe değerlendirmesine göre alırken, devlet norm kadro uygulamasında birçok kritere göre (eş durumu, sağlık durumu, bakmakla yükümlü oldukları yakınlarının durumu) öğretmen temini yapmak zorundadır¹⁰⁵. Özel okullar eğitici eğitimine önem

¹⁰² Özdemir, **a.g.e.**, s. s.27

¹⁰³ Reşat Kırmızı, "Özel Liselerin Türk Eğitim Sistemindeki Yerinin İktisadi Ve Mali Açından Değerlendirilmesi", **Yüksek Lisans Tezi**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, , s.74.

¹⁰⁴ Ali Özdemir, Fatih Tüysüz, Özel okul yatırımları için Türkiye'deki 81 ilin çok kriterli karar verme yöntemleri ile stratejik analizi, **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Cilt.45, 2017, s.99.

¹⁰⁵ Ferah Güçlü Yılmaz, Eğitimde Özerk - Özel Okullar ve Farklı Siyasi - Ekonomik Gelişmeler İçinde Eğitimde Devletin Yeni Rolü, **Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt.5, s.106.

vermek, öğretmenlerin branşları ile ilgili gelişmeleri takip etmeleri için imkân sunarlar, buna karşılık devlet öğretmenleri bu tip eğitimlere kendi imkanları ile gitmek zorundadır.

3.1.4. Sınıf Mevcutları Ve Derslik Uygulamaları

Özel okul sınıf mevcutları 15-20 öğrenci arası iken, devlet okullarında bu sayının 40'lara ulaştığı yerler vardır. Ayrıca özel okullarda her branşa koordinatörlük uygulaması ile branş derslik uygulaması yapılabilirken, devlet okullarında bunu uygulamak zordur¹⁰⁶.

3.1.5. Ders Uygulamaları, Müfredat Ve Sınavlara Hazırlık

Devlet okulları müfredat çalışmaları Talim Terbiye Kurulu'nun belirlediği kriterlere göre yapılırken, Özel okullar bu çerçeveyi genişleterek ihtiyaca göre toplu veya bireysel olarak eğitimler verebilirler. Sınavlara hazırlık için daha çok kaynak kullanabilirler¹⁰⁷.

3.1.6. Kayıt

Devlet okulları öğrenciyi seçerek kaydetme gibi durumları yoktur. Devlet okullarına öğrenci, ya sınav sonucuna göre ya da adrese dayalı sistem ile kayıt yapılır. Buna karşılık Özel okullar, kayıt esnasında özel şartlar koyarak öğrencilerini kaydedebilirler.

Özel okullar ile devlet okulları için sayılan bu farklılıklar, velilerin ve öğrencilerin memnuniyeti, özel okullarda daha mühim olduğu için, eğitim kalitesini artırmak ve sağlamak daha önemlidir¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Yılmaz, a.g.e., s. s.107

¹⁰⁷ Vural Hoşgörür, Bilal Kaplan, "Devlet Ve Özel İlköğretim Okullarının Kurum Teftiş Raporlarına Göre Karşılaştırması", **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2017, s.590

¹⁰⁸ Muhsin Hesapçioğlu, Adil Nohutçu, "Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler Ve Özel Okulların Reklam Stratejileri", **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi** Yıl: 1999, Sayı11, s.8.

3.2. Türkiye de Özel Okul Sektörünün Tarihi Gelişimi

Çalışmanın bu bölümünde özel okulların Türkiye’deki tarihsel gelişimi farklı açılardan ele alınarak incelenecektir.

3.2.1. Cumhuriyetten Önce Özel Okullar

Cumhuriyet öncesi özel okul tarihi Tanzimat’a dayanmaktadır. Tanzimat öncesi özel okullarla ilgili özel bir çalışma bulunmamaktadır¹⁰⁹.

Türk eğitim tarihine bakıldığında, ilk resmi eğitim ve öğretim kurumu olarak kabul edilen ilköğretim okulları ve medreseler vakıf statüsüne dayanmaktadır. Fakat Osmanlı devletinin eğitim anlayışı vakıflar, hayırsever vatandaşlar marifeti ile yürütüldüğü için bir nevi özel okul gibi işlese de bu okullar tam anlamıyla özel okul statüsünde değildirler¹¹⁰.

Ülkemizde özel okullar batılılaşma hareketinin başlangıcında açılmaya başlamıştır. Nitekim Tanzimat (1839) ile beraber batı tarzı okullar kurulmaya başlamıştır. Günümüz anlamında belirlenen özel öğretimin, Türk eğitim tarihindeki resmi belgelerde ilk defa yer bulması, 1856'da Islahat Fermanı'na dayanmaktadır. Bu belgeye göre azınlıkların topluluk olarak okul açmasına izin verilmiştir. Evvelden her camide geleneksel eğitim sistemine uygun olarak bir okul veya medrese yer alırken diğer dinlerin ve mezheplerin inançlarına ve bu topluluklara ait okulların varlığına müdahale edilmemiştir. 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde genel eğitimin öneminin fark edilmesi her toplumun kendi okullarını geliştirmeye çalışmasına neden oldu. Açık eğitim ya da öğretim hürriyeti önce Yunanlılara, sonra da Ermenilere ve Yahudilere tanındı. 1856 Islahat Fermanı, 1869 Eğitim Bakanlığı Genel Kurulu ve 1876'da kabul edilen ilk Türk Anayasası Kanun-ı Esasi ile eğitim ve öğretim devletin denetimi ve kontrolü altına alınmıştır. 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde okullar, “Mekatib-i Umumiye” ve “Mekatib-i Hususiye” şeklinde adlandırılmıştır.

¹⁰⁹ Hasan Ali Koçer, **Türkiye’de Modern Eğitim Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1991, s.115

¹¹⁰ Necdet Özkaya, **Özel Öğretim Kurumlarının Eğitim Sistemindeki ve Sosyo-Ekonomik Yapı İçindeki Yeri**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1992,s.7

Bu düzenlemedeki “Mekatibi-i Hususiye” hükmü, günümüzdeki Özel Türk Okullarının ilk filizlerinin yeşermesine başlangıç noktası olmuştur¹¹¹.

1878-1908 yılları arasında, özel eğitime muhtaç vatandaşlarımızın gidebileceği özel okullar başta olmak üzere; Zedegan Mektebi, Dilsizler ve Körler Okulu, Şemsül Maarif, Mekteb-i Hamidiye, Darüttalim, Nümune-i Terakki, Mekteb-i Osmanî, Rehber-i Marifet, Ravza-i Terakki, Maşrik-i Füyuzat, Aşiret Mekteb-i Hümayunu gibi özel okullar bulunmaktadır¹¹².

Darüşşafaka-i İslamiyye tarafından, Haziran 1873’de açılan ve halen Özel Darüşşafaka İlköğretim Okulu ve Lisesi olarak faaliyette bulunan özel okul, günümüz özel Türk okullarının ilk örneğini oluşturmaktadır. 1877 yılında kurulan Terakki Vakfı Okulları ile Aralık 1885’te Feyz-i Sıbyan adıyla açılan Özel Fevziye Okulları da halen faaliyetleri devam eden ilk özel Türk okullarıdır¹¹³.

1900’lü yıllarda özel okullar gelişme göstermiştir. 1903 yılına gelindiğinde İstanbul’da özel okul sayısı 28’dir. Azınlıkların giriştiği özel öğretim yabancıların giriştiği özel öğretim kurumları faaliyetlerini sürdürmekteydi. Azınlıklar tarafından açılan Rum, Ermeni ve Yahudi mektepleri bu dönemde İstanbul’da ve taşrada büyük gelişme göstermişlerdir. Yabancıların giriştiği özel öğretim kurumlarını da Sırp, Bulgar, Rus, Alman, Avusturya, Macaristan ve İranlıların açtıkları görülmektedir. Katolik ve Protestan okulları 1900’lü yılların başında sayılarının ülke genelinde 300’ü geçmişti. Bu kurumların pek çoğu izinsiz açılmıştır¹¹⁴.

1915 yılında Hususi Mektepler Talimatnamesi çıkarılmış, yabancıların okullarından Türk çocukları kurtarmak için bazı cemiyetler açılmıştır. Bu talimatnameye göre yabancılar ve azınlıklar ancak kendi oturdukları mahalle veya köylerde okul açabilecekler, Türkçeyi Türk öğretmenler tarafından okutturacaklardı¹¹⁵.

¹¹¹ Yıldız Kaya, ve Nuri Akgün. **Eğitim Planlaması ve Ekonomisi**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları No: 3, Bolu, 1997, s.47

¹¹² Akyüz, **a.g.e.**, s.274

¹¹³ Akyüz, **a.g.e.**, s.276

¹¹⁴ Adnan Kulaksızoğlu, Murat Çakar, Bülent Dılmaç, “Türkiye’de Ve Dünyada Özel Okulların Yapısı Ve İşleyişi”, **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi** Yıl: 1999, Sayı: 11, s.3

¹¹⁵ Akyüz, **a.g.e.**, s.277

Türkiye’de bu dönemde faaliyet gösteren özel okullar aşağıdaki gibi dört başlıkta ele alınabilir¹¹⁶:

- Özel Türk Okulları,
- Özel Azınlık Okulları,
- Özel Yabancı Okulları,
- Özel Uluslararası okullardır.

3.2.2. Cumhuriyetten Günümüze Özel Okullar

Milli mücadele sonrası Lozan Konferansında görüşülen konulardan biri yabancı okullar olmuştur. İtilaf devletlerinin isteği Türkiye’deki azınlık ve yabancı okullarının eski imtiyazlarına sahip olmalarıydı. 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte özel okullar ile farklı bir süreç başlamıştır.¹¹⁷ Kurtuluş Savaşının lideri ve Cumhuriyet’in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, bağımsızlığın devamı ve Cumhuriyetin istikbali konusunda eğitime büyük önem vermiştir. M. Kemal’e göre, Türk çocukları eğitimi olmalı ve Türkiye’nin milli bağımsızlığını korumak için, çağa ayak uydurabilmek için Cumhuriyet ilerlemelidir. M. Kemal’e göre Cumhuriyet öncesi takip edilen eğitim politikaları ve programlar yeterli değil aynı zamanda belirsizdi, eğitimde birliktelik ve ortak bir amaç yoktu. Bu olumsuz durum özel ve yabancı özel okullarda kendini daha da gösteriyordu. Bu bağlamda eğitimi yabancı öğelerin etkisinden kurtarmak için birkaç farklı düzenleme yapılmıştır. Tevhid-i Tedrisat kanunu ile özel okullar da dâhil olacak şekilde bütün okullar Eğitim Bakanlığına (Maarif Vekaleti) bağlanmıştır¹¹⁸.

Bu dönemden sonra Cumhuriyet öncesi kurulan yabancı okulların çalışmaları kontrol altına alınırken, büyümeleri engellenmiş ve yenilerinin kurulmasına izin verilmemiştir. Eğitim ve öğretimde birlik ilkesini gerçekleştirmek için, her türlü eğitimi bünyesine alan devlet eğitim maliyetini de üstlenir, ancak devletin mali yetersizlikleri bulunmasından dolayı, alınan çeşitli tedbirlerin yanı sıra özel girişimcilerden devlete destek vermeleri talep edilmiştir.

¹¹⁶ Özkaya, a.g.e., s.8.

¹¹⁷ Akyüz, a.g.e., s.374.

¹¹⁸ Akyüz., a.g.e.,s.375.

Nitekim hükümet ve özel sektörün ortak girişimiyle 31 Ocak 1928'de Türk Eğitim Derneği (TED) kurulmuştur. Bu derneğin ilk protokolü derneğin gayesini ve üstlendiği sorumluluğun boyutunu açıkça ortaya koyar. Bu yönergeye göre TED, maddi ve manevi olarak eğitim imkânı bulamayan zeki ve başarılı öğrenciler için barınacakları yurtlar kuracak ve bu sayede Anadolu'daki fakir çocukların eğitimine katkı sağlayacaktı. Aynı zamanda yükseköğrenime devam eden fakat maddi imkânları yetersiz olan öğrencilere burs verilecektir¹¹⁹.

1982 Anayasası gereği üniversiteler sadece devlet eliyle kurulabilecek olmasına rağmen Özellikle 1985'den sonra kanun, genelge vb. niteliğindeki düzenlemeler ile özel okullar devletçe de açıkça teşvik edilmiştir. Özel okullarla ilgili kanun 11 Temmuz 1984 tarihli ve 3035 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve değişik hükümlerle düzenlenmiştir.

Özel okulların yaşadığı sorunlara aranan çözümlerde en öne çıkan Devletin özel okullardan hizmet satın alması görüşüydü. Bu görüşe dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik devletin özel okullardan hizmet alması gerektiğini vurgulamıştır.

Türkiye'de eğitimin tüm aşamalarında, resmi okul statüsünde eğitim ve öğretim veren özel okulların varlığı sektöre tatlı bir rekabet getirmektedir. Bu rekabet yalnızca devlet okulları ile değil kendi aralarında da ortaya çıkmaktadır. Özel okulların geçmişine ve eğitimdeki birtakım gelişmelere baktığımızda bu okulların günümüzde ve gelecekte vazgeçilmez olduğu söylenebilir. Birtakım geçici problemlere rağmen, bu okullar giderek daha fazla ilgi çekmeye devam ediyor.

3.3. Özel Okullarla İlgili Mevzuat

Cumhuriyet sonrası özel okullarla ilgili çıkarılan kanunların sonuncusu 14.02.2007 tarihli 26434 sayılı resmi gazetede yayınlanan 5580 nolu Özel Öğretim Kurumları Kanunudur. Bu kanun 16 maddeden oluşmaktadır. Kanunda zaman içerisinde bazı değişiklikler yapılarak güncellenmiştir.

Kanunun 1.maddesine göre; *“Bu Kanunun amacı, Türkiye uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel*

¹¹⁹<https://www.ted.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF0046571F068D009C>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

kişiler tarafından açılacak özel öğretim kurumlarına kurum açma izni verilmesi, kurumun nakli, devri, personel çalıştırılması, kurumlara yapılacak malî destek ve bu kurumların eğitim-öğretim, yönetim, denetim ve gözetimi ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarının; eğitim-öğretim, yönetim, denetim, gözetim ve personel çalıştırılmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilerce açılan özel öğretim kurumları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarını kapsar.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye’de Özel öğretim ile ilgili bir faaliyette bulunmak isteyen her kim olursa bu kanun çerçevesine göre hareket etmek zorundadır.

Özel okullarla ilgili ilk kanun 1961 Anayasasına dayanarak “625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu” adı altında 8 Haziran 1965’te çıkarılmıştır. Özel Öğretim Kurumları Kanunu, oldukça ayrıntılı hazırlanmıştır. Türk, yabancı, azınlık vb. tüm özel okullar bu kanun çerçevesinde ele alınmıştır. Bu okulların uymak zorunda oldukları genel amaçlar, temel ilkeler, sistem içindeki yerlerinin tayini, görevlendirecekleri öğretmenlerin nitelikleri, okul binaları ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri, eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumlulukları ayrıntılı olarak belirlenmiştir¹²⁰.

Özel Eğitim Kurumları Kanununun 3.üncü maddesine göre: Özel eğitim kurumları, Türk vatandaşı olan gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişiliği ya da özel hukuk hükümlerine bağlı olan tüzel kişiler tarafından açılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı’na Kurumu oluşturmak ve başlatmak için yetki verilir. Bu özel eğitim kurumlarında çalışacak idareciler, öğretmenler, usta eğitimciler ve personel ile alakalı gerekli özellikler ve atamalar özel eğitim kurumları kanununun 22. ve 23. maddelerinde ve özel eğitim kurumlarının yönetmeliğinde ifade edilmiştir. Okul müdürleri ve (varsa) genel müdür, kurucu veya kurucu temsilci, alakalı belgelerle birlikte Milli Eğitim Bakanlığı’nın onayı ile atanır.

Özel eğitim kurumlarında görev alacak öğretmenler her türlü kurum ve kurumlara öğretmen olarak atanabilecek resmi eğitim kurumlarında istenen şartlar ve

¹²⁰ Selçuk Uygun, **Türkiye’de Düünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri)**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Yıl:2003, Cilt:36, Sayı:1-2, s.114

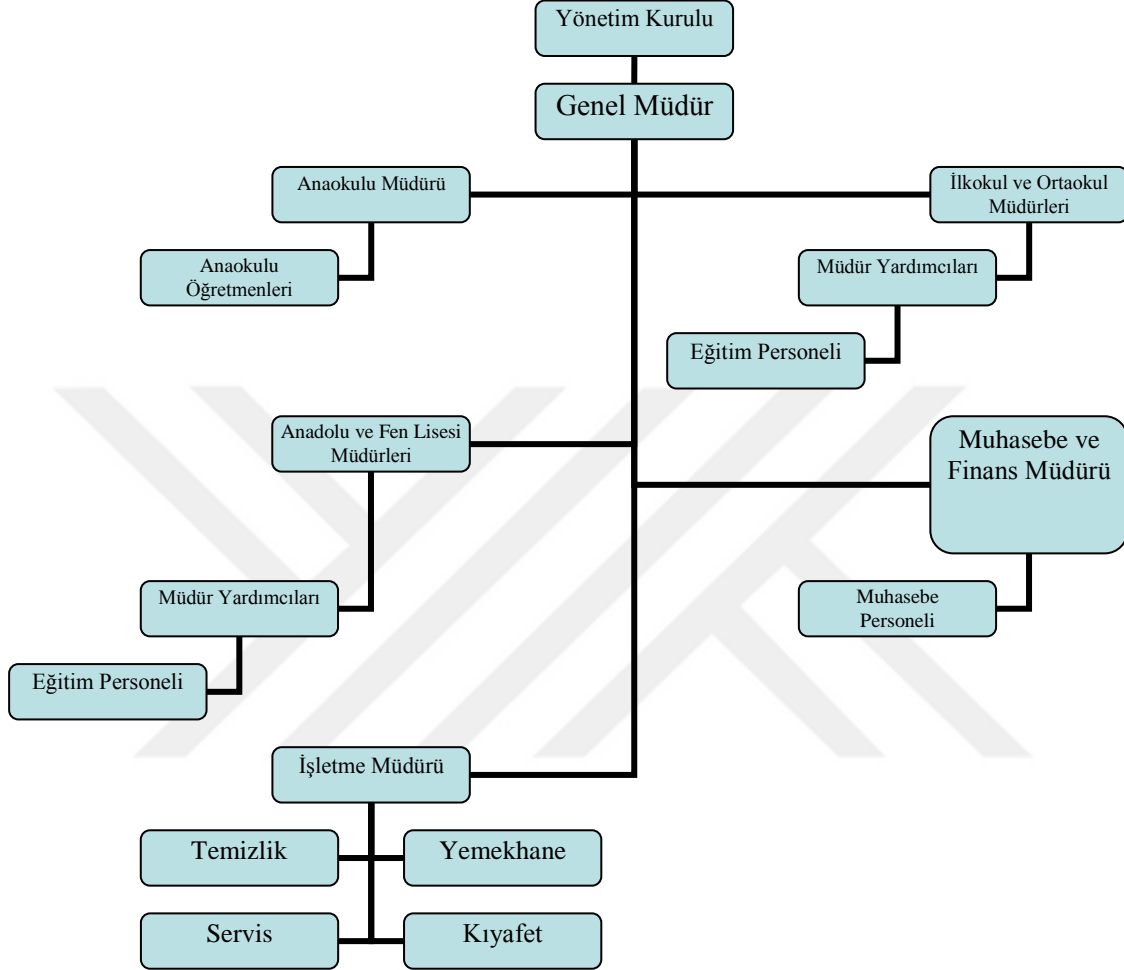
nitelikler aranır. Ayrıca çalışma izni onayları valilikten alınır ve göreve başlatılır. Bakanlık tarafından belirlenen idari yapıya ilave olarak, özel okullarda akademik çalışmaları sağlamlaştıracak ve eşgüdüm ile işbirliği sağlayacak ek yapılanma tarzları bulunmaktadır. Okul müdürlerine ve müdür yardımcısına ilave olarak branşlara göre bölümler kurulmuş ve bu bölümlerde öğretmenlerin bilimsel çalışmaları yoğun ve ciddi bir şekilde kurulur ve idare edilir. Öğretmen eğitimi; hizmet içi eğitim faaliyetleri, aday öğretmenlerin eğitimi, idari personeli ve öğretim personeli iletişim birimi tarafından verilmektedir, her kurs için her sınıf seviyesinde koordinatörler de bulunmaktadır. Bu yöntem ile bütün ölümler ve idari birimler arasında koordinasyon sağlanmıştır. Okulda bilgi paylaşımına hız kazandıran bilimsel çalışmalar ve ortak yönetim yaklaşımı çözülmüştür¹²¹.

Bütün özel okulların kendi organizasyon yapıları olmakla beraber, genel olarak organizasyon şemaları birbirine benzerlik göstermektedir. Örnek bir Özel Okul işletme organizasyon şeması

---

¹²¹http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/15091238_1.5.5580.pdf,
(Erişim Tarihi:22.04.2019)

Şema 2: Özel Okul Organizasyon Yapısı

Kaynak: Konya Özel Envar Eğitim Kurumları Organizasyon Yapısı

3.4. Türkiye’de Özel Okulların Gelişimi ve Mevcut Durum

Türkiye’de özel okulların gelişmesi mevcut durumdaki ihtiyaçlara göre şekillenmiştir. Velilerin gözünde Devlet okullarının artan eğitim ihtiyacını karşılayamaması ve nitelik açısından yetersiz kalması sonucu velilerde çocukları için daha iyi bir eğitim aldırma ihtiyacını doğurmuştur. Böylelikle ülke ekonomisine de bağlı olarak Türkiye’de özel okullar dönem dönem öğrenci kaybı yaşamış olsa da gelişerek büyümüştür.

1980’lerden itibaren özel okulların artması için çalışmalar başlamış ancak özel okullardaki gelişme 1985 yılından itibaren hızlanmıştır. Bunun sebebi de bu tarihten sonra çıkarılan yasaların ve bu yasalara dayalı olarak hazırlanan yönetmeliklerin ve uygulanan teşviklerin özel eğitim kurumları açmayı kolaylaştırmış olmasıdır¹²².

1979-80 yıllarında 90 olan özel ilköğretim sayısı, 1980 yıllarının başında azaldığı ama daha sonra 1989-1990 yıllarında 155’e yükseldiği görülmektedir. Özel Ortaokul sayısı ise 77’den 171’e yükselmiştir¹²³.

Tablo 3.1. Özel Anaokulu, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları- (2006-2018)

Yıllar	Okul	Anaokulu Öğrenci	Anaokulu Öğretmen	Ana Sınıfı	Anasınıfı Öğrenci	Anasınıfı Öğretmen	Tüm Anaokulu Öğrencilerine Oranı
2006-2007	583	19.401	1.888	661	16.999	1.741	6,27%
2007-2008	755	24.740	2.145	684	17.071	1.497	3,08%
2008-2009	674	24.239	874	583	17.110	813	3,61%
2009-2010	928	32.389	873	579	19.087	873	5,62%
2010-2011	1.054	39.769	1.473	584	20.710	1.041	2,27%
2011-2012	2.848	88.682	12.754	605	21.970	2.210	4,78%
2012-2013	3.013	100.197	12.895	628	24.527	2.326	7,43%
2013-2014	3.234	109.513	12.731	693	26.392	2.263	8,49%
2014-2015	3.555	138.262	13.993	817	33.386	2.726	10,21%
2015-2016	3.714	153.745	14.970	944	37.925	3.113	17,90%
2016-2017	3.787	166.217	16.510	843	35.179	2.642	17,36%
2017-2018	4.165	193.705	19.447	1.053	42.650	3.383	16,76%

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri, 2006-2007,2017-2018 arası., <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

¹²² Özkaya, a.g.e., s., s.11

¹²³ Rifat Okçabol, **Eğitimde 80’li Yıllar**, s.65

Tablo incelediğinde; 2006-2007 Eğitim ve öğretim yılında toplam anaokulu öğrenci sayısı 36.400 iken 2017-2018 yılına gelindiğinde 6,5 kat büyüyerek 236.355 olmuştur. Yine Türkiye'deki tüm Anaokulu öğrencilerine oran da her yıl artarak %16.76 ya yükselmiştir.

Tablo 3.2. Özel İlkokul, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2004-2018)

Yıllar	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Tüm Öğrencilere Oranı
2004-2005	677	172.346	17.957	1,66%
2005-2006	728	189.090	18.135	1,77%
2006-2007	757	213.071	21.475	1,96%
2007-2008	866	226.187	23.188	2,08%
2008-2009	907	239.988	24.889	2,24%
2009-2010	879	251.967	27.631	2,31%
2010-2011	898	267.294	29.424	2,60%
2011-2012	931	286.972	31.691	2,61%
2012-2013	992	167.381	20.546	3,09%
2013-2014	1.071	184.325	21.273	3,43%
2014-2015	1.205	203.272	22.194	3,74%
2015-2016	1.389	232.039	25.908	4,33%
2016-2017	1.324	213.113	23.108	4,29%
2017-2018	1.618	233.740	28.966	4,58%

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri, 2004-2005,2017-2018 arası., <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

Tablo incelediğinde, özel ilkokul öğrenci sayılarında 2004 yılından itibaren bir artış görülmektedir. Ülkemizde zorunlu eğitimin her dönemde uygulandığı ilkokul kademesinde hem okul sayılarının hem de özel okullardaki öğrenci sayılarının arttığı görülmektedir. 8 yıllık eğitimle ilköğretimde 5+3 şeklinde uygulamada aynı binada eğitim verilirken, 2014-2015 eğitim yılında 4+4+4 eğitim sistemine geçilmiş ve kademeli olarak ilkokul ve ortaokul binaları ayrılmış ve özel okul öğrencileri

teşvik uygulaması başlamıştır. Bu uygulamalar neticesinde özel ilkokullara rağbetin arttığı görülmektedir.

Tablo 3.3. Özel Ortaokul, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2012-2018)

Yıllar	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Tüm Öğrencilere Oranı
2012-2013	904	164.294	18.926	3,45%
2013-2014	972	182.019	21.459	3,32%
2014-2015	1.111	206.424	23.016	3,91%
2015-2016	1.666	278.089	31.288	6,83%
2016-2017	1.481	288.776	19.490	6,56%
2017-2018	1.869	321.779	37.593	7,41%

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>, (Erişim Tarihi:18.04.2019)

Tablo incelediğinde, 2012-2013 yılından itibaren özel ortaokullara ilişkin verilerin olduğu görülmektedir. Bu durum 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte özel ortaokulların açılmasına izin verildiğinin bir göstergesidir. Özel ortaokul alanında da öğrencilere devlet tarafından verilen teşviklerin etkisi görülmektedir. 2016-2017 yılından kademeli olarak kapatılan etüt merkezlerinin bir kısmı özel okula dönüşerek faaliyetlerine devam etmiş ve bu durum özel ortaokul ve öğrenci sayılarını artırmıştır.

Tablo 3.4. Özel Lise, Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları-(2004-2018)

Yıllar	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Tüm Öğrencilere Oranı
2004-2005	582	70.163	8.252	3,76%
2005-2006	628	75.693	9.456	2,66%
2006-2007	717	86.458	12.917	2,93%
2007-2008	732	93.842	13.461	3,33%
2008-2009	810	112.275	15.025	3,49%
2009-2010	731	118.222	16.429	3,36%
2010-2011	798	130.397	17.229	3,40%
2011-2012	840	133.816	19.386	3,74%
2012-2013	907	138.811	20.197	3,63%
2013-2014	1.433	196.663	29.040	5,02%
2014-2015	1.174	164.281	23.453	4,13%
2015-2016	2.504	373.394	49.898	9,83%
2016-2017	2.618	514.480	52.569	13,61%
2017-2018	2.989	559.838	63.451	14,99%

Kaynak: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>

Tablo incelediğinde; özel liselerin gelişiminin yıllara göre artış gösterdiği görülmektedir. 2014-2015 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren başlayan ve 4+4+4 eğitim sistemi lise eğitimini zorunlu kılmıştır. Öğrencilerin merkezi sınav sistemi ile veya adrese dayalı yerleştirme sistemi ile liselere yerleştiği bu sistemde özel liselerde artış gözlenmektedir. Artışın diğer bir nedeni de 2016-2017 Eğitim ve Öğretim yılında dershanelerin kapatılma kararı ile dershanelerin birçoğu özel temel liselere dönüştü ve özel okul teşvikleri ile özel lise sayısı ve öğrenci sayısında ciddi bir artış görüldü.

3.5.Özel Okulların Güncel Sorunları

Türkiye’de özel okulların tarihsel gelişimi istenilen seviyeye gelememiştir. Milli Eğitimdeki sistem değişiklikleri ve siyasi iktidarların özel okullara bakışı genel olarak özel okulların gelişmesini de etkilemiştir. Özel okulların güncel sorunlarını şu başlıklar altında sıralanabilir:

- Özel Okul açma zorluğu resmi prosedürler ve bürokratik işlemler
- Yatırım için özendirici ve teşvik edici politikaların olmayışı
- Özel okulların şu an kaliteli hizmet üretememesi
- Devlet teşviklerinin kaldırılması
- İşgücü açısından özel okul öğretmenleri ile devlet okulu öğretmenleri arasındaki ücret ve sosyal hakların farklılığı
- Vergi ve S.G.K yüklerinin ağır olması
- Eğitim içeriğinde Devlet baskısının ağır olması
- Özel okulların kendi aralarındaki rekabetin ölçülü olmaması
- Toplumun ekonomik durumu¹²⁴.

3.6. Dünya’da Özel Okulların Gelişimi

Özel okulların eskiden zengin insanların özel öğretmenlerden ders almak üzere ortaya çıktığı söylenebilir. Tabii ki bu ortaya çıkışta dini, kültürel, iktisadi vb. diğer etkenler de söz konusudur. Örneğin batıda, eğitim reformunda mühim bir yere sahip olan Cizvit Okullarının açılması dini kaygılardan kaynaklanmıştır. Sanayi İnkılâbı, bugün batıda devlet ve özel okul kavramlarının gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır¹²⁵.

Sanayi İnkılâbı ile beraber özel eğitimin burjuvazinin önemli bir unsuru olarak geliştiği görülmektedir. Burjuvazinin gelişmesiyle beraber üst ve orta sınıf ailelerin çocukları, özel okullar sayesinde daha lüks bir eğitim görürken devlet kendisi için ihtiyaç duyduğu işgücünü artırmak için devlet okullarını kurmuştur. Sosyal kaynaklardan oluşturulan ve bütün çocuklara düzenli olarak eğitim imkânı veren devlet okullarına ek olarak, zaman zaman devlet kaynaklarından destek gören özel okullar da sosyal elitlerin eğitimine öncülük etmiştir¹²⁶.

Dünya’da birçok ülkede özel okullar o ülkenin eğitim tarihine kadar uzanmaktadır. AB Anayasası 62.maddesine göre özel öğretim kurumları ile devlet kurumları eşittir denilmektedir.

¹²⁴ Hesapçıoğlu, a.g.e., s.16

¹²⁵ Bahri Ata, **Ignatius Loyola Ve Cizvit Okullarının Eğitim Anlayışı**, Pegem Yayınları, Ankara, 2016, s.115.

¹²⁶ Kaya v.d.a.g.e, s.47

Avrupa Birliği ülkelerinde farklı uygulamalar mevcuttur. Örneğin Yunanistan, İtalya ve İngiltere’de zorunlu eğitim düzeyinde özel okul yoktur. Avusturya’da öğrencilerin %11’i özel öğretim kurumlarında eğitimlerini sürdürürler. Çek Cumhuriyetinde ise öğrencilerin büyük bir kısmı devlet okuluna gitmektedir. Danimarka’da %15 oranında özel öğretim kurumu vardır. Finlandiya’da eğitim kurumlarının çoğu belediyeler tarafından idare edilir. Fransa’da özel eğitim ortalama %15 civarındadır. Kiliseler birliğinin açtığı okulların ücretleri devlet katkısı ile karşılanır. Almanya’da Özel okul %6’dır. Hollanda’da ise kamu okulları ile devlet okulları eşit konumdadır ve özel okul %70 seviyesindedir. Yunanistan da öğrencilerin %6’sı özel vakıf okullarına devam eder, İspanya’da özel öğretim kurumları her kademe de farklıdır, ortalama özel okul oranı %30 dur.¹²⁷

Amerika Birleşik Devletlerinde özel ortaöğretim kurumlarının toplam ortaöğretim kurumları arasındaki payı %20.2’dir. Özel okullarda okuyan öğrencilerin toplam öğrenci içindeki oranı A.B.D. ilköğretim okullarında %12 ve genel lisede %10 'dur. Özel okullarda çalışan öğretmenlerin toplam öğretmenler arasındaki oranı ise ilköğretim öğretmenleri için %19, ortaokul öğretmenleri için ise %9 'dur.

Japonya’da 1600-1868 yılları arasındaki Edo döneminde devlet okulları yanında özel okullar da açılmaya başlanmıştır. Özel okullarda okuyan öğrencilerin oranı %10’dur.

İngiltere’de okullar kamu okulları ve bağımsız okullar olarak ikiye ayrılabilir. Bağımsız okullar özel okullardır ve çoğunlukla 13-18 yaşlarındaki öğrencilerin okuduğu okullardır. Devletin parasal desteğine dayanmazlar, okulların kurmuş olduğu vakıflar veya hayır kurumları tarafından desteklenirler. Özel okulların bir kısmı kiliseler tarafından kurulmuştur¹²⁸.

3.7. Kamu Politikası Süreci Analizi: Türkiye’de Özel Okullar

Çalışmanın bu bölümünde, birinci bölümde ele alınan kamu politikası analizine göre 5 farklı ve birbirini izleyen aşamalı Türkiye’deki özel okulların gelişimi ve bu konudaki eğitim/kamu politikaları ele alınıp değerlendirilmektedir. Bu

¹²⁷ İlknur Çalışkan Maya, AB Sürecinde “Türkiye ile AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin Karşılaştırması”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl:2006, Sayı:4, s.381

¹²⁸ Kulaksızoğlu v.d., *a.g.e.*, s.9-11

bağlamda özel okullara yönelik politikalar, “özel okulların gündeme gelmesi”, “özel okullara yönelik kamu politikalarının formülasyonu”, “özel okullarla ilgili kanunlaşma”, “özel okullar ile ilgili kamu politikalarının uygulanması” ve “özel okullarla ilgili kamu politikalarının değerlendirilmesi” şeklinde ele alınmış ve incelenmiştir.

3.7.1. Özel Okulların Gündeme Gelişi

Özel okulların gündeme gelmesi Osmanlı döneminde tam adı konulmamış bir şekilde faaliyetlerini sürdüren özel eğitimin şekillenmesi açısından olmuştur. Osmanlı devletinde eğitim ve öğretimi düzenleyen bir kanun olmamasından kaynaklı boşluktan yararlanan yabancı devlet okulları 1869 yılına kadar ciddi şekilde çoğalmışlardı. Osmanlı döneminde İstanbul’da yaşayan azınlık ve yabancılar kendi dillerinde eğitim almak ve kendi eğitim politikalarını uygulamak için okul açıyorlardı. Medreselerin işlevini yitirmesi ve yabancı okulların yayılması sonucunda Osmanlı devleti tarafından Maarifi Umumi kurularak yabancı okulların denetimi sağlanmaya çalışılmıştır¹²⁹. Tarihimizde özel okulların ilk gündeme gelişi yabancıların okullarının bir kanuna bağlanması ile olmuştur. Bu düzenlemeler içerisinde Cumhuriyete kadar Türk girişimciler de özel okullar açmışlardır.

Yabancıların eğitim görmesi için açılan okullara Türk ailelerin de çocuklarına iyi eğitim aldırma, iyi bir yabancı dil eğitimi edinmeleri gibi düşüncelerle bu okullara göndermeleri ile özel okulların Türkler tarafından da açılması devlet tarafından desteklenmiştir¹³⁰.

Cumhuriyet ile birlikte yabancı okullara giden Türk çocukları bu okullardan kurtarmak için Türkiye Eğitim Derneği kurulmuş ve bu dernek tarafından özel bir anaokulu açılmıştır. Cumhuriyet’ten günümüze özel okullaşma dönemselsel olarak gündeme gelmiş, yükseköğretime geçiş sınavları ile cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren özel eğitim de dersaneler de gündeme gelmiştir¹³¹.

¹²⁹ İlknur Haydar Polatoğlu, **Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,1990,s.19

¹³⁰ Akyüz, **a.g.e.**, s.,s.375

¹³¹ Uygun, **a.g.e.**, s., s.114

3.7.2. Özel Okullara Yönelik Kamu Politikalarının Formülasyonu

Her bireyin eğitim hakkı Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Bu eğitim hakkı ile ilgili niteliği artırma yönündeki eğitim politikaları kamu adına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Kamu politikaları Milli Eğitim Bakanlığı şuraları ve hükümet programları ile gündeme gelmektedir.

Eğitimle ilgili tavsiye kararlar milli eğitim şuraları tarafından alınır. Hükümet programları da siyasi iktidarın kuracağı hükümette uygulayacağı eğitim politikalarını yansıtmaktadır¹³².

Milli Eğitim şuralarında özel okullar ile ilgili görüşler şu şekilde sıralanabilir;

12. Milli Eğitim Şurası – 18-22 Haziran 1988

- Askeri, dini ve emniyet teşkilatına bağlı okullar dışında, mesleki ve teknik okullar da dâhil olmak üzere, mevzuat hükümlerine göre özel ve tüzel kişilerin ortaöğretim seviyesinde özel öğretim kurumları açmalarını özendirici tedbirlerin alınması; bu okulların bağlı olduğu esasların, Devlet okulları ile erişilmek istenilen seviyeye uygun olarak düzenlenmesi.
- Devletin yönetim ve gözetimi altında, vakıf dışında da, özel sektöre devlet tarafından her türlü özendirici teşvikler sağlanarak yüksekokul, özellikle meslek kazandıracak yüksekokul açma imkânı tanıyacak hukuki düzenlemelerin yapılması.
- TRT'nin reklam gelirlerine eğitim payı ilave edilerek bunun eğitim hizmetlerine tahsisinin sağlanması. Özel Kurs ve Dershanelerden, bu konuda köklü çözüme gidilinceye ve düzenlemeler yapılıncaya kadar belli bir oranda pay alınmasının sağlanması.

14. Milli Eğitim Şurası – 27-29 Eylül 1993

¹³² Mahmut İnan, Murat Demir, “Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Kamu Politikaları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2008, Cilt:20, Sayı:2, s.345

- Özel kesimin okul açması ve üniversite kurmaları teşvik edilecek, özendirilecek ve desteklenecektir.
- Belediyeler, Kamu İktisadi Teşekkülleri, Vakıflar, Dini Kuruluşlar ve diğer özel müteşebbislerin Okul Öncesi Eğitimi Kurumları açmaları teşvik edilecek ve desteklenecektir.
- Okul Öncesi Eğitiminin geliştirilip yaygınlaştırılması ve kurumsallaşması için belediye gelirlerinden, mevduat gelirlerinden, eğitim sektöründe kazanç elde eden özel kuruluşlardan alınacak paylar, gümrüklerdeki malların satışlarından elde edilen gelirler, konut fonundan sağlanan gelirlerin belirli bir yüzdesi; eğitim vakıflarından sağlanacak katkıların toplanacağı "Okul Öncesi Eğitim Fonu" kurulacaktır.

15. Milli Eğitim Şurası – 13-17 Mayıs 1996

- Ortaöğretim veren özel öğretim kurumları teşvik edilmeli, bu kurumların mesleğe yönelik program uygulamaları özendirilmelidir.
- Resmî, özel, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşların; yaygın eğitim faaliyetlerinde iş birliği yapmaları hususu teşvik edilmeli, bu konuda yapılan çalışmalar geliştirilerek devanı ettirilmelidir.
- Özel öğretim kurumlarının mesleki teknik ve diğer yaygın eğitim çalışmalarına etkin bir şekilde katılmaları için yeni düzenlemeler yapılmalıdır.
- Resmî ve özel okullardaki öğrencilere veya velilerine bankalarca uzun vadeli eğitim kredileri sağlanmalıdır.
- Özel öğretim kurumlarının teşvik edilmesine yeni bir anlayışla yaklaşılmalıdır.
- Şehir imar planlarının düzenlenmesinde özel okullar ve özel yaygın mesleki ve teknik kurslar da dikkate alınmalı, özel okullar ve yaygın mesleki teknik kurslara düşük bedelli veya bedelsiz arsa tahsis edilmelidir.

- Özel okullar ve yaygın mesleki ve teknik kurslara vergi destekleri (Gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti, düşük oranda KDV uygulaması, eğitim araçlarının Avrupa Birliği ülkeleri dışında kalan ülkelere gümrüksüz ithali) sağlanmalıdır.
- Özel okullar ve yaygın mesleki ve teknik kursların işletme giderlerinin azaltılmasına yönelik kamu teşvik tedbirleri alınmalıdır.
- Özel okullara kamu sübvansiyonu sağlanmalıdır. Ancak, bu sübvansiyon kamu okullarındaki birim öğrenci harcamalarının %50'sini aşmamalıdır.
- Dünya Bankası ve Avrupa İskân Fonu kaynaklarından özel sektörün eğitim yatırımı amaçlı kredi kullanımında Millî Eğitim Bakanlığı yol gösterici olmalıdır.

16. Milli Eğitim Şurası – 13-17 Kasım 1999

- İşletmelerin ve mesleki eğitim yapan özel kurumlar ile meslek odalarının çıraklık eğitim merkezleri ve eğitim birimi kurmaları teşvik edilmelidir.
- Çıraklık eğitiminin meslek standartlarına uygun bir şekilde yapılmasını sağlamak için kurum ve kuruluşlarca açılacak olan İşletmeler Üstü Eğitim Merkezlerine devletin desteği sürdürülmelidir. Meslek kuruluşları, vakıflar ve gönüllü kuruluşlar ile 625 Sayılı Kanun kapsamındaki özel öğretim kurumlarının da İşletmeler Üstü Eğitim Merkezleri açmalarına imkân sağlanmalıdır.
- Özel sektörün mesleki ve teknik eğitim okulları açması özendirilmelidir.
- Özel sektörün mesleki ve teknik eğitim kurumu açması ile iş yerlerindeki mesleki eğitim etkinlikleri, Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyeti, KDV oranlarının düşürülmesi, vergi iadesi vb. teşvik araçları ile desteklenmelidir.

17. Milli Eğitim Şurası-13-17 Kasım 2006

- Okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasında özel sektör teşvik edilmelidir.
- Özel sektörün eğitime yatırım yapması özendirilmeli ve özel sektörden hizmet satın alınması sağlanmalıdır.
- Özel öğretim kurumlarının, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim alanlarında da eğitim sunmaları sağlanmalıdır.
- Özel kurum ve kuruluşların fiziki ortamlarından ve imkânlarından yaşam boyu öğrenme etkinlikleri kapsamında yararlanılmalıdır.

18. Milli Eğitim Şurası - 2010

- Eğitimde niteliğin artırılması amacıyla özel okullar teşvik edilerek sayıları artırılmalı, teşvik kapsamında çocuklarını özel okullara gönderen ailelere resmî okullardaki bir öğrenci maliyetinin yarısı kadar destek verilmeli ve bu yolla devletin eğitim harcamaları azaltılmalıdır.
- İlköğretim ve ortaöğretimde orta vadede ikili öğretimden normal öğretime geçilmeli, öğle yemekleri okulda verilmeli, birleştirilmiş sınıf uygulamalarının sistematik bir değerlendirmesi yapılarak birleştirilmiş sınıf uygulaması mümkün olan en alt düzeye çekilmeli, okullarda sınıf mevcutları çağdaş ölçütlere göre (20-25) düzenlenmeli, 2023 Vizyonu'na uygun olarak özel öğretimde okullaşma oranının %25'e çıkarılması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Eğitim alanında faaliyet gösteren özel kurum ve kuruluşların istihdamdaki vergi ve primleri kalkınmada öncelikli yörelere göre alınmalı, hizmet satın alma yoluyla özel okul kapasiteleri artırılmalı, arsa tahsisi ile ilgili problem çözülmelidir.¹³³

Hükümet Programları;

VIII. İnönü Hükümeti- 20.11.1961-25.06.1962

¹³³ <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>, (Erişim Tarihi:20.04.2019)

- Eğitim müesseselerinden bahsederken özel müesseseleri de beraber düşünüyöruz.

45 I. Özal Hükümeti - 13.12.1983-21.12.1987

- Eğitim ve öğretim devletin başlıca görevleri arasındadır. Ancak, devletin koyacağı kaideler içerisinde fertlerin ve özel kuruluşların da eğitim ve öğretim hizmetleri yapabilmeleri sağlanacaktır.

50 I. Çiller Hükümeti - 25.06.1993-05.10.1995

- 2000'li yıllara hazırlanan Türkiye'de, özellikle sağlık, eğitim ve çevrede yapılacak atılımla, sosyal devletin güçlendirilmesi gerçekleştirilecektir.
- Özel girişimcilerin özellikle eğitim ve sağlık yatırımlarındaki arsa ihtiyacının kamu arazilerinden karşılanması konusunda düzenlemeler yapılacaktır.
- Finans kesimi ve sermaye piyasası reformları ile ilgili düzenlemelerde gerekli vergi teşvikleri ve kolaylıkları sağlanacak, özel kesim sağlık ve eğitim yatırımları vergi yoluyla özendirilmeye devam edilecektir.

53 II. Yılmaz Hükümeti - 06.03.1996-28.06.1996

- Özel sektörün okul açması ve vakıfların özel üniversite kurmaları teşvik edilecek; eğitim, teknik yöntem ve teknolojilerinin geliştirilmesinde, eğitim araç ve gereçlerinin üretiminde bu kesimin daha fazla rol alması özendirilecek ve desteklenecektir.

54. Erbakan Hükümeti - 28.06.1996-30.06.1997

- Özel kesimin okul açması teşvik edilecek; eğitim, teknik yöntem ve teknolojilerinin geliştirilmesinde, eğitim araç ve gereçlerinin üretiminde bu kesimin daha fazla rol alması özendirilecektir.

58. Gül Hükümeti-18.11.2002-14.03.2003

- Eğitimin her alanında özel teşebbüs desteklenecek ve özel teşebbüsün eğitimdeki payı artırılacaktır.

62. Hükümet Programı

- Hükümetlerimiz döneminde gerçekleştirilen önemli yeniliklerden bir diğeri de özel dershanelerin özel okula dönüştürülmesidir. Bu sayede bir yandan öğrencileri çok genç yaşta salt test sınavı odaklı bir sürecin ve yoğun bir çalışma temposunun içine sokan, onların sosyal hayattan tecrit edilmelerine yol açan, veliler için ciddi mali külfetler oluşturan ve adeta alternatif bir eğitim sistemi oluşturan dershanelerin yol açtığı olumsuzluklara son verilmiş olacaktır.
- Diğer yandan da eğitimde özel sektörün payını artıracak bir sürecin başlamasını sağlayacaktır. Bu kapsamda hükümetimiz özel okulların kurulmasını teşvik amacıyla çeşitli tedbirler öngörmüştür. Arazi ve okul tahsisinden vergi istisnalarına, ucuz krediden öğrenci başına teşvike değin sektörden ciddi şekilde talep gören bir dizi düzenleme hayata geçirilmiştir. Son olarak 250.000 öğrenci için eğitim öğretim kademesine göre yıllık 2500 ila 3500 TL arasında değişen oranda eğitim öğretim desteği uygulaması hayata geçirilmiş ve başvurular alınmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi Parti Programı

- Özel sektörün eğitim yatırımlarında bulunmasını sağlamak amacıyla özendirici düzenlemeler yapılarak özel öğretim kurumları yaygınlaştırılacak ve mevcut okulların % 100 kapasite ile çalışmalarını temin eden düzenlemeler yapılacaktır. Başarı kıstası esas alınarak maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidilecektir. Talep oluşturularak özel sektörün eğitim yatırımlarına kaynak ayırması temin edilecektir.
- Mesleki okullara özel bir önem verilecek, üniversite öncesi eğitim, diploma vermenin ötesinde meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe

kavuşturulacaktır. Sanayi ve ticaret odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu sivil toplum örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün ihtiyaçlarına uyan mesleki eğitim programları geliştirilecektir. Uzun süreli okul programlarına devam edemeyecek durumda bulunanlar için kısa süreli meslek kazandırma eğitimi veren kuruluşlar oluşturulacaktır. Kalkınmada öncelikli bölgelere, meslek eğitimi alanında özel destek programları verilecektir¹³⁴.

Milli Eğitim Şuraları ve Hükümet Programları incelendiğinde hemen her dönemde özel okul teşviklerinin artırılacağı, devlet desteğinin olması gerektiği vurgulanmıştır¹³⁵.

3.7.3. Özel Okullarla İlgili Kanunlaşma

Özel okullar ile ilgili ilk kanun 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kanunu'dur. Bu kanun 08.02.2007 tarih ve 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. 2007 yılından bu yana 5580 sayılı kanunda bazı değişiklikler yapılmıştır. ¹³⁶ 20.03.2012 tarih ve 28239 nolu Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, 5580 sayılı Kanun ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 13'üncü ve 36'ncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. Bu yönetmelik ile de her derece ve türdeki özel öğretim kurumlarının açılış ve işleyişiyle ilgili usul ve esasları düzenlenmiştir.¹³⁷

3.7.4. Özel Okullarla İlgili Kamu Politikalarının Uygulanması

Eğitim sistemimizde özel okullar da devlete bağlı birer kurum olmaları ve eğitimin genelinde yapılan kamu politikaları ve alınan kararlar, özel okulları da doğrudan ilgilendirmektedir. Bunun yanı sıra özellikle özel okullar için uygulanan kamu politikaları da mevcuttur.

¹³⁴ <https://www.akparti.org.tr/parti/parti-programi/>, (Erişim Tarihi:23.04.2019)

¹³⁵ https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukumetler.html, (Erişim Tarihi: 20.04.2019)

¹³⁶ <https://ookgm.meb.gov.tr/www/kanunlar/icerik/64>, (Erişim Tarihi: 23.04.2019)

¹³⁷ https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/15095220_YZEL_YYRETYM_KURUMLA_RI_YYNETMELYYY_20.6.2017-30102.pdf, (Erişim Tarihi: 23.04.2019)

Bu yönde son dönemde yapılan bazı eğitim politikaları şu şekildedir.

- 8 Yıllık zorunlu eğitim; 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş ile özel okulların ortaokul kısımları kapanmış, sadece lise kısımları faaliyetine devam etmiştir.
- Ortaöğretime geçiş sınavındaki değişiklikler ile bir dönem uygulanan 6.7. ve 8. Sınıftaki sınavlardan dolayı çocuklarını dershaneye göndermek istemeyen veliler de özel okula bir yöneliş oldu.
- 4+4+4 eğitim sistemine geçiş, bu sistem değişikliği ile özel ortaokullar tekrar açılmıştır. Lise öğrenimi zorunlu hale gelmesinden dolayı veliler de özel liselere yöneliş olmuştur.
- Özel Okul Öğrencilerine teşvik verilmesi, 2014-2015 Eğitim ve Öğretim döneminden itibaren uygulamaya konulan özel okul öğrencileri için devlet desteği özel okullara ilgiyi artırmıştır.
- Eğitime başlama yaşınının 60 aya inmesi ile özel anaokulu sayısında artış olmuştur.
- Dershanelerin kapatılarak özel okula dönüştürülmesi, bu uygulama ile özel dershanelerden belirtilen şartları sağlayanlar özel okula dönüşmüştür. Böylelikle üniversite sınavlarına hazırlık için özel liselere ilgi artmıştır.
- 2004 yılında sağlanan beş vergi dönemi gelir vergisi muafiyeti

3.7.5. Özel Okullarla İlgili Kamu Politikalarının Değerlendirilmesi

Özel okullar ile ilgili kamu politikaları değerlendirilirken, tüm eğitim politikalarının özel okulları ilgilendiren kısımlarını ve sadece özel okullar ile ilgili yürürlüğe giren politikaları değerlendirmek gerekir.

Özel okullar ile ilgili yapılan politikalarda amaç, Tüm eğitim politikalarında olduğu gibi ülkemizdeki eğitim çağına gelmiş bireylerin, okul öncesinden

üniversiteye kadar iyi bir eğitim alması, sosyal hayata hazır bireyler yetişmesi, okullaşma oranlarının artması gibi temel hedeflerin yanı sıra eğitim sektöründeki istihdamın artması, ekonomik olarak katma değer sağlaması, gibi hususlar da politikaların değerlendirilmesinde önemlidir.

Özel anaokulu sayılarında dönemsel düşüşler yaşanmış olsa da genel olarak uygulanan politikalar özel okullara ihtiyacı artırmıştır. 2006 yılında Türkiye genelinde 583 özel anaokulu ve 661 özel okulların anasınıfları varken 2017 yılında bu sayılar 9 kat büyüyerek 4.165'e kadar yükselmiştir. Yine özel anaokullarında çalışan öğretmen sayıları da 6 kat artarak 3.629 dan 22.830'a yükselmiştir. Okula başlama yaşının 60 ay olarak belirlenmesi ve 2014 yılında özel okullara sağlanan teşvik desteği ile anaokulları için uygulanan kamu politikalarının anaokullarını ve okullaşma oranlarını geliştirdiği gözlenmiştir.

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkması ile Türkiye'de okullaşma oranında artış gözlenmektedir. Bu artışla beraber özel okulların oranı da artmıştır. 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi ile ilkökul seviyesinde 2004 yılında 677 olan özel okul sayısı 2017 yılında 1.618'e yükselmiş, 172.346 olan öğrenci sayısı da 233.740'a ulaşmıştır. 2001 yılında özel ilkökullarda çalışan öğretmen sayısı 17.957 iken 2017 yılında 28.966'ya yükselmiştir. Tüm ilkökul kademesindeki öğrenciler içerisinde özel okula giden öğrencilerin oranı 2004 yılında %1.66 iken 2017 yılında 3 kat artarak %4.58'e yükselmiştir. Uygulanan politikalar son on yıl içerisinde özel ilkökul sayıları ve bu okullardaki öğrenci ve öğretmen sayılarını artırmıştır.

2012 yılında 8 yıllık eğitim sistemin kaldırılması ile ortaokullar yeniden açılmıştır. Özel ortaokul sayısı 2012 yılında 904'ten 2017 yılında 2 kat artarak 1.869'a yükselmiştir. 164.294 öğrenci ile açılan ortaokullar 2017 yılında 321.779 öğrenci sayısına ulaşmıştır. Özel ortaokul öğretmenleri de 18.926 dan 37.593'e yükselmiş ve tüm ortaokul öğrencileri içerisindeki oran 3.45 ten 7.41'e yükselmiştir. Liselerin zorunlu hale gelmesi ve lise eğitimi için sınav uygulaması gibi politikalar özel ortaokul sayılarında artış sağlamıştır.

Özel liseler Türk eğitim sisteminde varlığını hep göstermiştir. Son 13 yılda uygulanan 4+4+4, Özel dershanelerin kapatılması gibi eğitim politikaları ile özel lise sayılarında bariz artışlar gözlenmektedir. 2004 yılında 582 olan özel lise sayısı 2017 yılına gelindiğinde 6 kat artarak 2.989'a ulaşmıştır. Yine aynı yıl özel liselerde

70.163 öğrenci öğrenim görürken bu sayı 2017 yılında 8 kat artarak 559.838'e çıkmıştır. Aynı oranda özel liselerde çalışan öğretmen sayısı 8.252'den 63.451'e yükselmiş ve tüm öğrencilere göre oran %3.76'dan yaklaşık 5 kat artarak %14.99 olmuştur.

Uygulanan kamu politikaları sayesinde yıldan yıla her eğitim kademesinde artış gösteren özel okul sayısı ve öğrenci sayısı Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre;2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 10.641 özel okul, 1.309.062 öğrenci, 149.457 öğretmenle bacasız bir fabrikalar gibi hizmet vermektedir.

Bu durum Devletin eğitim sistemindeki yükünü hafifletmiş, velilerin zorunlu eğitim yaşındaki çocukları için tercihlerine alternatif sağlamıştır. Üniversite mezunu öğretmen adaylarına bu politikalarla istihdam oluşmuştur. Özel okullarda destek hizmetleri diye adlandırılan güvenlik, temizlik, servis taşımacılığı, muhasebe personeli, yemekhane personeli gibi yeni iş sahaları ortaya çıkmış ve istihdam alanları oluşmuştur.

3.8. Özel Okula Velilerin Yönelme Eğilimi ve Beklentileri

Özel okullar için velilerin beklentilerini belirleyebilmek için velilerin okul seçimini yaparken hangi şartları göz önünde bulundurduklarını ve beklentilerini okulda ifade etmeleri önemlidir. Öyle ki velilerden elde edilen bilgilere göre, özel okullar kendi görüntülerini düzenleme fırsatına sahip olabilir, aynı zamanda, okulu tercih eden veliler, özel okulların imaj gelişimi üzerinde baskı oluşturabilecektir. Velilerin özel okullardan bekledikleri birçok ölçüt vardır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralanabilir:

- Okulun sahibi veya sahiplerinin kim olduğu,
- Okulun kuruluş tarihi,
- Öğrenim ücreti ve yıllık artış oranları,
- Akademik personel eğitim olarak tecrübe ve donanımı,
- Eğitim programı ve sınavlara hazırlık uygulamaları,
- Okulun STEM uygulamaları,
- Okulun manevi açıdan eğitim veriyor olması,
- Okulun İngilizce eğitim sisteminin başarılı olması,
- Okulun ikinci yabancı dil eğitiminin olması,

- Uygulanan rehberlik hizmetinin verimli olması,
- Okulda verilen müzik eğitiminin başarısı,
- Okulda verilen görsel sanatlar eğitiminin başarılı olması,
- Okulda spor eğitiminin başarısı,
- Okul dışındaki sosyal faaliyetlerin çeşitliliği
- Okulun temsil ettiği dünya görüşü,
- Öğrencilerin eğitim ortamının yetiştirilen sınıfların uygunluğu, teknik altyapı, okulun (elektrik, su, ısıtma vb.) kurulum kalitesi,
- Okulun eğitim için teknolojik altyapısı ve teknolojiye verdiği değer,
- Okulda yeterli sosyal tesisinin olması,
- İyi güvenlik hizmetine sahip olması,
- Okulda temizlik ve hijyen,
- Okulda verilen uygun, sağlıklı ve çeşitli yemekler¹³⁸.

Okul hakkında öğrenci ve velilerinin görüşlerinin kulaktan kulağa ulaşan dedikodu şeklindeki bilgilerden çok sistematik ve planlı bir biçimde, istatistikî veriler toplanmaya başlandığı ve okulların aşağıdaki soruların cevaplarını bilimsel olarak daha ciddi biçimde araştırmaya yöneldikleri belirtilmektedir. Bunlar; okul seçerken velilerin okullarda aradıkları özelliklerin neler olduğu, velilerin okulun ne yönde değişmesini ve gelişmesini istedikleri, okulun veli özelliklerinin neler olduğu, kimlere hitap ettiği, öğrencilerin özelliklerinin neler olduğu gibi sorulardır¹³⁹.

Eğitim hizmetlerinde özel okullar, nitelikleri ve sundukları hizmet kalitesi ile giderek daha çok tercih edilmektedir. Artan bu talebe cevap verebilmek ve daha çok öğrenci kazanmak amacıyla rekabet eden özel okullarda, reklâm, tanıtım, halkala ilişkiler, insan kaynakları ve pazarlama faaliyetleri daha çok önem kazanmaya başlamıştır¹⁴⁰.

¹³⁸ Hesapçıoğlu, a.g.e., s.12

¹³⁹ Şenay Nartgün, “Özel Okul Velilerinin Beklentileri Doğrultusunda Okul İmajı Oluşturma”, **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, 2016, Cilt 5, Sayı 2, s.157-158

¹⁴⁰ Yüksel Kavak, “Eğitim, İstihdam Verimlilik İlişkileri”, **Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi**, No: 13, 1997, s.39

Bu gün çok sayıda kuruluş, her konuyu paydaşların talep ve beklentilerine daha fazla cevap verecek şekilde yeniden yapılandırmaktadır. Bununla, beraber amacı sosyal inovasyon ve değişimi gerçekleştirmek olan eğitim sistemindeki değişim, insanların çalışacakları ve iletişim sağlayabilecekleri ortamda yaratacağı tesir bakımından daha önemlidir¹⁴¹.

Aynı zamanda eğitim alanında ekonomik ve sosyal ilerleme için çok önemli bir konu olan verimlilik dikkate alınmalı, eğitim sistemindeki etkinliği ilgilendiren konular harekete geçirilmeli ve amaçlara ulaşma düzeyi değerlendirilmelidir. Bütün kurumlarda ve aynı zamanda amaçlara ulaşma düzeyinde (örneğin verimlilik değerlendirmesi) olmalıdır.

Her geçen gün daha rekabetçi bir ortamda, kuruluşların devam ettirilebilir ve karlı bir büyüme sağlayabilmesi için, stratejik değişikliklere hızla uyum sağlayabilmeleri hissedarlara sunulan ürün ve hizmetleri farklılaştırmaları ve iş süreçlerinin verimliliğini artırmaları beklenir¹⁴². Türkiye 'de her alanda yaşanan rekabet, özel okullarda da, paydaşlara ihtiyaç duyduklarını ve isteklerinin daha fazla dikkate aldıklarını, potansiyel paydaşlara (veliler ve öğrenciler) yönelik eğitim hizmetleri ürettiklerini gösterir. Bir iş olarak işin tanıtımında ve pazarlanmasında daha aktif bir şekilde güçlenme çabası dikkat çekmektedir. Özellikle velilerin bir okul tercih etme hakkına sahip olduğu ve özel okulların yaygın olduğu ülkelerde okullar, çalışmalarını velilerin ve öğrencilerin taleplerine göre değiştirerek okullarına daha çok öğrenci çekmeye gayret etmektedirler. Bu ülkelerdeki devlet okulları da bu yarışta yerini almaktadırlar. Örneğin, ABD'de ülke genelinde özel okullara giden öğrenci sayısı % 10 olmasına rağmen, Breward'daki okullardaki bu oran % 4,7 seviyesindedir. Özel okullar bu bölgedeki devlet okullarının payını düşürmemektedir ve bunun devlet okullarının çalışma şekline tesir ettiği düşünülmektedir. Velilerin tercihi ve artan rekabet sonucunda okulların en fazla değişim yaşadığı alanlar: Sınav politikaları, ödevler, okulun kamu kullanımını, güvenlik tedbirleri, okulun kötü tanınmasına neden olan öğrencilerin gönderilmesi, yöneticilerin pazarlama

¹⁴¹ H.Dilara Keskin, Gülçin Bilgin Turna, "Ailelerin Devlet Ya Da Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler", **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 19, Sayı 2, 2010, Sayfa 424

¹⁴² Kaçıran, **a.g.e.**, s. 45.

faaliyetlerine olan alakasının artması ve öğrencilerin sevgi ve ilgisinin artmasına ayrılan daha fazla zaman olarak ifade edilebilir¹⁴³.

Özel eğitim kurumlarını kuranların, özel girişimler olduğunu göz önüne alınacak olursa, öğrencilerin ve velilerin kendilerine istek oluşturmak için çaba göstermelerini bekleyebiliriz. Özet olarak bir mal ya da hizmetin kullanılacağı kitleyi uyurma eğilimi yaratmak amacıyla göze ya da kulağa hitap eden iletilerin yayılması olarak açıklanan reklamlar aslında özel okullar tarafından kullanılmaktadır. Yani özel eğitim kurumlarının reklamları, broşürleri ya da katalogları incelendiğinde, bilhassa yazılı basında yaz aylarında artan içerik eğitimi çalışmaları yapıldığında tanık olunur. Eğitim kalitesi, eğitim personeli niteliği, akademik eğitim, dış ilişkiler, yükseköğretim kurumları, kültür ve sanat alanlarındaki başarılar, öğrencilerin yüksek bir kuruma gönderilmelerinin mesaj olarak başarıları verildiği için, arayış içinde oldukları anlaşılmaktadır¹⁴⁴.

Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde özel okullara velilerin yönelme eğilimleri konusunda gerçekleştirilen derinlemesine mülakat çalışmasından elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmektedir. Velilerin özel okula yönelme eğilimini tespit edebilmek amacıyla 22 Nisan 2019 – 03 Mayıs 2019 tarihleri arasında, Özel Envar Eğitim Kurumları Genel Müdürü Tekin Uzun, Özel Öğretim Derneği Konya Şube Başkanı ve Özel Gençlik Eğitim Kurumları Genel Müdürü Barış Çağlayan Çakır, Eğitim ve Değişim Derneği Konya Temsilcisi Ahmet Oğur, Özel İbnisina Mesleki Teknik Anadolu Lisesi Müdürü Gazi Aldanmaz, Özel Envar Eğitim Kurumları Kurucu Temsilcisi İsmail Tosun, Özel Ankara Asfa – Ferda Eğitim Kurumları Lise Müdürü Yener İnan, Özel Antalya Envar Eğitim Kurumları İlkokul-Ortaokul Müdürü Yüksel Arslan, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sekreteri Sadrettin Başkürkcü, Denizli Özel Vildan Eğitim Kurumları Genel Müdürü Bayram Atmaca, Özel Envar Fen ve Anadolu Lisesi Müdür Mevlüt Han Uğurtan ve Psikolog Yakup Oğur ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatta daha önce hazırlanan sorular katılımcılara yöneltilmiş ve verilen tüm cevaplar tasniflenerek

¹⁴³ Kaya, v.d, **a.g.e.**, s.56.

¹⁴⁴ Figen. Ereş, “Eğitimin Sosyal Faydaları: Türkiye-AB Karşılaştırması”, **Milli Eğitim Dergisi**, Özel Sayı, Sayı: 167, Yaz 2005, s.320.

yorumlanmıştır. Soruların cevaplarının analizinde tek tek katılımcıların görüşlerine yer vermek yerine tüm cevaplar analiz edildikten sonra toplu olarak görüşlere yer verilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde öncelikle mülakatta sorulan soru analizinden ise cevaplara yer verilmiştir.

Mülakat;

Soru: Veliler hangi aşamalardan geçerek özel okula yönelir ve özel okullardan neler bekler?

Cevap: Maddi imkânı elveren anne-babalar kendilerince pek çok haklı gerekçelerle evlatlarını özel okulda okutmak isterler. Sadece geçtiğimiz yıl içinde ülkemizde yaklaşık 2250 yeni özel okulun açıldığını düşünürsek, özel okulluğun öğrenci, veli ve eğitim dünyası için ne kadar etkili ve önemli olduğu tahmin edilebilir. Diğer yandan veliler değişik beklentilerle hem devlet-özel okul arasında hem de özel okulları kendi içinde değerlendirerek tercihte bulunur.

Veliler, kendisinin ya da bir yakınının özel okul tecrübesi yoksa özellikle çocuğunun ara sınıflarda okul değiştirmesine çok önemli nedenler olmadıkça mesafeli durmaktadır. 1-5-9. sınıflarda ise başlangıç sınıfları olduğu için özel okula yönelim ihtimali daha yüksek olmaktadır.

Devlet okulunda okumakta olan öğrenci velilerinin özel okul tercihine giden süreçte yaşadıkları hikâye aşağı yukarı aynıdır.

Buna göre; Çocuğunun okulunu değiştirmeden önce veli şu araştırmaları yapar:

- Öncelikle devam ettiğiniz okulla ilgili düşüncelerini, çekincelerini ilgili öğretmenlere veya okul idaresine açıklıklar ve yapıcı/yıkıcı bir üslupla dile getirir. Önceleri “Çocuğuma tavır yaparlar mı” vb. düşünceleri velinin okulla iletişiminiz önünde bir engel olsa da bu değerlendirmeyi nihayetinde yapmak zorunda kalabilir.
- Çözüm önerilerini, tavsiyelerini öğretmenlere veya okul idaresine iletir. Onları dinler, geliştirecekleri çözüme ortak olur veya izler.
- Geliştirilen çözüm ile ilgili adımların atıldığına şahit oluyorsa bu iyileşme yolunda önemli bir işarettir. Her şeyin bir anda en mükemmel olmasını

beklemez. Samimi bir şekilde gösterilen çabaya şahit oluyorsa o zaman okul değiştirmeyi düşünmez yani. Yalnız sürecin takipçisi olmaya muhakkak devam eder.

Soru: Okul değişikliği öncesi son aşamada veli neleri göz önünde bulundur?

Cevap: Malî veya ilkokuldan ortaokula geçiş gibi sebepler haricinde okulla ilgili çözüme ulaştıramadığı büyük nedenler yoksa çocuğunu öğrencisi olduğu okula devam etmesinin yeni bir okula göre daha fazla avantajı olabileceğini düşünür. Öncelikle çocuğun yeni bir ortama uyum sağlamasının zorlukları göz önünde bulundurur. Çocuğun alıştığı ortamdan, arkadaşlarından, öğretmenlerinden ayrılıp yeni bir okula alışması için gereken süre, yeni öğretmenlerin çocuğunu tanıyana kadar geçireceği zaman, velinin ve çocuğunun okulun kurallarına uyum sağlama süreci gibi pek çok faktörler okul değişiminin sancıdır. Belki de en önemlisi büyük beklentilerle geldiğiniz bu okulda da arzu ettiğinizi bulamayıp sürekli olarak bir önceki okul ile kıyaslama durumu söz konusu olabilir. Okul değişikliği öncesi çok ince eleyip, sık dokumak yani **“pire için yorgan yakmamak”** gerektiğini düşünür.

Soru: Veli kararını verdi uygun özel okul arıyor ne yapar?

Cevap: Veli önceki okul ile ilgili süreci kafasında bitirdiyse artık yeni bir hikâye süreci başlar. Özel okul arıyorsunuz ya da çocuğunuz ilk defa bir özel okula kayıt olacak, sosyal medya, billboard gibi neredeyse her mecrada çeşit çeşit reklamlar, iddialı söylemler, kıyasıya bir yarış ve rekabet var. Peki, nasıl tercih yapacaklarına verecekleri kararları şu şekilde sıralayabiliriz;

- a. Öncelikle büyükşehirlerde ikamet edenler trafiği göz önünde bulundurup evlerine mümkün olduğunca yakın olan okulu tercih edebilirler. Sadece çocuğunuzun trafikte geçireceği zamanları, yorgunluğunu önlemekle kalmayıp bir ihtimal sizde okula daha sık gidebilirsiniz. Hele anne çalışmıyorsa vaktini çok daha fazla bir şekilde okulda geçirebilir, etkinliklere katılabilir. Çocuğunuz rahatsızlandığında eve ulaşımı daha kolay olur.
- b. Çocuğunuzu okula sadece bir yıllığına vermiyorsunuz. Hatta bazen anaokulundan başlayan öğrenci aynı okulda 12. sınıftan mezun olup

ayrılabilir. Bu nedenle en az 4 yıllık malî gücünüzü göz önünde bulundurarak okulu belirlersiniz.

c.Okula gitmeden önce web sayfası incelenir. Eğitim modeline anlaşılır biçimde yer verilmiş mi, kendilerini nasıl tanımlıyorlar, öğrenciler için nasıl bir yol haritası çiziyorlar, neleri vad ediyorlar ve belki de en önemlisi de vadettiklerinin gerçekleşme kanıtları görülebiliyor mu? Örneğin öğrenciler için “spor” kavramına yer verilmişse sporla ilgili yapılan etkinliklere, katıldıkları turnuvalara, yarışmalara vb. yer veriyorlar mı? Yani kısaca söylem eyleme dönüşüyor mu, okulun web sayfasından, sosyal medya hesaplarından bu sorunun cevabını yakalamaya çalışırlar.

d.Belirlenen listedeki okulların öğrenci ve velilerinden görüş alınır. Eşe dosta sorulur. Edinilen ortalama izlenim tercihte çok etkilidir.

e.Şimdi sıra belirlediğiniz okulları ziyaret edip yüz yüze görüşmekte. Okulun fiziki ortamlarını gezerler, ilgilerden bilgi alınır. Görünür yerler muhtemelen güzel, temiz ve bakımlı olacaktır. Ama bazı veliler mümkünse aşağıda belirtilen bazı hususları kontrol edebiliyor:

Öğrencinin sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbir ve uygulamalar yeterli görünüyor mu?

- Sabit kurum hemşiresi bulunuyor mu?
- Kurum doktoru haftada en az 1 kere geliyor mu?
- Havuz varsa dezenfeksiyon nasıl sağlanıyor?
- Kullanılan temizlik malzemelerinin cinsi ve sağlığa zararlı olmadıklarına dair belgeleri var mı? (öğrencisinde alerji, astım vs. olan veliler özellikle soruyor)
- Yemekhane düzenli, hijyen kurallarına uygun işleyen yer izlenimi veriyor mu?
- Yemekhane çalışanlarının görüntü itibarı ile temizlik ve sağlıklı oldukları izlenimi ya da bilgisi var mı?
- Yemekhanede kullanılan malzemelerin niteliği ve kalite durumu ile ilgili izlenim ya da bilgi güven veriyor mu?
- Servis araçlarının bakımlı veya modelli mi? Şoförlerin giyiminden, davranış, iletişim şekline varıncaya kadar vs. edinilen genel izlenim veya duyumlardan

edinilen kanaat güven veriyor mu? Gibi göze çarpan fiziki ve ilk izlenimler etkili olur.

Bu sorular daha da çoğaltılabilir. Burada önemli olan yavrunuzu emanet ettiğiniz okulda çocuğunuz için güvenli olup olmadığına kanaat getirmektir.

f. Veli okulun kuruluş amacını ve eğitim-öğretim politikasının ne olduğunu sorgular. Mezun olduğunda çocuğunun hangi çıktılarla donatacaklarını belirtiyorlar, iyice anlamaya çalışır.

Sizin çocuğunuza hangi bireysel özellikleri nasıl kazandıracaklarını vaat ediyorlar?

- Çocuğunuza katacakları bilgi, beceri ve yetkinlikleri nasıl ifade ediyorlar?
- Yabancı dil kullanımı için ne vaat ediyorlar?
- Sizin çocuğunuzun sahip olmasını istediğiniz değerlere ne kadar önem veriyorlar?
- Teknoloji kullanımı öğretime nasıl yer almış?
- Ve belki de en önemlisi öğrencinin potansiyel eğilimlerini ve yeteneklerini açığa çıkarabilecek yöntemler olarak neleri vaat ediyorlar?
- Sonuç olarak bütün vaatleri için bir ölçme ve takip sistemi mevcut mu?

g. Okul fiziki olarak ne kadar güzel, güvenlik önlemleri alınmış, ihtiyaca cevap verebilecek olursa olsun, yapı ne kadar mükemmel kurgulanmış olursa olsun iş öğretime bitiyor. Çünkü çocuğunuz öğretmenin elinde şekillenecek. Bu nedenle öğretmenin çalıştığı okul ile ilgili olarak bazı veliler, okul yönetiminden aşağıdaki soruların cevaplarını öğrenmeye çalışırlar:

- Öğretmen değişim hızı:** Yıllık öğretmen değişim hızı nedir? Yani kısaca sene sonunda değişen öğretmen sayısının oranını öğrenmek ister. Çünkü sık değişim varsa dikkatli olur. Bu durum oturmayan bir kurum kültürüne işaret edebilir.

- Yönetici değişim hızı:** Yönetici değişim hızını merak edebilirler. Çünkü okulu okul müdürü yönetir. Sık değişen yönetici olgusu okuldaki süreçlerin sürekliliğine ve motivasyona olumsuz etki edebilir.
- Kişisel ve Mesleki Gelişim:** Öğretmenler için yapılan kişisel gelişim, meslek içi eğitim gibi unsurların yıl içindeki sayısını ve niteliğini soran veliler olabiliyor.
- Öğretmen kalitesi ve tecrübesi:** Düşük maaşlı öğretmen çalıştırıyorlar izlenimi olup olmadığını dikkat ediliyor. Öğretmenlerin yaş ortalaması ve özel okul tecrübesi merak konusu olup sorgulanabiliyor.
- Haftalık Ders Saatleri:** Öğretmenlerin haftalık ders saatlerini ve hafta sonu etütlerinin mesailerinin olup olmadığını araştırırlar.
- Öğrencinin Bireysel Takibi:** Öğretmenin öğrencinin bireysel takibini nasıl yaptığını sorarlar. Bireysel gelişim karnesi veriliyor mu, öğrencinin yıllara göre gelişimi nasıl takip ediliyor, araştırırlar.
- Rehber Öğretmen Sayısı:** Rehberlik servisinde çalışan öğretmen sayısı sorulur. Rehber öğretmenlerin ilgilendiği öğrenci sayısı önemli bir faktördür. Bir rehber öğretmen başına örneğin 150 öğrenci düşüyorsa sağlıklı bir yönlendirme ve takip yapılabilir mi sorusunun cevabını sorgularlar.

Ayrıca, o okulda veli olan kişilere ulaşır, okul ve çocuğu için yapılanlar hakkında bilgi almaya çalışırlar. Yalnız bu bilgilerin subjektif olabileceğini hesaba katmak gerekmektedir.

Sonuç olarak, bütün araştırmaların sonunda bir okula içiniz ısındı ve çocuğunuzu kayıt ettirmeye karar verdiniz. Unutmamanız gereken en önemli nokta en mükemmel denilen bir okula bile, uyum için sizin de muhakkak çaba göstermeniz ve “**annelik-babalık**” görevinizin devam ettiğini, çocuğunuzun takibi, mutluluğu ve başarısı için okuldaki öğretmenlerden daha fazla çaba göstermenizdir. Çünkü **çocuğunuz bir gün o okuldan mezun olacak ama ömrünüzün sonuna kadar sizin evladınız olarak kalacaktır.**

Veli bu kadar ayrıntılı ve karmaşık değerlendirmeyi yapar mı? Bazıları sadece reklamları gücü, okul binasının albenisi, etrafındaki rüzgârın akımına kapılarak deyim yerindeyse karar vererek değil de sürüklenme ile özel okul tercihini yapmaktadır.

Özel okul tercihlerinde velinin tüm boyutları ile yaşadığımız tecrübenin gerçekleri ile uyumlu, bir eğitimci ve eğitim yöneticisi olarak tercihlerin temellerine de inerek yukarıdaki değerlendirmeyi yapmamız doğru ve bilimsel bir yol olur. Tatbikî tüm veliler tüm maddeleri gerçekleştirmezler. Her veli de farklı maddelerdeki dinamikler farklı sıralamada etkili olurlar. Ama etkili olurlar.

Soru: Özel okulların fiyatlarını belirlerken neler etkili olur?

Cevap: Kısaca maliyet denilebilir. Ama bu kadar basit bir değerlendirme yetmez. Özel okulların fiyatlarını etkileyenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Okulun konumu bulunduğu bölgenin ulaşım, nüfus yoğunluğu, güvenlik vs. yönünden cazip olup olmaması, tercih ihtimalini etkileyeceği için ücretler üzerinde de etkilidir.
- Gider maliyetlerinin miktarı (Reklam, doküman, kira, personel maaşları, vergi, yakıt vs.)
- Rakip okulların ücretlerinin ortalaması.
- Hedeflenen veli kesiminin ödeme gücü.
- Yakın zamandaki hedeflenen yatırım maliyetleri.
- Okulun varsa marka değeri.
- Enflasyon oranı.
- Asgari ücretin düzeyi.
- Vergilerin baskı oranı, vb.nin etkili olduğu bir hesap havuzu oluşur. Bu dengeler gözetilerek ücret politikası ortalama bir değerle belirlenir.
Doğal olarak, yukarıdaki hesaba bir risk payı da (kayıp-kaçaklardan dolayı) eklenir.

Soru: Özel okul öğretmenleriyle devlet okulu öğretmenleri arasındaki farklar nelerdir?

Cevap: Temelde bir fark olmaması doğal ve normal olanıdır. Fakat uygulamada ve sistemsel birçok fark gözlemlenebilir.

Özel okul öğretmenleri;

- Performans değerlendirilmesine tabi tutulur. Başarılı olmak zorundadır.
- Sözleşmeli olduğu için iş garantisi yoktur. Kendisini kanıtlamak zorundadır. Başarısının sürdürülebilir olması gerekmektedir.
- Veli ve öğrencilerle, diğer çalışan ve amirleri ile iletişimi farklıdır. Sosyal iletişim kalitesi yüksektir.
- Daha paylaşımcıdır.
- Daha fedakârdır. Devlet okullarındaki bazı öğretmenlerin inkâr edilemez olağanüstü fedakârlıklarını da duyuyoruz. Ama genelde devlet okulu öğretmeninde umursamazlık ve tükenmişliklerin daha baskın olduğunu da üzümlere tespit edildiğini birçok kaynaktan biliyoruz.
- Gelişime daha açık ve kendini genelde güncelleyen bir yapıdadır.
- Öğrencilerin problemlerine ya da başarılarına daha duyarlıdır.
- Öğrencilerin ders dışı hayatlarıyla da ilgilenirler.
- Özel okullarda iş garantisi olmadığı için bazı öğretmenlerde dönemlik performans düşüklüğü de görülebiliyor. Tabii ki bunları genel bir karşılaştırmayla söylüyoruz. Bireysel bazı özel istisnai de olsa çok güzel hikâyelerin olduğu devlet okulu öğretmen meslektaşlarımız vardır.
- Devlet okullarının birçoğunda sınıflardaki kalabalık aynı zamanda eğitim kalitesine de yansıyor. Devlet okullarında öğretmen başına düşen öğrenci istatistiklerine bakıldığında bu oran ilkokulda 18, ortaokulda 17, lisede 14 olarak kayda geçti.

Öğretmen başına düşen öğrenci istatistiklerinde OECD ortalamaları ise aynı sıra ile ilkokulda 15, ortaokulda 13, lisede 14 kişi olarak belirtiliyor.

Devlet ve özel ayrımı bu noktada yine ortaya çıkıyor. Devlet okullarında bir öğretmene genel ortalama 16 öğrenci düşerken, özel okullarda bir öğretmen 8 öğrenciye tüm vaktini ayırabiliyor. OECD ortalaması ise özel ya da devlet farkı gözetmeksizin eğitmen başına 13 öğrenci şeklindedir.

Bu türden raporlar, aradaki bu uçurumun özel okullar ile devlet okulları arasında eğitim ve öğrenme kalitesinde büyük eşitsizlikler doğurabileceğine işaret ediyor.

Soru: Özel okulların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileriniz nelerdir?

Cevap: Özel Öğretim kurumları / Özel okullar anayasal bir zorunluluk olarak yüklendiği bir sorumluluğu devletin sırtından almakta aynı zamanda vergi vererek, istihdam sağlayarak, yatırım yaparak ülke ekonomisine büyük destekler sağlamaktadır. Günümüzde özel okullar ülkemizin geleceğine ihtiyacı olan kaliteli ve donanımlı bireyler kattığı için çok önemli bir misyonu yüklenmiştir. Bu önemli görevi uygularken ve yürütürken karşılaşmış olduğu zorluklar ve engeller işleyişi zorlaştırmaktadır. Ülkemizde Özel öğretim kurumlarının daha kaliteli hizmet verebilmesi için aşağıdaki hususların göz önünde bulundurulması gereklidir. Daha kaliteli bir özel okul işletmeciliği için karşılaşılan sorunlara sunulan çözüm önerileri sınıflandırılarak başlıklar halinde aşağıda sıralanmaktadır;

A.Maliyet

- KDV'nin kaldırılması veya %1'e indirilmesi,
- Kira stopajlarının kaldırılması, arsa ve bina tahsisinin sağlanması ile ilgili dershanelerin dönüşümünde uygulanan teşviklerin yapılması,
- İmar planlarında okul yeri olarak ayrılan yerlere özel okul da yapılabilmesi,
- Tarımda, sanayide, sağlıkta, ticarete vb. olduğu gibi özel sektöre sağlanan teşviklerden özel okulların da yeterince yararlanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Teşviklerde bölge farklarının kaldırılıp, 6. Bölge uygulamasının yapılması,
- Eğitime yapılan her türlü destek vergiden muaf olmalı veya gelir vergisinden düşülebilmeli, Eğitimde %100 Destek Proje kapsamına özel okullar alınmalı,
- Öğretmen istihdamın artırılması şartıyla çalışan ve emekli personellerin SGDP (Sosyal Güvenlik Destekleme Primi) işveren hissesinin düşürülmesi veya kaldırılması,

- 5580 Sayılı Kanununun 9. maddesinde zikredilen eğitim-öğretim hizmeti yapanlara, kıdemlerine göre (emekliler hariç) dengi resmî okullarda ödenen aylık ile sosyal yardım kapsamındaki ek ödeme tutarlarından emekli sandığına kesintisi olmayan kalemlerden (Özel Hizmet Tazminatı + Ek Ödeme Tazminatı + Yabancı Dil Tazminatı + Uzman Öğretmen Ödeneği + Eğitim Hazırlık Ödeneği ve ek dersler) SSK primi kesilmemesi, aile ve çocuk yardımı tutarlarının resmi okul öğretmeni ile aynı tutarda olması SSK ile arasındaki farkların kaldırılması,
- Resmi okullarda burslu okuyan öğrencilerin, özel okullara kayıt yaptırması halinde burslarının kesilmemesi,
- Ulusal Ajans, AB, Kalkınma Ajansları ve KOSGEP desteklerinden Özel Okulların da yararlanması,
- Okullarda kullanılan Doğal gaz, Elektrik ve Su birim ücretlerinin düşürülmesi
- Dershanelerin kaldırılması / kapatılması ile oluşacak yeni uygulamaların ve onlara tanınacak hakların, mevcut özel okullara da tanınması. Yeni yapılandırılacak olan dershanelerden okula dönüştürülenlerin mevcut okullarla haksız rekabete neden olacak düzenlemelerden kaçınılması.

B.Eğitim

- Özel Okulların işleyişini düzenleyen mevzuatın sadeleştirilmesi;
  - Milli Eğitim Bakanlığı
  - Maliye Bakanlığı
  - Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı
  - Sağlık Bakanlığı, birimleri ve yerel yönetim tarafından yapılan denetim ve teftişler her bakanlığın kendine has yaklaşımıyla yapıldığı için karmaşaya sebep olmaktadır.
  - Özel Okulları denetleyen ve özel okulların gelişmesine rehberlik eden etkin bir denetim sisteminin oluşturulması,

- Özel okulda görev yapan öğretmenlerin – idarecilerin de MEB'in hizmet içi eğitimlerine alınması,
- Sınıf öğretmenlerinde, emeklilik cazip hale getirilerek özel okullarda çalışmalarına fırsat sağlanması,
- Devlete fazla atama yapılan branşlarda (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce, Rehberlik, Sınıf öğretmeni... vs.) özel okullara kolaylık tanınması ve iki yıllık mezunların hizmet içi eğitiminden geçirilerek öğretmen olarak atanabilmesi,

C. Personel

- Özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere, resmi okul öğretmenlerine tanınan sosyal hakların verilmesi, Özel okulda çalışan öğretmenlere:
  - a)Yeşil pasaport
  - b)Çalıştığı sürelerle göre birebir derece kademe
  - c)Özel okullarda rehber öğretmen ihtiyacının giderilmesi adına Tezsiz Yüksek Lisans programlarının ve hizmet içi eğitimlerinin bir belirsizlikte değil süreklilik arz ederek uygulanması. Lisansını Sosyoloji ve Felsefe bölümünde tamamlayıp PDR alanında Yüksek Lisans yapmış olan öğretmenlerimizin atamalarında sıkıntı yaşanmaması
- Ders ücretli olarak görevlendirmelerde, aynı kurucuya ait o ildeki diğer okullarda da ders ücretli görevlendirilen öğretmenler için okul müdürlerinin onayı dışında hiçbir belge istenmemeli.
- MEB'in öğretmen atamalarında, özel okullardan Bakanlığa atanan öğretmenlere öğretim yılı sonunda göreve başlama esnekliğinin sağlanması.
- Devlet okullarından özel okullara ve özel okullardan devlet okullarına 10 yıl çalışan öğretmenlerde yatay geçisin sağlanması.
- Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Özel Okul öğretmenlerinin maaş ve sosyal güvenliğinin devletçe karşılanması vs.

Soru: Eğitimde kalite nasıl olmalı. Kalite için ücretli eğitim şart mı? Ücret alınması fırsat eşitliğini etkiler mi?

Cevap: Eğitimde kaliteye ulaşmak için gerekli şartların yerine getirilmesi zorunludur. Kaliteli meslek, kaliteli hizmet ve kaliteli ürüne ulaşmanın temelinde eğitim kalitesi yatmaktadır. Kalite eğitimle başlar eğitimle biter.

Dünyamız hızlı bir değişme ve yenilenme çağında yaşıyor. Bu hızlı gelişime eğitime ve kaliteye yeterince yatırım yapanlar ayak uydurabiliyor. Bu işlerin uzmanı uluslararası araştırmacıların dediğine göre **“Bu dönem kaliteli üretim ve hizmetlerin, farklılaşan ve sürekli değişen tüketici tercihlerine nasıl endekslenebileceğinin dikkatle araştırıldığı bir dönem”**. Eğer insan kaynaklarımızı eğitim yoluyla planlı bir şekilde geliştirebilirsek, zaman içinde üretim ve hizmetlerdeki kalitenin kendiliğinden geliştiğini göreceğiz. Bunun için değişen dünyaya paralel eğitim reformu ile insan kalitesinin sürekli şekilde güvence altına alınması gereklidir. Eğitim olmadan kalite, kalite olmadan da üretim ve hizmetlerde bir fark meydana getirmek mümkün değildir.

Fakat Türk eğitim sistemi hala üretim ve hizmetlerde kalite farklılığını ortaya koyacak bir dinamizmi istediğimiz düzeyde yakalamış değil. Kalite, verimlilik ve mükemmeli arama anlayışını insanlarımıza okullarda kazandıramazsak dünyadaki kalite konusundaki değişim hızına nasıl ayak uydurabiliriz? Çağdaş dünyayı yakalamayı hatta geçmeyi nasıl düşünebiliriz?

Eğitim kalitesini elde etmek için özel okullar, idaresi, velisi, eğitimcileri ile sürekli yeni arayışlar içindedirler. Eğitimde yeni felsefe ve yaklaşımlara ve bunların yeni uygulamalarına ihtiyaç vardır. Çünkü değişen şartlar her şeyi olduğu gibi eğitimi ve eğitimcileri de değişime zorlamaktadır. Böyle olmadığında başarısızlığa uğramaya aday bir yol olan sorgulayıcı eğitim ile öğretmeni öğrenci karşısında yargılayıcı bir kişi olarak görmekten kurtulamayız. Bunun yerine değişime giden bir eğitim sisteminde bunun değerli bir yolcusu olan öğrenciyi destekleyici bir kişi olarak görmelerine; aktarıcı kişi olmaktan çok, yönlendirici ve kılavuz bir kişi olarak görmelerine; sınıf duvarları içinde soyutlanmış çalışanlardan çok, aileler, öğrenciler, yöneticiler, öğretmenler, işyerleri ve bütün toplumla birlikte çalışanlar olarak görmelerine yardım edecektir.

Kaliteli eğitim için gerekli olanlara bakacak olursak;

- Nitelikli öğretmen yetiştirmek. Çünkü nitelikli öğretmen yetiştirmek kaliteyi yakalamak isteyen her ülkenin öncelikli işidir. Öğretmen, genel, mesleki ve alan kültürü ile donanımlı olmalıdır. Meslek içi eğitimle belirli sürelerde donanımı güncellenmelidir.
- Okulların fiziki şartları ve donanımlarının yeterli olması
- Kaynak ve finansının yeterli olması
- Eğitim programı, modeli ve metotlarının yeterli olması. Eğitim programı öncelikle milli olmalı. Konfeksiyon modeller bu toprakların, kadim medeniyetimizin bedenine tam oturmamaktadır. Tabii ki bizim burada önerdiğimiz dünyadan tamamen soyutlanma değildir. Önerdiğimiz özetleyen metaforumuz; Mevlana'nın "**Pergel Metaforu**" dur. Yani eğitimimizin sabit bir ayağı vardır hiç kaymayan. Değerlerimizde, medeniyetimizde, misyonumuzda kadim duran, diğer ayağı da pergelin diğer serbest ayağı gibi alabildiğince gezen hiçbir şeyi eksik bırakmayan vizyonu ufukların ötesinde 360 derece tarayan bir eğitim metaforudur. Yani başka bir deyimle **özgün ve özgür** bir eğitim yolu hayal etmeliyiz.
- Eğitim programı bilimsel verilere dayanmalı
- Pratik olmalı, gereksiz oyalama, anlamsız uğraştırma olmamalı
- Kullanışlı olmalı, kalite ve kalkınmaya, ilerlemeye, gelişmeye yol açmalı
- Hitap ettiğimiz öğrenci kapasitesine ve yeteneklerine, yaş özelliklerine uygun olmalı
- Fırsat eşitliğini sağlayıcı bir eğitim programı olmalı

Vs. bunların olması için yatırım yapmak gerekli. Her şeyin bir bedeli var. Bu bedel maddi ve manevidir. Devlet bir öğrencinin devlete maliyetine yakın bir ücreti öğrenci başına özel okullara uygun bir yolla yatırıma yönlendirerek desteklemelidir. Özel okulları; mevzuat ve özlük hakları yönünden devlete okullarına yaklaştırmalıdır. Yine devlet okullarını ise; eğitim uygulamaları, öğretmenler, donanım, işleyiş, yönetim ve değişime açık olma yönünden özel okullara yaklaştırmalıdır. Devamında ise özel – devlet arasındaki kadro geçişini kolaylaştırmalıdır.

O zaman fırsat eşitliğinden söz edilir. Sadece özel okul ücretleri üzerinden fırsat eşitliğini düşünmek doğru olmaz. Çünkü günümüzdeki fırsat eşitsizliğinin birçok katmanlı sebepleri vardır. Bu katmanlara mülakatın başından beri değinmeye çalıştık. Yüzeysel düşünmek bu eğitim yolculuğumuzun hedefini belirsizleştirir ve akamete uğratır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde yaşanan değişim ve dönüşüm kamu yönetimlerini, devletleri ve devlet-vatandaş ilişkilerini değiştirdiği gibi geleceğin dünyasını da şekillendirecek gençleri yarınlar hazırlayan eğitim sektörünü de derinden etkilemiştir. Kamu politikasının bir alt dalı olarak nitelendirilebilecek eğitim politikaları da çağın gereksinimlerine uygun bir şekilde adapte olabilmesi için her geçen gün değişmekte ve güncellenmektedir.

Osmanlı döneminde eğitim medreseler aracılığı ile yürütülmekteydi. İlk dönemlerinde medreseler ilme ve bilime öne vermiş ve Fatih dönemi ile birlikte medreseler daha işlevsel hale gelmiştir. 15. yüzyıl ile birlikte Avrupa'da eğitim gelişmeye başlamış bilimsel çalışmalar gündeme gelmiştir. Medreseler bu gelişmeleri takip etse de yavaş yavaş bozulmaya başlamıştır. Medreseler de disiplinler bozulmuş eğitim ve öğretim alanında dini ve hukuki bilgilere önem verilmeye başlanmıştır. Osmanlı'nın son dönemlerindeki karışıklıklarla birlikte medreseler de kontrolden çıkmıştır. 1776 yılı ile birlikte eğitimde yenileşme hareketleri ile birlikte medreselerdeki dersler de değişmiş, Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir.

Tanzimat ile birlikte halkın eğitilmesi devletin asli görevleri olarak görülmeye başlamış ve 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi çıkarılmıştır. Bu dönem içerisinde Türk eğitim sistemi içerisinde özel okulculuğun temeli diyebileceğimiz azınlık okulları artmış, yabancı okullar kontrolden çıkmıştır. Öyle ki hiç yabancı ve azınlığın yaşamadığı köylerde bile yabancı okulları açılmıştır.

Cumhuriyet ile Türk eğitim sisteminde komple bir değişikliğe gidilmiş, medreseler kapatılmıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte Latin alfabesine geçilmiştir.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte eğitimin niceliği ve niteliği üzerine pek çok tartışma yapılmış, her gelen siyasi iktidar eğitimde sorun olduğunu öne sürerek bunları çözeceğini vadedmiştir. Fakat ülkenin içinde bulunduğu siyasi pozisyon, ekonomik durum, savaşlarla geçen yıllar ülkenin sorunlarındaki sıralamada eğitimin yerini değiştirmiştir. Bazen ülkenin içinde bulunduğu durum ancak iyi eğitimli bireylerle çözümler düşüncesi hâkim olmuş bazen de diğer sorunlar eğitimin önüne

geçerek eğitim geri planda kalmıştır. Cumhuriyet ile birlikte demokratik seçimle gelen her iktidar, parti programlarında eğitime yer ayırmış, sorunları çözeceğini dile getirmiştir. Eğitimle ilgili geniş araştırma yapılmadan dünya örnekleri göz ardı edilerek siyaseten verilen her karar aslında bir milletin bir neslinin yetişmesinde çok ciddi sorunlar ortaya koyabilmektedir.

Tanzimat fermanından sonra meydana gelen gelişmeler Türk eğitim sistemini eğitici bir konuma getirirken, özel okul kavramı da bu eğitim sistemi içerisinde büyük bir yere ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Türkiye’de Osmanlı kültürü olarak da nitelendirebileceğimiz yabancı ve azınlık okulları, özel okul kavramının günümüzde sıkça duyulmasının bir nevi başlıca etkenlerindedir denilebilir.

Nitekim özel okullar, kültürümüze öncelikle yabancı ya da azınlık okulları ile girmiştir. Kurulan bu okullar görünürde yalnızca eğitim vermek için kurulmuş okullar olarak görünseler de siyasi, dini ve iktisadi olarak amaçlar taşıyan, kuruldukları ülkelerin politik yapılarına zaman zaman tehdit unsurları olmuşlardır ki yakın zamanda bu durumdan dolayı birçok okulun ülkemizde devlet eli ile faaliyetleri durdurulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nde eğitim alanında yeni düşüncelerin ve uygulamaların yapılması hususunda özel okulların yeri azımsanmayacak kadar büyüktür. Nitekim devlet okulları özel eğitim kurumları gibi etkili ve kaliteli eğitim verme konusunda hiçbir zaman özel okullarla rekabet edebilme aşamasına gelememiştir. Bu yüzden velilerin, konu ile alakalı bölümde bu hususla ilgili hem araştırması yapılan hem de mülakatı yapılmış olan konu duruma açıklık getirmektedir.

Cumhuriyetin ilk senelerinde yabancı ve azınlıkların kurmuş oldukları okulların zamanında Osmanlı’ya verdiği zararlar göz önünde bulundurulduğundan dolayı, özel okullara karşı o yıllarda büyük tedbirler alınmıştır. Nitekim Lozan Barış Antlaşması’nda bu mevzu üzerinde titizlikle durulmuştur. 3 Mart 1924’te yürürlüğe giren Öğretim Birliği Yasası ile eğitim ile alakalı tüm birimleri Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanması kararı alınmış, böylelikle eğitim hususu tek bir çatı altında toplanmıştır. Bu karar çerçevesinde yabancı ve azınlık okullarının her ne olursa olsun dini, etnik veyahut iktisadi propaganda yapamaması hususunda kesin kararlar alınmıştır.

Yabancı ve azınlık okullarına sınırlama getiren devlet 31 Ocak 1928 yılında devlet, özel girişimcilerinde kendi denetimleri altında özel okul açabileceği kararı almış ve bu hususta Türkiye Eğitim Derneğini (TED) kurmuştur.

1960'lı yıllara değin devlet idaresi altında sınırlı bir biçimde gelişen özel okullar, bu tarihten sonra yeniden bir hareketlenme yaşamıştır. 1985 yılında yürürlüğe giren 3035 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, özel okulların o güne kadar önünde olan tüm engelleri kaldırmış ve devlet tarafından teşvikleri sağlanmıştır. Çıkarılan bu kanun ile birlikte özel ve tüzel kişilerin özel okul açma hususunda girişimleri önemli bir şekilde desteklenmiş ve böylece özel okul kavramı hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Kamu yönetimi açısından bu duruma bakılacak olunur ise, Anayasa'da bulunan düzenlemeler ve alınan kararlar doğrultusunda özel okullar yalnızca faaliyetlerini yalnızca kar sağlamak için düzenleyemezler. Ancak, Türk milli eğitim sisteminin kalitesini her daim ileriye taşımak ve amaçları doğrultusunda kalitelerini yükseltmek, gelişimlerini her daim hızlandırarak kar sağlayabilirler. Özel okulların gelişimleri ve etkenleri Türk eğitim hayatında geçmişinden günümüze kadar önemli yere sahiptir. Özel okullar da milli eğitimin aldığı tüm kararlara uymak zorunda oldukları için eğitim alanında uygulanan politikalar özel okulları da doğrudan etkilemektedir.

Yürürlükte olan eğitim politikaları değerlendirildiğinde özel okullarla ilgili ortaya çıkan sorunlar ve çözümlerini şu şekilde sıralanabilir:

- Devletin sistem değişiklikleri için aldığı kararları özel okullar için kademeli uygulamaya almalarını istemesi gerekmektedir.
- Özel okullar için uygulanan devlet desteği olumlu sonuçlar doğurmuştur. Bu uygulamaya devam edilmesi gerekmektedir.
- Eğitim tesisi için ayrılan arsalar özel okul yapma imkânı verilmelidir.
- Özel okul öğrencileri için uygulanan K.D.V %8'den %1'e indirilmelidir.
- Özel okul öğretmenlerinin S.G.K yükleri azaltılmalı ve bu konuda teşviklerden daha çok yararlandırılmalıdır.
- Özel okulların başarıları göz önünde bulundurularak, başarılı okullara teşvik verilmelidir.

- Devlet öğretmenlerinin yararlandığı sosyal imkânlardan özel okul öğretmenlerinin de yararlanması sağlanmalıdır.
- Özel okulların kontenjanları oranında okutmak zorunda oldukları %3'lük ücretsiz öğrenci giderlerinin bir kısmının devlet tarafından sağlanmalıdır.
- Özel okulların destek hizmetlerini sağlayan firmalar (servis, yemek, güvenlik, temizlik) için özel teşvikler sağlanmalıdır.
- Kira stopajlarının kaldırılması gerekmektedir.
- Personel istihdamı için, ek ödeme ve meslek tazminatı, aile yardımı gibi giderlerin S.G.K primlerinden muaf tutulması gerekmektedir.
- Okullar arası rekabetin sağlanması için bölgede yeni açılacak okulların ihtiyaca göre belirlenip izinlerinin düzenlenmesi gerekmektedir.
- Kapatılan dersane ve özel etüt merkezlerinden özel okula dönüşlere uygulanan teşvik ve indirimlerin mevcut özel okullara da uygulanması gerekmektedir.
- Tematik özel liselerin açılması teşvik edilmelidir.
- Özel Meslek liselerinin açılması konusunda devlet desteği sağlanmalı, organize sanayi bölgeleri ile iş birlikleri artırılmalıdır.

Bu sayılan öneriler özel okullar için devletin alması gereken tedbirlerdir. Fakat özel okullarında kendi içlerinde uygulamaları gereken, geliştirmeleri gereken yönleri de şu şekilde sıralanabilir;

- Özel okullar öncelikli amaçlarını kar elde etmek yerine toplumda maksimum faydayı üretmeye yönelik çalışmalar sürdürmelidir.
- Dünya üzerinde gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyip yeni öğretim programları geliştirmeleri gerekmektedir.
- Öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri için hizmet içi eğitime önem vermeleri gerekmektedir.
- Yabancı dil eğitimine önem vererek, öğrencilerin bir dili konuşup anlayabilmeleri için yabancı dil eğitiminde yeni metotlar geliştirmeleri gerekmektedir.
- Herhangi bir görüşe angaje olmadan öğrencilerin gözlem yapabilen, eleştirisel düşünebilen, araştıran, yenilikçi, üretken, inisiyatif alabilen, liderlik

vasıflarına sahip bireyler olarak yetişmeleri için projeler üretmeleri gerekmektedir.

- STEM çalışmalarına önem vermeleri gerekmektedir.
- Eğitimin sadece akademik bir gelişmeden ibaret olmadığını, öğrencilerin hayata hazır hale getirilmesi gerektiğini velilerine izah edip bu yönde çalışmalar yapmaları gerekmektedir.
- Çalışanlarının sosyo-ekonomik durumlarını geliştirici çalışmalar yapmaları gerekmektedir.
- Birbirleri arasında rekabet yöntemlerini eğitimde kalite yönünden geliştirmeleri gerekmektedir.
- Ücret politikalarını belirlerken öğrencilere sundukları imkânları göz önünde bulundurarak belirlemeleri gerekmektedir.

Özetle, Türk Eğitim Sisteminin en büyük sorunu bir hedef belirlenmemesi ve sürdürülebilir ve geliştirilebilir bir politika izlenmemesi olarak ifade edilebilir. Yapılan politikaların çoğu günü kurtarma amaçlı, nitelik yönünden değil nicelik yönünden artış sağlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu politikalardan özel okullar da etkilenmektedir. Özen gösterilmeden planlaması yapılmadan ortaya konulan politikalar da özel okulların sayısını çarpık bir kentleşme misali arttırmakla birlikte eğitim kalitesini de düşürmeye mahkûm bırakmaktadır, bu bağlamda önümüzdeki yıllarda özel okullara yönelik uygulanacak kamu politikalarında hem niteliği artıracak önlemlerin ele alınması, niceliğe yönelik artışa izin verirken daha dikkatli davranılması çok büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- ADEM**, Mahmut; “**Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 172, 1993
- Ak Parti Eğitim İcraatları**, <http://www.akparti.org.tr/icraatlar/diger/turkiye-genel-icraatlar-kitaplari/>, (Erişim Tarihi:21.04.2019)
- Ak Parti Hükümet Programları**,
https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukumetler.htm
 1 (Erişim Tarihi:16.04.2019)
- AKÇAGÜNDÜZ**, Emre; **Kamu Tercihi Teorisi ve Türkiye Üzerine Olan Etkisi Üzerine Bir İnceleme** [Elektronik Sürüm]. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(2), 2010, ss. 29-35
- AKYÜZ**, Yahya; “**Türk Eğitim Tarihi M.Ö 1000- M.S. 2016**”, 29.baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2016
- ATA**, Bahri; **Ignatius Loyola Ve Cizvit Okullarının Eğitim Anlayışı**, Pegem Yayınları, Ankara, 2016, s.115.
- AYDIN**, Mithat; “Modernleşme Çağının Bir Eğitim Kurumu, Denizli İdadisi”, **Erdem dergisi**, [Elektronik Sürüm], Sayı:61, 2011, ss.32-46
- AYDIN**, Mustafa; **Eğitim Yönetimi**, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 1991
- BABAHANOĞLU**, Veysel ve Örselli Erhan; “**Kamu Politikası Türkiye’de Uyuşturucu İle Mücadelede Uygulanan Politikalar Ve Toplumsal Algı**”, Çizgi Kitapevi, 2016
- BABAOĞLU**, Cenay: “Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2017, ss.511-532
- BALOĞLU**, Zekai; **Türkiye’de Eğitim, Yeni Yüzyıl Kitaplığı**, Türkiye’nin Sorunları Dizisi-1, İstanbul, 1995
- BAŞARAN**, İbrahim Ethem; “**Eğitim Psikolojisi**”, 6.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005
- BURSALIOĞLU**, Ziya; **Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek**, Pegem A. Yayınevi, Ankara, 2000,1.Baskı,
- BÜYÜKKARAGÖZ**, Savaş, Muammer Muşta, Hasan Yılmaz, Önder Pilten;

- Eğitime Giriş**, Günay Ofset, Konya, 1997,
- ÇELİK**, Abbas; "Hatıralarla Sıbyan Mektepleri", **Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, [Elektronik Sürüm] Sayı: 27, ss.126-135
- ÇELİK**, Kürşat; "Cumhuriyet Dönemine Kadar Palu Eğitim Kurumları", **Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi**, [Elektronik Sürüm], Cilt:5, Sayı:2, ss.57-75
- DEMİR**, Fatih; **Kamu Politikası Sürecinde Müzakerenin Rolü ve Sürecin Demokratikleştirilmesi**, A. Kaptı (Editör), Kamu Politika Süreci, Seçkin yayınları, Ankara, 2011
- DOğAN**, Recai; "Osmanlı Eğitim Kurumları ve Eğitimde İlk Yenileşme Hareketlerinin Batılılaşma Açısından Tahlili", **Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, [Elektronik Sürüm], Cilt:37, Sayı:1, ss.408-442
- EREş**, Figen; "Eğitimin Sosyal Faydaları: Türkiye-AB Karşılaştırması", **Milli Eğitim Dergisi**, zel Sayı, Sayı: 167
- ERKAN**, Hsn; **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İzmir, 1994
- ERKUL**, Hüseyin ve Gökdemir Levent; (Ed.) **Türkiye'de Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Uygulanan Kamu Politikaları**, Ankara: Detay Yayıncılık, 2006
- ERYILMAZ**, Bilal; **Bürokrasi ve Siyaset: Bürokratik Devletten Etkin Yönetime** (5. bs). İstanbul: Alfa Yayınları, 2013.
- FINDIKLI**, Remzi; **İdare Hukuku**, Selim Kitabevi, Ankara, 2009
- GÖKSU**, Turku, Bilgi Veysel; "Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmasına Etkileri", **Amme İdaresi Dergisi**, 2003
- GÜLTEKİN**, Sebahattin; "Kamu Yöneticileri Ve Kamu Politikası: Kamu Yönetimi Paradigmaları erevesinde Teorik Bir Analiz", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2012, Cilt 26, Sayı 3-4, ss.85-99
- HESAPçIOğLU**, Muhsin, Adil Nohutçu; "Velîlerin zel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler Ve zel Okulların Reklam Stratejileri", **M.. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi** [Elektronik Sürüm], 1999, Sayı11, ss.183-202

HOŞGÖRÜR, Vural, Bilal Kaplan; “Devlet Ve Özel İlköğretim Okullarının Kurum Teftiş Raporlarına Göre Karşılaştırması”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2017

<https://www.ted.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF0046571F068D009C>, (Erişim Tarihi:20.04.2019), ss.578-601

IŞIK, Abdülcelik, Engün Güneş; “Türk Tarihinde Özel Yeteneklilerin Eğitimi: Osmanlı Enderun Mektebi”, **Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi**, [Elektronik Sürüm], Cilt:4, Sayı:3, 2017, ss.1-13

İNAN, Mahmut, Murat Demir, “Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Kamu Politikaları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2008, Cilt:20, Sayı:2, ss.337-359

KARTAL, Filiz; “Türkiye’de kamu yönetimi ve kamu politikaları”, **Türkiye Ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Dergisi**, 2011

KAVAK, Yüksel; “Eğitim, İstihdam Verimlilik İlişkileri”, **Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi**, No: 13, 1997

KAYA, Yıldız, Nuri Akgün; **Eğitim Planlaması ve Ekonomisi**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları No: 3, Bolu, 1997

KAYA, Ayşegül; “Kamu Politikalarının Ulusal Etkinliğini Yönlendiren Küresel Yapılanmaların Yetki Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yöntemleri”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi**, 2017, Cilt 18, Sayı 40, ss. 25-41

KAZICI, Ziya; “**Osmanlı da Eğitim – Öğretim**”, 1.baskı, İstanbul Bilge Yayınları, İstanbul 2004

KESKİN, H.Dilara, Gülçin Bilgin Turna, “Ailelerin Devlet Ya Da Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler”, **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 19, Sayı 2, 2010, ss.411-426

KIRMIZI, Reşat; “**Özel Liselerin Türk Eğitim Sistemindeki Yerinin İktisadi Ve Mali Açından Değerlendirilmesi**”, Yüksek Lisans Tezi

KOÇER, Hasan Ali; **Türkiye’de Modern Eğitim Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1991

- KODAY**, Saliha, Cemal Sevindi, Ferdi Akbaş; “Manisa İlinin Eğitim Coğrafyası”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, [Elektronik Sürüm], Cilt:21,Sayı:1, ss.359-379
- KOREL**, Göymen; “Yerel Siyaset Üzerine”, **Yerel Siyaset Dergisi**, Ocak 2006
- KULAKSIZOĞLU**, Adnan, Murat Çakar, Bülent Dılmaç; “Türkiye'de Ve Dünyada Özel Okulların Yapısı Ve İşleyişi”, **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, [Elektronik Sürüm] Yıl: 1999, Sayı: 11, ss.219-232
- KUTLU**, Önder; “**Karşılaştırmalı kamu yönetimi teorik çerçeve ve ülke uygulamaları**”, Çizgi Kitapevi, 2006
- LAMBA**, Mustafa: “Bürokrasinin Siyaset Karşısında Güç Kaybetmesine Yönelik Gelişmeler”, **Mehmet Akif Ersoy Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Dergisi**, 2014, Cilt 6, Sayı 11, ss.40-56
- M.E.B. 2023 Eğitim Vizyonu Kitabı**,
- MAYA**, İlknur Çalışkan; “AB Sürecinde Türkiye ile AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin Karşılaştırması”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Yıl:2006, Sayı:4,
- Milli Eğitim Bakanlığı Faaliyet Raporları**, ss.375-394
<http://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30> (Erişim Tarihi:20.04.2019)
- Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İstatistikleri**, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2011-2012/icerik/68>,
<http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2012-2013/icerik/79>, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95>, <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2014-2015/icerik/153>,
http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=232,
http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=270,
http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=327 (Erişim Tarihi:19.04.2019)
- Milli Eğitim Bakanlığı Tarihçesi**, <http://meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisatarihcesi/duyuru/8852> (Erişim Tarihi:16.04.2019)

Milli Eğitim Şuraları, <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>,
(Erişim Tarihi:20.04.2019)

NARTGÜN, Şenay: “Özel Okul Velilerinin Beklentileri Doğrultusunda Okul İmajı Oluşturma”, **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, 2016, Cilt 5, Sayı 2, ss.153-167

OKÇABOL, Rıfat; **Eğitimde 80’li Yıllar**, s.65

ÖNSOY, Rifat; “Cumhuriyetten Bugüne İlk ve Orta Öğretimimiz ve Bazı Meseleleri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, [Elektronik Sürüm], Sayı:6, 1991, ss.136-150

ÖZBUDUN, Ergun; **Türk Anayasa Hukuku**, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008

ÖZDEMİR, Ali, Fatih Tüysüz; “Özel Okul Yatırımları İçin Türkiye’deki 81 İlin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Stratejik Analizi”, **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2017,ss.93-114

ÖZDEMİR, Zühal Yüzüak; “**Velilerin Özel İlkokul Tercihlerinin Nedenlerinin Değerlendirilmesi: (Çanakkale ili Örneği)**”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016

Özel Okul Yönetmeliği,

https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/15095220_YZEL_YYRETYM_KURUMLARI_YNETMELYYY__20.6.2017-30102.pdf, (Erişim Tarihi: 23.04.2019)

Özel Öğretim Kurumları Kanunu,

http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/15091238_1.5.5580.pdf, (Erişim Tarihi:22.04.2019)

ÖZKAYA, Necdet; **Özel Öğretim Kurumlarının Eğitim Sistemindeki ve Sosyo-Ekonomik Yapı İçindeki Yeri**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1992

POLATOĞLU, İlknur Haydar; **Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,1990

- SAKAOĞLU**, Necdet; **“Osmanlı Eğitim Tarihi”**, İletişim Yayıncılık, 1.Baskı, 1991
- SEMİZ**, Özgür: “Bir Kamu Politikası Analizi: Türkiye’de Korsanla Mücadele Odaklı Fikri Haklar Politikası”, **Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi**, Ankara, 2009, Cilt 9, Sayı, 2009/4, ss.10-49
- TANER**, Meral, Handan Asude Başal; “Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de İlköğretimde ve İlköğretime Öğretmen Yetiştirmede Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler”, **e-Journal of New World Sciences Academy Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1,2009
- Türk Dil Kurumu**, 2019
- UYGUN**, Selçuk; “Türkiye’de Dünden Bugüne Özel Okullara Bir Bakış (Gelişim ve Etkileri)”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Yıl:2003, Cilt:36, Sayı:1-2, ss.108-120
- YALÇINKAYA**, Ayhan; "Siyasal ve Siyasal", **Eğitim Bilim Toplum Dergisi**, Güz 2006, ss.22-56
- YILDIZ**, Mete ve Sobacı Zahid; **“Kamu Politikası Kuram Ve Uygulama”**, Adres Yayınları, 2013
- YILDIZ**, Mete; Sobacı M. Zahid, **Kamu Politikası ve Kamu Politikası Analizi**, M. Yıldız-M. Z. Sobacı (Editörler), Kamu Politikası, Adres Yayınları, Ankara, 2013
- YILMAZ**, Ferah Güçlü; “Eğitimde Özerk - Özel Okullar ve Farklı Siyasi - Ekonomik Gelişmeler İçinde Eğitimde Devletin Yeni Rolü”, **Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, ss.101-118

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Orhan İNAL			
Doğum Yeri:	Konya			
Doğum Tarihi:	11.06.1980			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Hakim Ömer Onsun	İlkokul	Konya	1992
Ortaöğretim	Konya İmam Hatip Ortaokulu	Ortaokul	Konya	1995
Lise	Konya İmam Hatip Lisesi	Lise	Konya	1999
Lisans	Anadolu Üniversitesi	İşletme	Eskişehir	2008
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Konya	2019
İş Deneyimi:	<ul style="list-style-type: none"> • Özel Envar İlkokulu ve Ortaokulu Bilgisayar Öğretmenliği • Özel İbnisina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi İdari ve Mali İşler Müdürlüğü • Özel İbnisina Mesleki ve Teknik Lisesi Öğretmen 			

İlgi Alanları:	Sosyal çalışmalar, İzcilik, İletişim, Medya, Teknoloji
Adres	Akabe Mah. Şehit Hüseyin Ceran Sk. No:51/D Karatay / KONYA

